

Приморске новине

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXIX • БРОЈ 460 •

Страначки потоци и њихови жабци

Смисло нових структура политичке моћи не сасијоји се, парадоксално, у децентрализацију већ у централизацију. То омотујује централизованом аутоптишћу да своју власт што више прошири чак и на најудаљеније марине друштвеној живоји. Тек са вишепартијским сајфом дубоко јединствена и централизована власт посваја моћу. Овај процес је у шоку и требало би да схваташмо да је то, истина необична, демократија оснварена захваљујући централизацији.

Људе из локалне власти шек чека каријера! На мнојим примијерима се види како централизована власт локалног политичара преноси у један латогнији, опуштајнији, необавезнији, ноншалантнији свијет власти без компетенција, лишавајући га многих обавеза и одговорности. Развлашћује га у његовом властитом политичком простору не би постала монополиста, спреман на сукобљавања, а не на покоравања врховној власти. У посљедњих неколико мјесеци овакво разглашавање надахнуло је неке републичке (политичке, водеће?) субјекте да заточавају живоји „непослушном“ будванском оштинском руководству усјестављајући с њим централизацијом-мартинални однос који је неочекивано породио, љуте и сасвим оправдане, нејашивне политичке интензитете.

Промовишући себе у сврху заштите човјекових права власт је кренула у агресију. Проширила се у инерцију царства неограниченог овлашења, прерасла или се створишила у синдром властите узнемирености и раздражености. Све јасније су политичке иницијативе нове интензивности близине Јединих Партија (коалиције) док се међу њима неочекивано јављају необични ковитлаци љубави, разумевања и уважавања.

Ти нови међупартијски ковитлаци имају, рекло би се, јаку арому, али немају прави карактер. Страначке партије најчешће посвећују на жене: у мраку су све месо и невјернице, ма како уплишале косу и кожа им мирисале. Многе од тих и таквих партија покриће сопствене идеје као надробна љача.

Медијски простор нашаје све сиромашније, ојољеније, босије, ојадњеније, ожедњеније, зарозаније нараода устапује, боље рећи претпуште, парламентарном каналу, политичком, а не комерцијалном маркетингу. То медијско предсказање које се зове политичка промоција улива мало наре да ћемо икада посттићи ма какво благосјање и сјокожство све док страначки лидери не почну да брину државне, а не личне брије. Демократска слобода сасијоји се, прије свећа, у занемаривању политичке и у близи за народ, за његове елементарне живојине услове Јале, данас и овде, на најнижу љеставицу Јадранске обмане.

Истини за вољу, наш народ се лакше удобљује у телевизију него у књигу, али јој ипак превише не вјерује. То не схватају многи политичари, па се зато радо служе телевизијом у посвећавању своје моћи, нарочито у великим кампањама. Политичари су шага као временске (не)прилике које нас захваћају са многих екрана, посвећују главна вијести, жабци који са свих страна крекеју из набујалих страначких пошто-ка, киша сијавица леденој просторији.

Телевизија је, ипак, хладан медиј. Створена је за Јадранску промју, објавује вруће ликове, вруће проповеди и луџе. Да је телевизија била распострањена за вријеме његове владавине, Хитлер би брзо исчезнуо. Телевизија скрила маску са лица, ојољује. Коб многих политичара је да су им слика и акција оштре, високо одређене, да не звуче истинито. Телевизија показује њихову спољашност као карикатуре. А ликове из карикатуре не треба узимати озбиљно. Да нема телевизије многи наш политичар био би нешто сасвим друго. Мање кловн, варалица, а више првијазан чова.

Боже, њихове идеје више не вреди ни крчићи!

Бошко БОГЕТИЋ

САЈМОМ ИСХРАНЕ ПОЧЕЛЕ ОВОГОДИШЊЕ ПРИВРЕДНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ НА ЈАДРАНСКОМ САЈМУ

Здрава храна шанса Црне Горе

● Страначки значај производње здраве хране која се данас љађа скупо, а сјујра ће се љађати сувим златом ● Произвођачи хране треба да се оријентишу на производњу здраве хране. ● Већи број излажача изиностраница, било директно или преко посредника из земље.

На Јадранском сајму 27. марта отворен је 27. сајам исхране који је ове године окупљао 149 излагача из наше земље, Републике Српске, Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Македоније, Мађарске, Италије, Шпаније, Њемачке, САД и Мексика. Свечаном отварању највеће и најстарије сајамске манифестације у Будви присуствовали су и Петар Поповић, генерални конзулат Хрватске у Црној Гори, Штефан Цигој, директор Културно-информативног центра Словеније у Подгорици, Владимира Вукмировић, предсједник Приједорне коморе Црне Горе, Божидар Јардић, републички секретар за информације, и Драган Иванчевић, помоћник министра туризма у Влади Републике Црне Горе.

У име колектива Јадранског сајма и Општине Будва учеснике и госте поздравио је генерални директор Јанко Ражнатовић пожељевши добродошлици и добре пословне резултате. Сајам исхране се ове године захваљујући домаћим и иностраним излагачима и њиховим посредничим представима са знатно проширеним асортиманом домаћих и увозних производа и он ће, по ријечима директора Ражнатовића, допринијети даљем развијању привредних односа и продубљивању пословне сарадње.

Отварајући Сајам исхране министар здравља у Влади Републике Црне Горе др Жарко Мићовић је нагласио значај производње хране и посебно производње здраве хране.

- Храна има и стратешки значај јер онај ко има храну има и моћ и данас

је храна и производња хране у основи многих, често веома грубих и сукоба и правих комерцијалних ратова. Свједоци смо да се на пољу хране данас сукобљавају врло јаке народне и међународне институције и концерни - рекао је др Мићовић, на водећи као примјер синдром лудих крава и биолошки инжињеринг. На том пољу воде се оштре борбе и често у контексту те борбе и многе дестина-

јој теже многи.

- Здрава храна се данас плаћа веома скupo, а сјујра ће се плаћати сувим златом. Ми на овом подручју тешко да имамо много тога што можемо понудити а да импресионирамо оне које тежимо да привучемо овим дестинацијама. Много тога лијепог има у свијету, али ми још увијек имамо ту привилегију да производимо храну и претпостављам да ће управо производња

Владе Републике Црне Горе учесницима пожелио пуно среће и успешних пословних комерцијалних контаката.

Сајом исхране који је трајао до 27. до 30. марта отпочео је сезоне сајамских приредби на Јадранском сајму која се наставља Сајом намјештаја, опреме за хотелијерство, угоститељство, домаћинства и пословне просторе и Салоном унутрашње декорације који ће се одр

Са отварања Сајма исхране

ције, попут ових наших, могу да буду и бивају жртве.

Храна, како је нагласио министар Мићовић, има и врло значај производње хране и посебно производње здраве хране.

- Храна има и стратешки значај јер онај ко има храну има и моћ и данас

здраве хране бити оно чиме ћемо моћи да располажемо и чиме ћемо привући све оне на које претендујемо и у нашој туристичкој понуди и укупној понуди - рекао је министар Мићовић, сугеришући свим учесницима да се у домену својих могућности оријентишу на производњу здраве хране и да сви заједно покушају, можда већ на идућим сајмовима да у оквиру овог класичног сајамског сајма хране и производње хране, дају један препознатљиви простор здрављу хране и на тај начин учине овај сајам и ову манифестацију аутентичном и оригиналном и у домену те понуде.

Проглашавајући 27. сајам исхране отвореним министар здравља др Жарко Мићовић је у име жати од 10. до 14. априла. Крајем априла, од 25. до 28. одржана је Међународна туристичка берза и сајамови науке, лова и риболова и опреме за спорт, кампинг и рекреацију, а у мају су планирани сајам књига, уџбеника, учила и наставних средстава, информатике, бројопреме, електронике и телекомуникација (8. - 11. маја) и сајам екологије, заштите, предузетништва, проналазаштва и иновација (од 22. до 25. маја). Од 1. маја до 25. септембра планиран је базар робе широке потрошње, од 10. јуна до 10. септембра љетњи сајам, а овогодишња сезона на Јадранском сајму завршиће се Сајом грађевинаства, од 18. до 21. септембра, и Сајом аутомобила, од 26. до 29. септембра.

В.М. СТАНИШИЋ

- У СВОМ БРОЈУ
- Политичке странке о предстојећим парламентарним изборима странице 2. и 3.
 - 45 година „Монтенегропромета“ АД: Стратешки циљ приватизација страница 5.
 - Интервју „Приморских новина“ Др Мирољуб Лукетић: Приврженост завичају странице 6. и 7.
 - КСЈП „Будва“ уочи туристичке сезоне: Чистоћа кошта страница 8.

жати од 10. до 14. априла. Крајем априла, од 25. до 28. одржана је Међународна туристичка берза и сајамови науке, лова и риболова и опреме за спорт, кампинг и рекреацију, а у мају су планирани сајам књига, уџбеника, учила и наставних средстава, информатике, бројопреме, електронике и телекомуникација (8. - 11. маја) и сајам екологије, заштите, предузетништва, проналазаштва и иновација (од 22. до 25. маја). Од 1. маја до 25. септембра планиран је базар робе широке потрошње, од 10. јуна до 10. септембра љетњи сајам, а овогодишња сезона на Јадранском сајму завршиће се Сајом грађевинаства, од 18. до 21. септембра, и Сајом аутомобила, од 26. до 29. септембра.

Актуелности

УЧОИ ПРИЈЕВРЕМЕНИХ ПАРЛАМЕНТАРНИХ ИЗБОРА

У НАШОЈ ОПШТИНИ УПИСАНО 10.973 БИРАЧА

Према Закону о бирачким списковима предсједник Општине Борђије Пр-иболовић донио је 28. марта решење о закључивању бирачког списка општине Будва на којему је уписано 10.973 бирача. То је за 653 више него на парламентар-

им изборима 1998. године.

Они ће гласати на бирачким мјестима као и прије три године, с тим што ће се за подручје Бечића вјероватно отворити још једно бирачко мјесто пошто је на постојећем уписано преко 1000 бирача.

ОПШТИНСКИ ОДБОР ЛИБЕРАЛНОГ САВЕЗА

ИСТИНСКЕ ПРОМЈЕНЕ

За изборе политичари воле да кажу да су: значајни, најзначајнији, историјски, и слично. За нас либерале ови избори су прваки који треба прећи, сачувати странку између блоковских тројевица и подјела, ојачати је толико да на предстојећим локалним изборима постане значајна превага на политичкој сцени Црне Горе.

Ови избори су уједно и генерална проба за референдум, па смо управо зато и предлагали да се избори и референдум одрже истог дана, уштејели бисмо на енергији, времену и новцу и на тај начин осујетили и могућији бокот референдума НС и СНП-а.

Покушали смо да направимо коалицију као промишљен политички чин и историјски одговоран напор конституисања Црногорског демократског блока чији би једини пројекат био Црна Гора без алтернативе. Но, наша понуда, уз наше велико жаљење, није прихваћена што говори, а што нашим грађанима

мора бити јасно, да за актуелну власт пројекат црногорске независности и слободе није примаран пројекат очување неконтролисане власти, привилегија и моћи по сваку цијену.

Пред ове изборе наша слабост је недостатак средстава (у богатој Будви у "демократској" Црној Гори, немамо телефон ни службенику у канцеларији). Но ми смо странка која је прошла скапе и харидбе па ћемо превазићи тај проблем. Наша предност у односу на друге је: чиста политичка прошлост, досљедност, сазнање да либерали не варају, спознаја да смо баш ми либерали идејни пројектант и извођач на постављању темеља прецијене виле на Медитерану, Независне и међународно признате Црне Горе, и Будве сјајног туристичког драгуља у таквој Црној Гори.

Нашим грађанима мора бити јасно да је глас либералима глас за истинске промјене, до којих мора доћи јер тај талас је захва-

тио већ све бивше републике јесе Југославије.

Глас Либералном савезу је глас за референдум за шансу да наши грађани демократским пољитичким путем остваре недодавањи сан: своју државу. Само јак Либерални савез је гарант да ће референдум уопште и бити. Либерални савез је странка младих људи који сваке године извиреју као најчиšćije времена, странка будућnosti. Либерали инсистирају на:

истинским реформама, пошто тој приватизацији, враћању земље, контролисању власти, правној држави, промјенама оних који под разним именима политичким држе власт у овом граду неуспјешно 15 - 20 година. Оквир свих истинских демократских промјена и реформа је своја држава Независна и Међународно признатија. Будва у тој Црној Гори биће истинска метропола туризма и престижно место за богат и лијеп живот грађана.

ШТА ОЧЕКУЈЕТЕ ОД ПАРЛАМЕНТАРНИХ ИЗБОРА

ОПШТИНСКИ ОДБОР ДЕМОКРАТСКЕ ПАРТИЈЕ СОЦИЈАЛИСТА

ПРОСПЕРИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ

Демократска партија социјалиста као најјача парламентарна странка Црне Горе, сигурна је да ће из пријевремених парламентарних избора изаћи као побједник, ојачана великим подршком грађана и новим демократским искуством.

ДПС у предстојећим изборима тражи форму кроз коју ће на најдемократскиј начин пријештити кризу Владе и кризу парламента до које је дошло напуштањем коалиције од стране Народне странке.

Иако је могла заједно, са другим парламентарним снагама кризу Владе пријештити и другим демократским средствима она је хтјела да, управо, пријевременим парламентарним изборима докаже да јој до власти није стапло по сваку цијену већ јој је стапло до повјерења грађана и власти са пуним легитимитетом.

Демократска партија социјалиста побјеђује на изборима зато што има јасан и прецизан став о свим стратешким интересима Црне Горе и њених грађана.

За решење државно-правног статуса Влада је урадила платформу која треба да послужи као полазна основа за даље преговоре. У платформи су јасно исказани интереси и жеље већине грађана Црне Горе.

ДПС сматра да будуће односе треба изграђивати кроз дијалог

и демократска решења са јасним предлогом да у овом тренутку Црној Гори највише одговара савез међународно признатих држава. У том савезу заживљеле ће функције које су од обостраног интереса за Црну Гору и Србију, без наметања сила и самовље са било које стране. ДПС је спремна за дијалог и тражење решења у којима мора бити препознатлив интерес Црне Горе и њених грађана.

На отворена питања у јавности око Цркве и односа Државе пре-
поставио је да ће се реализацијом пријешти: усек грађа на градској инфраструктури, изградњом школа и вртића створити ће се бољи услови за школовање и васпитање наше подмладака.

Изградњом спорских објеката створити ће се услови за још већи омасовљење спорта и постизање бољих такмичарских резултата а тиме ће се оплеменити и туристичка понуда наше града. Реализацијом наших програма развоја, Будва ће се вратити где јој је и место међу туристичким метрополама медитерана.

Како наши грађани добро знају да разликују добро од лошега, битно од небитнога сигурни смо да ће и овај пут свој интерес наћи у нашем програму и гласајући за ДПС гласати ће за перспективу своје дјеце. Постојани и јасни у свом програмском определењу сигурни да градимо просперитетну Црну Гору, на добробит свих наших грађана, на овим изборима очекујемо најубједљивију побјedu наше странке.

ОПШТИНСКИ ОДБОР СОЦИЈАЛДЕМОКРАТСКЕ ПАРТИЈЕ

РАСПИСИВАЊЕ РЕФЕРЕНДУМА

Главни одбор Социјалдемократске партије усвојио је на сједници од 22.3.2001. одлуку о ступању у предизборну коалицију са Демократском партијом социјалиста. Главни одбор СДП-а изabrao је и 14 кандидата своје партије за посланике који ће се наћи на заједничкој изборној листи са кандидатима ДПС-а. У новом скupштинском сазиву СДП ће, уколико листа ДПС-СДП освоји наполовиничну већину на изборима 22. априла, имати седам посланика. Главни одбор социјалдемократа изabrao је и стручну Комисију за етичка питања. СДП никада није била јача. Интензивно ради 19 општинских одбора са око 7.000 чланова и 13.500 симпатизера. Формирано је 650 повјереничких група и мини штабова. Социјалдемократска партија реално процјењује да сада има подршку око 30.000 грађана Црне Горе. Међу 14 посланичким кандидата 30 одсто је жене, а заступљена су сва подручја Црне Горе и припадници различитих нација и вјера. Свима нама је домовина Црна Гора и свима нама је интерес државе Црне Горе и њених грађана изнад партијског, политичког, идеолошког, националног и вјерског интереса. Снажан процес државне и националне еманципације који предводе млади, добро образовани и предузетни људи, не може се заустaviti.

Нијесмо задовољни учњеним, посебно у економско-социјалној сferi. Ми смо прије свега реални и свјесни смо дубине осмогодишњег пада и свих доса-

дашњих ризика, ограничења и тешкоћа. Неће бити лако изаћи из дубоког поноса, али смо на правом путу, на путу опоравка. Независна држава нам отвара неупоредivo веће шanse да обезбиједимо живот достојан савременог човјека, живот од поштетног рада у снажној, демократској и правној држави. Наш стратешки циљ је да социјалдемократску Црну Гору учинимо уваженим чланом владајуће социјалдемократске породице у удружену Европу. Сигурно је да ће коалиција ДПС-а и СДП-а уједиљиво побијeditи на изборима 22. априла и освојити наполовиничан број мандата у будућем парламенту.

Ми вјерујемо нашем коалиционом партнерију. Предсједник Ђукановић је веома јасно изјавио да ће, не посредно по конституисању новог савеза парламен-та, на првој радној сједници понудити Скупштини предлог за расписивање референдума. Минимални рок за расписивање референдума је 45 дана и ми смо ујеђени да постоји потпуна сагласност између ДПС-а и СДП-а.

Такође постоји сагласност да се интензивно ради на конституисању правне државе и да корупција буде посебан предмет пажње будуће владе.

Наставићемо заједничко дјеловање у циљу стварања услова за бољи живот,

уједиљености и запошљавање, отварање и укључивање Црне Горе у овом статусу Црне Горе, нормално је да ће коалициони партнери највише пажње посветити даљем јачању демократских институција.

Државни пројекat слободне и пропријететне Црне Горе не смје зависити од реалне моћи и ауторитета било којег појединца, не потижењујући у овом часу улогу угledних и утицајних појединца. Ми желimo направити јаку демократску инфраструктуру. То подразумјева напуштање и неких монопола и око тога постоји потпуна сагласност између ДПС-а и СДП-а.

Такође постоји сагласност да се интензивно ради на конституисању правне државе и да корупција буде посебан предмет пажње будуће владе. Наставићемо заједничко дјеловање у циљу стварања услова за бољи живот, привредни развој, запошљавање, отварање и укључивање Црне Горе у међународне организације, социјалну сигурност и једнаке шanse за све грађane Црне Горе без обзира на вјеру, нацију, пол и старосну доб.

Ми смо, дакле, врло задовољни што смо са ДПС-ом, а у једној етапи и са НС, у тешким тренуцима љета референдум бити одржан. Став Главног одбора ДПС-а потпуно је јасан. Сигурни смо да ћemo заокружити оно што смо радили са ДПС-ом протекле три године. За СДП Црна Гора је изнад свега и око независности Црне Горе нема никаквих могућности за компромис. Вјерујемо и Ђукановићу и Главном одбору ДПС-а. Осим договора за рјешава-

су били у арени. Са неких двадесетак одсто, број оних који су за независност Црне Горе данас је преко 65 одсто. Црна Гора је из изолације и сукоба са својом доживјела међународну афирмацију и интеграцију, издејствовала фискалну, спољнотрговинску, царинску и monetарну сувереност. Очекујемо да се 22. априла и касније на референдуму стави круна на те трогодишње напоре - добитна комбинација за двојечинску већину, односно за преко 52 посланика у парламенту. Тако би се у домаћој и међународној заједници показала снага идеје за независност Црне Горе. На својој конференцији упутили су појну не само ДПС-у, а захтјевији ЛСЦГ да се одустави и од Платформе о преуређивању односа у СРЈ, коју су 1999. усвојиле чланице владајуће коалиције и уз подршку СДП-а креће у пројекат рушења заједничке државе.

Увидјевши да коалициони партнери иду путем без повратка Народна странка своје воље напушта Коалицију и истовремено излази из власти, што је историјски незапамћен случај на нашим просторима, а све у циљу очувања СРЈ као равноправне заједнице Србије и Црне Горе.

Подршка која се свакодневно добија од грађана (бирача), као и међународна подршка потврђује исправност политичке и стратешког определења странке.

Искуство и мудрост Народне странке док је била у опозицији и периоду власти дају нам за право да очекујемо успјех 22. априла и то из више разлога.

То дана ће дефинитивно пасти маске и лажне вриједности, показаће се да у Црној Гори не може проћи антицирногорска и антисрпска

коалиција. Предстојећи парламентарни избори најмање ће лићити на демократске и вишестраначке изборе јер се на њима појукаша тестиријати вртла бирачког тијела и створити база на основу које ће се евентуално расписати референдум о државној правном статусу Црне Горе.

Послједије побједе демократских снага у Србији ДПС одустаје од свог програма заједничке државе са којим је побиједила Коалиција на прошлим изборима одуставије и од Платформе о преуређивању односа у СРЈ, коју су 1999. усвојиле чланице владајуће коалиције и уз подршку СДП-а креће у пројекат рушења заједничке државе.

Увидјевши да коалициони партнери иду путем без повратка Народна странка своје воље напушта Коалицију и истовремено излази из власти, што је историјски незапамћен случај на нашим просторима, а све у циљу очувања СРЈ као равноправне заједнице Србије и Црне Горе.

Искуство и мудрост Народне странке док је била у опозицији и периоду власти дају нам за право да очекујемо успјех 22. априла и то из више разлога.

То дана ће дефинитивно пасти маске и лажне вриједности, показаће се да у Црној Гори не може проћи антицирногорска и антисрпска

Скупштинска хроника

20. СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ НАСТАВЉЕНА,
АЛИ НИЈЕ ЗАВРШЕНА

ПОНОВО ПРЕКИД

• Сједници нису присуствовали одборници Социјалистичке народне партије и Социјалдемократске партије • Усвојене информације о успјеху ученика на крају школске 1999/2000. године • Да ћа сајасност о оснивању шири нове мјесне заједнице - Стари град, Режевићи и Подгострт • Усвојени изјави о оснивању ћојорамских оријентација „Информативној централи”, ТВ Будва и Медијашеранској гистрибутивној централи • Без народњака нема кворума

Наставку 20. сједнице Скупштине општине, 5. марта, присуствовало је 18 одборника (14 одборника Демократске партије социјалиста, 3 одборника Народне странке, 1 одборник Либералног савеза) док у раду сједнице нису учествовали одборници Социјалистичке народне партије и Социјалдемократске партије. На почетку сједнице минутом кутања одата је пошта недавно преминулом одборнику Марку Рађеновићу који је, како је рекао предсједник општине Ђорђије Прибилић, да несебичан допринос раду Скупштине општине и био цијељени грабанин и човек у средини где је радио и живио.

Пошто на почетку сједнице нису присуствовали представљачи одлучено је да се три тачке дневног реда (Извјештај о по-

ПРОМЈЕНЕ У УПРАВНИМ ОДБОРИМА

Послије одлуке Главног одбора Народне странке Црне Горе да њени чланови напусте управне одборе јавних предузећа и установа и подчињетих оставки на те дужности, Скупштина општине је донијела одлуке о промјенама у саставима управних одбора које она именује. У Управни одбор ТВ Будва д.о.о. умјесто Бранка Ивановића именован је Душан Божковић, умјесто Вукашина Зеновића у Управни одбор СД „Црвена комуна“ именован је Бранко Медијовић а у Управни одбор СД „Режевићи“ Душко Андрић, умјесто Драгана Љијешевића у Управни одбор ЈУ „Музеји, галерије, библиотека“ именovan је Мира Марковић, а у Управни одбор ЈП „Информативни центар“ Предраг Јелушић.

Кренутим поступцима за утврђивање својинских права општине Будва у трансформисаним друштвеним и јавним предузећима, Информација о улагањима општине Будва, односно њених правних претходника у АИК „Бачка Топола“ Пословна јединица „Топола“ Будва и Предлог рјешења о давању сагласности на имењовање директора ЈУ спомен дном „Режевићи“ разматрају на крају сједнице.

Без расправе одборници су усвојили Информације о успјеху ученика основних школа на крају школске 1999/2000. године са закључцима да је успјех ученика у обије школе био задовољавајући и да су постигнути значајни резултати у осавремењавању наставе и унапређивању рада у смислу увођења савремене технологије ученика и управљања наставним процесима. У дискусији о успјеху ученика средње школе „Данило Киш“ на крају прошле године учествовали су Срђа Поповић, Димитрије Пејовић и секретар Секретаријата за општу упаву и друштвене дјелатности Мирјана Маровић наглашавајући да се треба ангажованије и озбиљније ради на побољшању услова рада школе и рјешавања стамбених питања запослених у школству. Информација је усвојена са закључцима да успјех ученика на крају на-

Б. М. СТАНИШИЋ

БАШ ЈЕ У ОВОЈ СКУПШТИНИ ПРОМАЈА-
СТАЛНО НЕКЕ СТРАНКЕ ИЗЛАЗЕ...

Актуелности

ОПШТИНСКИ ОДБОР СОЦИЈАЛДЕМОКРАТСКЕ ПАРТИЈЕ

САОПШТЕЊЕ

Будва је подсећито: привредно исцрпљена, финансијски блокирана, са озбиљним еколошким проблемом (клизиште Свети Стефан), у поприличном урбанистичком хаосу и, на крају, у компликованој и деликатној пат позицији. Дакле, СДП сматра да је Будва у најтежој кризи у последњих 30-ак година која пријети опасном развојном стагнацијом, даљим падом животног стандарда и угрожавањем дугог стицане репутације метрополе црногорског туризма.

Нова предизборна кампања је већ у току. Да би се скренула пажња са овако озбиљних проблема опет се, по ко зна који пут, врши замјена теза и од стране највећих политичких странака другима имплементирају оптужбе и траже кривци: ко је узроковао тешко стање. Све то по си-

стему: што је више оптужених-могућност за проглашавање колективне кривице све је већа, а партиски и личне одговорности све мање.

СДП тврди да су, као и увијек, оштећени грађани, због лоше вођене политичке, због двоструких стандарда у примјени важеће законске регулативе и одсуства пуне одговорности за промашије и губитаке, управо од стране оних који су за последњи 10-ак година најдоминантније партиски припадали у власти, доношењу и спровођењу одлука.

СДП ће увијек и од свих, без обзира на коалициона партнерства, захтијевати

примјену пуне законитости и легалности у припремању, доношењу и спровођењу свих одлука. Једнако ћemo се, као и до сада, принципијелно залагати за максималну децентрализацију на линији Република-локалне самоуправе, за враћање што више надлежности, ресурса и прихода, а тиме и одговорности општинама.

Зато енергично одбијамо, ових дана све израженије инсинуације и оптужбе на наш рачун, да бокотујемо рад локалног парламента. Свесни smo да на то, због тешке ситуације, немамо право, а ни разлога, с обзиром да за производњу проблема, илузија, заблуда

и још много тога горег, свих ових година, заиста немамо никаквих заслуга. Али без постизања минимума парламентарног консензуса, бар по неким важним тачкама, не можемо својим присуством у Скупштини доприносити експресном легализовању проблематичних питања и одлука. Дакле, што се СДП тиче у питању је демократски принцип, никако бојкот.

Стога, како грађани Будве и даље не би били таоци парламентарне кризе, тражимо да предсједник Скупштине хитно сазове и обави разговоре са представницима парламентарних политичких клубова и странака, како би се у решавању проблема постигао бар минимум сагласности. СДП инсистира да се ти разговори обаве јавно пред камерама ТВ Будве.

ОПШТИНСКА СКУПШТИНА СРПСКЕ НАРОДНЕ СТРАНКЕ

САЧУВАТИ ЗАЈЕДНИЧКУ ДРЖАВУ

• Најважнија одбрана државе, цркве и народа • На изборе без спорачачких калкулација • Изабран нови ойшишки одбор, а за предсједника изабран Лука Баљевић

У Будви је 10. марта одржана општинска скупштина Српске народне странке у присуству бројних чланова странке и гостију. Сједници су присуствовали и предсједник општине Будва Ђорђије Прибилић, у име Народне социјалистичке странке, а и више општинских одбора Српске народне странке на челу са др. Божидаром Ђорђићем, предсједником странке. Учеснике скупштине су поздравили и пожељели успјешан рад Драган Љијешевић, предсједник Општинског одбора Народне странке, Станко Гиговић,

предсједник Општинског одбора Социјалистичке народне партије, Рајко Кузман, предсједник Општинског одбора Српске радикалне странке, и Гојко Митровић, у име Народне социјалистичке странке, а о актуелној политичкој ситуацији, задацима и обавезама Српске народне странке говорио је др. Богдан Ђорђић, предсједником странке. Учеснике скупштине су поздравили и пожељели успјешан рад Драган Љијешевић, предсједник Општинског одбора Народне странке, Станко Гиговић,

такао Ђорђић, опет био угрожен опстанак државе. Српска народна странка је увијек највише водила рачуна о одбрани своје државе, цркве и народа, па је тако прва указала на сепаратистичку политику режима у Црној Гори 1997. године и да је та власт изгубила свој легитимитет и легитимитет одступајући од изборног програма-рекао је између остalog др. Ђорђић истичући да су предстојећи парламентарни избори веома важни. У тренутку када су угрожени црква и држава не смије

да буде спорачачки калкулација већ треба направити чврсти блок националног јединства у којему би били сви који су заједничку државу Црне Горе и Србије. У другом дијелу скупштине Српске народне странке изабран је нови општински одбор од 19 чланова. За предсједника Општинског одбора изабран је Лука Баљевић, а за потпредсједнике Миодраг Мишо Радоњић, Марко Чолан и Раденко Гредић.

В.М.С.

СКУПШТИНА СРПСКЕ НАРОДНЕ СТРАНКЕ - РЕГИОНАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА ХЕРЦЕГ-НОВИ, КОТОР, ТИВАТ И БУДВУ

БОКА НЕОПРАВДАНО ЗАПОСТАВЉЕНА

• Корак ка обједињавању интереса и бољој координацији бокешичких општина • Бока је била дуго у запећку и запостављена иако се овде налазе спорачачки привредни катастри • За предсједника регионалне организације СНС Бока изабран Никола Мештровић

У Будви је 24. марта одржана конститутивна сједница Скупштине Српске народне странке - регионалне организације Бока на којој је послије позивних ријечи гостију изабран регионални одбор.

На двогодишњицу почетка агресије НАТО-а на нашу земљу, која је уз материјална разарања проузроковала и бројне људске жртве, одате је пошта жртвама агресије. Учињено је то пјесmom "Вјечнаја памјат"

коју је отијевало свештенство са свим учесницима Скупштине. Рад Скупштине благословио је протојереј ставрофор Момчило Кривокапић, архијерејски намјесник Бока, а успјешан рад регионалне организације Српске народне странке пожељели су и скуп поздравили представници општина и политичких странака (Народна странка, Социјалистичка народна партија и Српска радикална странка) с подршћем Боке.

Отварајући скуп др Иво Дулетић, предсједавајући и предсједник Српске народне странке - Котору, истакао је значај који је Бока имала у историји, посебно за српство и цркву. Бока је, истакао је, увијек била интересантна за велике силе, али је српски народ овде очувао свој национални идентitet.

Задјељени успјешан рад скупштине регионалне организације Српске народне странке за Боку предсједник општине Будва Ђорђије Прибилић је у име града домаћина изразио задовољство што присуствује политичком скупу који води обједињавању интереса четири општине које постоје на подручју Боке. Он је нагласио значај јачања локалне самоуправе без чијег развоја нема демократије и да је, у том смислу,

потребна боља координација бокешичких општина око рјешавања најважнијих питања, посебно оних комunalних.

Предсједник Извршног одбора Српске народне странке Андрија Мандић је оснивање регионалне организације СНС за Боку оцјенио као дио залагања Српске народне странке за децентрализацијом власти. Бока по много чеју има посебно место и њој се тиме не даје ништа ново него јој се само враћа оно што јој је давно одузето, истакао је Мандић.

Скупштина је изабрала регионални одбор од 16 чланова (по четири из сваке општине) а на првој сједници Одбор је за предсједника једногласно изabrao Николу Мештровића, из Котора, а за потпредсједника Слободана Парапида, из Будве, Ђорђа Ђапина, из Херцег-Новог, и Коста Трипиновића, из Тивта.

Обраћајући се Скупштини послије избора Никола Мештровић је истакао да је Бока дуго била у запећку и запостављена иако су овде лоцирани сви стратешки капацитети привреде Црне Горе, посебно они из области туризма и поморства, и да ће се Српска народна странка зато залагати за бржи економски и социјални развој овог краја.

В. М. С.

НА ВРХУ ПЕРА

Политичке кампање које су у току поново открију једну од основних карактеристика које сметају цивилизованим човјеку, а то је некултурна политичка дијалога. Са њом се суочавамо свакодневно, слушајући и читајући бројна саопштења политичких партија и њихових актера који своје политичке противнике називају разним погрдним именима, пуни злурадости, полуистине и неистине. На такав рјечник смо навикли, на жалост, јер је она одраније постала свакодневица нашег политичког живота.

Да би обуздали политичку некултуру није dovoljno ни то што најчешће у изборним правилима стоји записано, да су сви учесници у изборном процесу дужни да поштују етику јавне ријечи и цивилизовано понашање које искључује уврде, клевете, омаловажавања личности и повреду достојанства чо-

вјека. Последњих година јавна ријеч је у политици до те мјере обезврзијена да таква појава мора да забрине све. Јер изгледа као да више не постоји одговорност за то што политичари и учесници изборне кампање кажу један за другога. Дешава се то, на жалост, код наставе где се ријеч увијек поштовала и обавезивала људе, где се због ријечи живот давао и због ње се гинуло.

Није ли све то обавеза више за све учеснике у изборном правилу да изгорије ријеч више поштује, поготово кад је она јавна.

Јер, и пјесник је једном рекао: "Уби ме прејака ријеч."

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

Актуелности

АД „Монтенегропромет“ обиљежио 45 година од оснивања предузећа

● „Јадран“ је 1956. године имао-двеји бројавици • Потпуно убрзаног развоја дошао је у шешкоће • Предузете се постепено консолидује и по-следњи ћири године завршено је губитаком • Инвестиције у услове за усјејано пословање • Јубиларне награде радницима за 25 и више година рада у предузећу

Свечаном сједницом органа управљања акционарско друштво „Монтенегропромет“ обиљежило је 12. марта 45 година од оснивања предузећа. Сједници су присуствовали и предсједник општине Будва Ђорђије Прибилић, помоћник министра трговине Радоје Тијанић, потпредсједник Привредне коморе Црне Горе Љубо Рондомић и секретар Општине удржавања трговине Привредне коморе Црне Горе Лазар Адријан, а о раду предузећа у протеклом периоду и наредним плановима говорио је генерални директор Вукашин Марковић.

-Имати 45 година за сваког

СТРАТЕШКИ ЦИЉ-ПРИВАТИЗАЦИЈА

степено долази до консолидације и „Монтенегропромет“ се постепено враћа пословању у нормалним условима. Тако у последње три године предузеће исказивало пословне губитке иако је функционисало у веома тешким условима. Редовно се исплаћују плате и друге накнаде запосленим и одржава релативно задовољавајући ликвидност што се огледа у томе да од фебруара 1996. године предузећу није био блокиран жиро-рачун.

Органи предузећа, по ријечима директора Марковића, оцјенили су да баш прошта година представља значајну пре-

споставу диона реализације пословне политике у прошлој години.

-Исплатом отпремнина и других надокнада споразumno је престао радио однос за 67 радника при чemu ниједан радник није напустио предузеће мимо своје воље-рекао је Марковић додавши да уз све то долази до константног побољшања материјалног положаја запослених радника. Трговац са 20 годинама радног стажа у јануару ове године остварио је нетолична примања и друге надокнаде у износу од 360 марака, а планирамо да у току ове године то порасте на 450-500 марака.

Приватизација само у целини

Сви ови резултати и планови, како је истакао Вукашин Марковић, у основи су подређени главном стратешком циљу предузећа-приватизацији као највећем изазову за нашу будућност.

-Нашија је процјена да смо успјели да створимо веома повољан амбијент за једну такву стратешку промјenu коју подразумијева заједничку добробит и акционара и запослених који су, у ствари, своме овоме највиши и допринојили рекао је Марковић наглашавајући да се „Монтенегропромет“ може успјешно приватизовати само као целина без било каквих сегментација и других видова дезинтеграције.

На крају свог излагања на свечаној сједници органа управљања „Монтенегропромета“ поводом 45 година од оснивања предузећа, генерални директор Вукашин Марковић је изразио задовољство што је био на челу овог предузећа у последњих шест година, управо оних шест година које су означиле велике квалитативне промјене и што је својим радом, у коме је било и грешака, поменутим успесима могао бар дјелом да допринесе. То, наравно, не би било могуће постиći без великог учешћа и доприноса свих запослених и органа управљања предузећа, па им је овом пријателјем директор Марковић посебно захвалио. Он је захвалио и својим најближим сарадницима међу којима је издавојио Мира Ромића, прекаљеног пријатеља, искусног организатора и вриједног радника. Директор Марковић је поводом јубилеја захвалио и једном броју људи који су у претходном периоду допринојили напретку предузећа: досадашњим директорима Алексијем Зеновићем, Блајком Станићем, Ранком Гардашевићем, Марку Ивановићем, Шандру Мировићем, Чеду Шпандијеру и Божу Миловићем, члановима управних одбора и других органа предузећа а посебно првом предсједнику Управног одбора АД „Монтенегропромет“ Радоју Тијанићу, предсједнику претходног Управног одбора Николијем Кентером и дугогодишњем предсједнику Скупštine Миљану Маловићу.

Јубилеј радницима „Монтенегропромета“ честитао је предсједник Управног одбора АД „Монтенегропромет“ Радоју Тијанићу, предсједнику претходног Управног одбора Николијем Кентером и дугогодишњем предсједнику Скупštine Миљану Маловићу.

Овај сертификат је сачијен на основу 24 параметра којима се мјери успјешност пословања приватних и друштвених предузећа.

Разлог за оптимизам у „Монтенегропромету“, по ријечима директора Вукашина Марковића, свакако је и признање предузећу у виду сертификата Центра за предузетништво и „Глобалмарк бизниса“ којим је „Монтенегропромет“ проглашен најбољим предузећем у својој бранши и истовремено рангирано као 62. у цијелој црногорској привреди.

Овај сертификат је сачијен на основу 24 параметра којима се мјери успјешност пословања приватних и друштвених предузећа.

израз задовољства

трговца по правилу значи бити задовољан прејеним путем, али истовремено бити и довољно амбициозан да доносиш храбре одлуке за будућност. Зато је прослава јубилеја 45 година од оснивања предузећа израз нашег задовољства због досадашњег у целини веома успешног развоја, али и жеље да се још брже и успјешније крећемо напријед-рекао је директор Марковић, подсећајући да је одлуком Народног одбора општине Будва почетком 1956. године формирano трговачко предузеће „Јадран“ које се састојало од двије продавнице са нешто опреме која се у њима затекла. „Јадран“ се брзо развијао да би крајем 1973. године у свом саставу имао 23 продавнице и запошљавао око 100 радника. Наредне године „Јадран“ се удружио у ХТП „Монтенегротурист“ и као основна организација удруженог рада овог великог предузећа достиже највећи уступон запошљавајући око 400 радника са продајном мрежом која је покривала скоро цијelu Црну Гору.

Елиминисана жаришта губитака

Током 1989. године, упоредо са значајним промјенама у привреди наше земље, предузеће се издваја из „Монтенегротуриста“ и наставља пословање као друштвено предузеће „Монтенегропромет“. Убрзо долази и до својинске трансформације, па је „Монтенегропромет“ прерастао у дионачко друштво у већинском власништву Фонда за развој, Фонда пензијског и инвалидског осигурања и Завода за запошљавање. Послије великих тешкоћа у које је предузеће запаљо почетком деведесетих година (ратно стање, санкције, хиперинфлација, одлазак кадрова, губитак повјерења код пословних партнера, ниске плате и нездадовољство радника, блокада жиро рачуна...) по-

НАЈБОЉИ У БРАМШИ

Разлог за оптимизам у „Монтенегропромету“, по ријечима директора Вукашина Марковића, свакако је и признање предузећу у виду сертификата Центра за предузетништво и „Глобалмарк бизниса“ којим је „Монтенегропромет“ проглашен најбољим предузећем у својој бранши и истовремено рангирано као 62. у цијелој црногорској привреди.

Овај сертификат је сачијен на основу 24 параметра којима се мјери успјешност пословања приватних и друштвених предузећа.

Клус без којег предузеће не би имало услова да даље успјешно послује. То се, прије свега, односи на улагања у Тржни центар, главни објекат „Монтенегропромета“, који треба да се претвори у централно место снабдевања и трговачке дјелатности у граду.

Рјешавање технолошког вишака и побољшање материјалног положаја запослених могло би се, по ријечима директора Марковића оцјенити као нају-

В.М. СТАНИШЋ

Коментар

ПРЕЦИЈЕНИЛИ СМО, ИПАК...

Становници будванске ојештине живе на-најскујијој земљи. Знају добро што они који су куповали љацаeve за градњу индустријских и колективних стамбених зграда, пословних и других приступа. Такође и они који се сјерјају да праје.

Природа је овде „израјући се на мање“ створила заштитна чудесно дјело. Разуђена ривијера са бисерним плажама и атрактивним заљем, учинила је поштовање да Будва, Свети Стефан и Петровац постају познатија туристичка мјесност и изван граница земље. С друге стране, солидна инфраструктура постала је приступајућа приступајућа. Рачуна је највећи део приступајућа приступајућа.

Недавна прајевица коју је учинила ојештина, прајајући сије земљишта у зони Светог Стефана, постала је досада прашице у јавности наше ојештине. Погађајући сије земљишта у јавности наше ојештине, постала је понудила поштенијим купцима 24.000 квадратних марака, иштак јадранске мајсторије према мору, код наше најпознатије леђштевије. Јавила се се гаја кујца, а пошто је ПП „Имобилија“ понудила нешто већи цијену прајајући је ово вриједно земљиште. Комплекс је плаћен 1.150.000 марака, што значи да је квадратни метар (највећи део ове године) између 15 и 20. Ако би се држали већи цијене, то би се држали већи цијене, то би се држали већи цијене.

Оборници опозиционих партија и сјеранака који нису љасали за одлуку о прајајући, али и други, јавно су изнijeli своје прајајуће. Њихови аргументи су углавном били да земљу не треба прајавати без обзира и на нейтирик, какве су речима настала блокадом ојештинске буџета и да цијене нису повољне. Било је и прајајући да је постапајућа цијена прајајућа батијела, јер се у тој зони квадратни метар земљишта прајајућа постоји и до 600 марака!

Одјовајући јавно на то и друге прајеје, Предраг Јелушић, секретар Секретаријата за привреду и финансије ојештине, који је био укључен у овај посао, испајајући да смо, шак, прајијенили земљиште. И оно које је прајајући ино које чека поштенијим купцима.

Највећа је, дакле, она која је прајајући ино које чека поштенијим купцима.

Да ли смо то заиста прајијенили земљиште којим распостојимо и које је, без сумње, да употребијем што рузвовану ријеч, највећи наши ресурс? На основу слике која

нас окружује, одговор је прајаштаван. Јер, ако се квадратни метар прајајући и узима 500 и 600 марака, онда је то прајаштава цијена. Цијена која се не може прајаштави си у туристички изузетно развијеној Шпанији и другим крајевима Европе и свијета. Истински, мањи љац на којем се може сајрадити вила и викендова може сејајија прајајући и апрактивним зградама, пословним и другим приступајућим. Такође, па макар они били и прајијени за градњу хотела и другим приступајућим објектима. Рачуна је највећи део прајајућим мјеснома, а то су квадратни метари који постоје у овом прајајућем.

Туристички аналитичари и други, упозоравали су још седамдесетих и осамдесетих година да гајају је прајевинско земљиште код нас скупљајући и другим прајајућим земљиштем. Порећења ради износили су податке из развијених земаља, где је прајајући између 15 и 20. Ако би се држали већи цијене, то би се држали већи цијене, то би се држали већи цијене.

Земљу смо, шак, прајијенили. Истински, даје, да апрактивним локацијама и нема прајије, да их све и не морају „најаспи“ прајевини, односно инвеститори, да најавим конкурсима прајајућим добру цијену. Но, прајаште је да га ли ће, рећимо за комплексе какви су Буљарица, Каменово, Јаз и други, који ће бити поштенијим домаћим и сјераним улатачима купијама ради градње хотела и других објектима, можући да се добију шака велике паре.

Прајаште је, дакле, она коју купају нуди. Ту реалност морамо прајаштавити уколико желимо нове туристичке садржаје, оне каквих сада немамо на нацији обали, а које прајије свеја инострани прајаштави. Ипакако и домаће. У случају, још гаји и гаји ћемо прајаштавима нудити дотрајале, нефункционише хотеле и сличне објекте у којима прајаштави не могући бити мноштво скупљи од оних који важе у приватним вилама уз обалу.

САВО ГРЕГОВИЋ

ТРИ ХОТЕЛА НА ТЕНДЕРУ

● **Хоћелско-туристичко предузеће „Будванска ривијера“ сипавила, прајаштком марша, шри своја хотела на тендер прајајући. Ријеч је о хотелима „Ас“ у Перазићи и „Маесијал“ у Милочеру и „Авале“ са околним вилама у Будви**

Укупни капацитети сва три хотела су 1.200 кревета, што је мање од 20 одсто укупне имовине овог предузећа које располаже са 8.500 хотел-

ских кревета од којих су 1.500 већ дати у закуп.

Према информацијама из сектора за развој „Будванског прајаштавије“ интересовање

страних партнера постоји, али су они, када је прајаштавије,

Интервју „Приморских новина“

• Сјећања (не)ућогна: смјена се дужносћи директора Културног центра и постављање за директора Историјског архива • Будванска ривијера је зона високој туризма и приступ је сваку цијену штитити • Није добро за Црну Гору што научни и стваралачки поштениција није анажован у рјешавању економских и друштвених проблема • Привремени прекид рада на Енциклопедији црне Горе због политике, а не због науке • Многи свој научни аутори олако жртвују у дневно-политичке циљеве појединих споранака • Официр постао - библиотекар • Најдражка књига - монографија „Будва, Свети Стеван, Пејковац“ • Многи неиспраженој чека млађе споручњаке • „Не плашим се суда времена“

Pразлога и повода за разговор са др Мирославом Лукетићем никад не недостаје. Проблем је једино вишак питања која се намећују јер са овим истакнутим послеником науке и културе може да се разговара на разне теме уз неизбежан ризик да се нешто изостави, да се нечemu не прида довољан значај. Свесни тога покушали smo да од др Лукетића добијемо дио одговора који могу да буду само скиса његових сјећања и погледа на досадашњи рад и збивања у којима је активно учествовао и, бар делимично, његове поруке шта и како даље. Посебно у нашој општини, а и шире, јер његов реноме научног у културног радника за то даје право, али представља и обавезу.

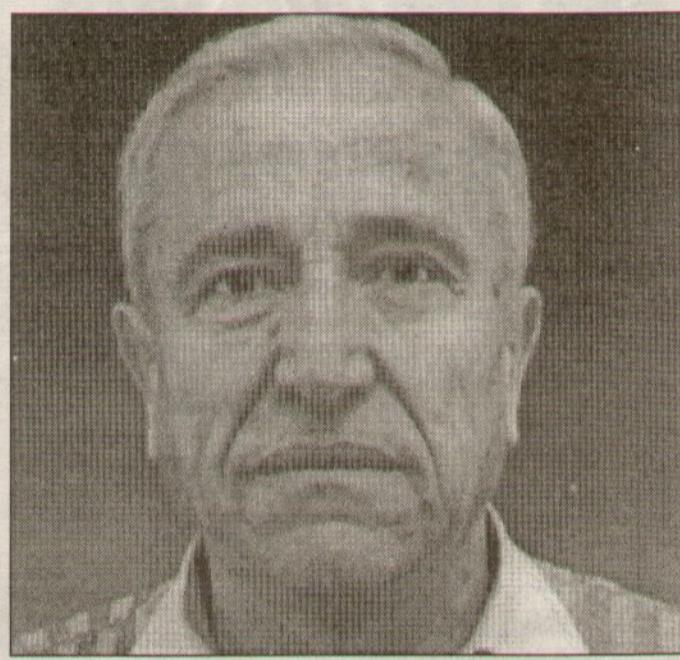
Прије скоро 30 година, 1972. године, ви сте били први директор тада основаног Културног центра који је обједињавао рад културних установа и представљао нови облик организовања културе у нашој општини са тенденцијом ширења на пратече и сродне дјелатности. Речите нешто више о том концепту, шта је урађено, шта је још планирано, а није остварено и због чега?

- Мило Медиговић, тада предсједник општине, и Душко Љијешевић, секретар, позвали су ме да дођем у Будву и будем директор Центра за културу. Прихватио сам позив под условом да ми се дају овлаšћења за остваривање новог концепта организовања културног центра и развоја културних дјелатности на овом простору, што је и прихваћено. Полазио сам од неспорне чињенице да је Будва са својом ривијером центар црногорског туризма и у том погледу препознатљиви регион у Југославији и ван ње; из тога је произилазио и захтјев да Будва треба да постане културна метропола на Црногорском приморју. Основу за реализацију тог плана представљао је културно-историјско наслеђе, са античком некрополом, старим градом, Свети Стефаном, манастирима, црквама, објектима фотографије и др. По том концепту Културни центар се развијао и за четири године мога руковођења постао најјачи центар у Републици. Подсјетићу на неке резултате: отворена је модерна библиотека са богатим фондом књига; организована је поставка археолошког музеја; формирана је пословница Будва концерти која је дјеловала на простору Црногорског приморја и Ду-

давао судове док елаборат не буде готов.

• **Послије одласка из Културног центра напали сте се на челу новооснованог Историјског архива у Будви. Није небитно подсјетити како је текло формирање те установе, необично важно за сваки град, и које је све активности она развила. Можда у том смислу посебно т реба подсјетити на издавачку јединицу „Медитеран“?**

- Кад питате да укратко кажем о мом одласку из Културног центра, маја 1976. и о формирању Историјског архива. Прву озбиљну идеолошку замјерку добио сам од Партије за то што сам заједно са Бошком Богетићем покренуо иницијативу за издавање југословенског часописа за поезију, под називом ДОБА. Уочи скупа писаца вршен је притисак на мене да одустанем од те намјере; нијесам хтио; секретар општинског комитета добио је задатак да минира скуп и то је, на полицијски начин, и урадио. У књизи утисака, послије скупа загребачки пјесник Звонко Маковић је резимирао идеју записом: ... још није доба, да ово наше доба, има своје ДОБА. У Побједи је објављено да је у Будви спроведен покушај негирања црногорске културе. Вербални дуел са утицајним чланом ЦК био је повод да се од мене тражи подношење оставке; званично је речено, морам да идеја са мјеста директора јер нијесам члан Савеза комуниста. Тај захтјев дошао је из Титограда и општинско руководство је то морало спровести. Њима сам захвалиан што су ради мене формирали архив и поставили ме за директора. Својим радом успио сам афирмисати архив и сврстati га међу водеће у Црној Гори. Повечето сам се архивистици: учествовао сам рефератима на научним скupovima; покренуо Архивске збјесе; биран сам за предсједника Друштва архивских радника ЦГ и у два мандата био сам предсједник Савеза архивских радника Југославије. Част ми је да сам своју приврежност професији показао приликом гранатирања Дубровника; јавно сам уступао са апелом за заштиту Дубровачког архива; ишао сам и у Цавтат ради заштите Богишићевог архива. Поред редовних дужности на прикупљању, обради и чувању архивске грађе, наш архив је формирао и издавачку јединицу Медитеран којом сам руководио као главни и одговорни уредник. Било је то златно доба наше издавачке куће. Редакција у саставу: Миро Главуртић, Синиша Јелушић, Бошко Богетић, Мирослав Лукетић, по-кренула је неколико значајних библиотека, међу којима желим посебно истаћи едицију Архе. Први смо у Југославији превели и издали чуveno Јунгово дјело Снови, сјећања, размишљања. Шестова Атина и Јерусалим, С. Булгакова Православље, Берјајева Филозофија неједнакости и Паскалове Мисли. Запа-

Упорни и неуморни научно-истраживачки рад:
Др Мирољуб Лукетић

ПРИВРЖЕНОСТ

жено је било наше учешће на Београдском сајму књига; наша издања су се тражила и многа самофинансирали. Реорганизацијом архивске службе у Црној Гори архив је изгубио самосталност, Медитеран је прешао у надлежност Културног центра и тамо се угасио.

• **Тада је планиран и научно-истраживачки пројекат „Развој и перспективе Будве као туристичког центра“ до чије реализације није дошло. Прије шест година ви сте у „Приморским новинама“ говорили о актуелности тог пројекта јер је тада усвојен генерални урбанистички план чија је ревизија извршена без аналитичких студија о демографским и другим промјенама које су услиједиле након усвајања претходног плана. Тада сте рекли да се Будва развија у једно огромно викенд насеље и тиме угрожава основно планско определење по коме је Будва зона високог туризма. Истраживања би требала да покажу који су правци развоја Будве, рачунајући на просторни план Црне Горе. Нагласили сте тада да не смијемо постојеће стање прouзроковано ратом и санкцијама да пројектујемо у будућност и на основу тога доносимо заједничке са катастрофалним посљедицама. Како данас коментаришете тај вијесни став из пролећа 1995. године, односно шта би данас рекли о просторном планирању и реализацији тих планова?**

- Изречене констатације прије шест година актуелне су и данас. Очito је да на нивоу Републике нема усаглашене и добро осмишљене стратегије развоја црногорског туризма; присутна су два концепта: први, који приоритет даје изградњи нових капацитета; други који нагласак ставља на подизање квалитета постојећих капацитета и мањим улагањима постизање бржег развоја и већих прихода. По мени, за Будву је

овај други концепт много прихватљивији; уклапа се у генерални став да је Будванска ривијера зона високог туризма и да простор треба по сваку цијену штитити. И даље сматрам да је актуелно питање израде научног пројекта о развоју туризма на нашем подручју, уз ангажовање страних експерата. Када је у питању просторно планирање и реализација тих планова остаје при ставовима које сам као независниборник износio у скupштини. Једно питање заједничко је да га поново поставим: зашто се не води јавна и скupштинска дебата око утврђивања пројектног задатака за сваки урбанистички план? Научнотехнолошки приступ у планирању полази од јасно дефинисаног, усаглашеног са вишим планом, пројектног задатка. То је кључ за добро планирање и општина треба да прихвати такав поступак.

• **Како научни и културни радник ви сте веома активно ангажован и у јавном, политичком животу. Колико такав ангажман доприноси културним и научним радницима и да ли, с друге стране, такав њихов ангажман даје већу тежину и озбиљност у расправи и одлучивању? Односно, да ли ријеч тих људи вриједи више и колико им то користи у њиховом основном ангажману?**

Одговор на ово ваше питање захтјевао би ширу анализу, покушају одговорити сажето. У првом издању књиге Ко је ко у Црној Гори дали смо анализу страначке припадности научних и културних радника на узорку 544 личности; седамдесет процената изјаснило се да не припада ни једној партији. То је индикативни показатељ о утицају научних и културних радника у друштвеним и политичким збијањима у Републици; ријетки су афирмисани ствараоци из било којих струка који се директно ангажују у дневној политици, било у власти или у опозицији.

ДР МИРОСЛАВ ЛУКЕТИЋ,

боља; самофинансирали smo све трошкове везане за изборе; организовали сусрете са бирачима у Светом Стефану, Петровцу и Будви; издали Грађани, лист независних кандидата и у њему изложили свој програм. Грађани су нам дали подршку и ми smo на изборима добили три одборничка мјesta. Записници са сједница Скупштине трајна су свједочанства о нашем раду: дизали smo глас против дивље градње, уништавања простора, претварања Будве у викенд насеље; гласали smo против урбанистичких планова који су у супротности са генералним планом и др; уствари, ми smo били права и можемо рећи једина дјелотворна опозиција. За четири го-

Интервју „Пријорских новина“

НАУЧНИ И КУЛТУРНИ РАДНИК:

То није добро за Црну Гору; велики научни и стваралачки потенцијал није ангажован у рјешавању економских и друштвених проблема у Републици. Ради упоређења погледајмо Србију: на целу демократских промјена стоји водећа научна и стваралачка елита те земље: ту су професори универзитета, филозофи, доктори економских, правних, техничких наука, људи познати и признати ван граница земље, стручњаци који говоре стране језике и комуницирају слободно са развијеним свијетом.

• Ангажовани сте као члан редакције и уредник за област уметности у раду на Енциклопедији Црне Горе, пројекту Пријорске академије наука и уметности на који се већ

вљавате и имате ли утицај да је на неки начин у јавности присутно форсирање ЦАНУ на штету ЦАНУ?

- Црногорска академија наука и уметности је званични државни, највиши репрезентант уметничке и научне мисли у Црној Гори. Очито је да се на њу врши притисак да сврставање за једну или другу опцију. Она то своје несврставање и дистанцирање од дневно политичких збивања плаћа тиме што јој се ускраћују средства за рад. То је познати и ефикасан метод политичког притиска. Дукљанску академију наука и уметности није формирала држава; она се сада не финансира из средстава буџета; није спорно да њене идеје и

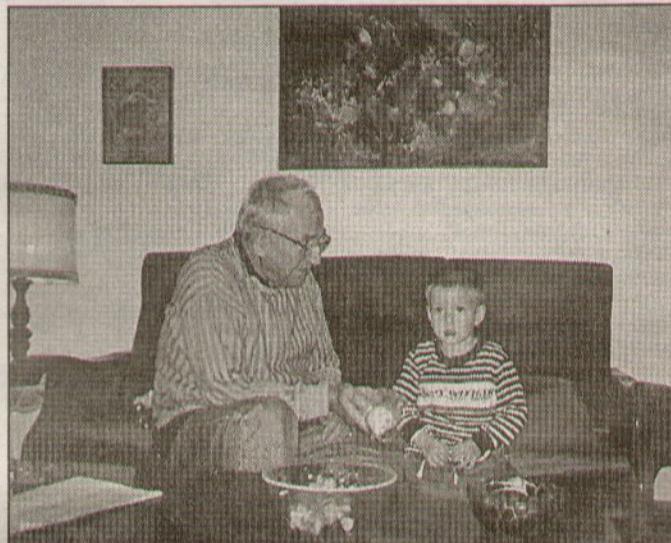
туге јача када размишљам о узроцима њеног распада; о људима који су проузроковали трагедију народа који су живјели у њој; о стању у којем се данас налазимо. Зар нам искуства и посљедице распада Југославије не говоре да се манемо поновног прекрајања граница и све напоре усмјеримо на излазак из тешке економске и друштвене кризе. Нажалост, нуде нам се пројекти који замагљују суштину проблема; воде нас у поделе и сваје које могу резултирати несагледивим посљедицама за све нас: примарно је да Црна Гора постане грађанска, правна, демократска и просперитетна држава; проблем столице је за народ мање важан. Велику

те ли то мишљење и како, уопште, процјењујете резултате свог вишегодишњег и вишедеценијског истраживања наше прошlosti?

- Мој активни радни стаж је дуг више од педестрепет година; из партизана послат сам на школовање у војну академију у Београд, а одатле, у априлу 1945. у Совјетски Савез. Све до повратка у домовину 1957. радио сам као официр Совјетске армије. Диопломирао сам на Филозофском факултету: официр је постао библиотекар; књиге су замјениле

ске дане и ваше године. Је ли то, можда, рецепт за нешто што би се могло назвати активна пензија. Ви сте упорни и неуморни у том свом одуживању завичају. На чему сада радиште и који су наредни планови?

- Знате, бити рођен у Будви, баштинити овај крај за свој завичај велика је привилегија и дуг сваког нашег житеља, старог и младог. Жао ми је само што родитељи не могу уписати својој дјеци место рођена Будва; но, вадља ће и томе доћи крај и Будва ће добити

У складном породичном кругу

активности добијају подршку у државним и другим медијима. Како ће се тај процес даље одвијати умногоме зависи од резултата избора и референдума. Једно је сигурно: уplitање политике у науку и уметност штети интересима Црне Горе.

• Ви припадате генерацији која је стицајем историјских околности живела у да тако кажемо неколико облика заједничке државе у којој су тренутно само Србија и Црна Гора. Многе ваше колеге, научни и културни радници, веома су активни и политички дјелују усмјеравајући грађање за једно или друго рјешење државног статуса Црне Горе - наставак заједничке државе са Србијом или повећање степена самосталности до потпуног разбијања федерације и осамостаљивања њених чланница. Како ви то посматрате, какво је ваше мишљење о том битном питању? Чини ли вам се, ипак, да се отворила велика прича која је више формална него суштинска? Односно, може ли се рећи да је доминантан један прилично механички приступ, да се ставља у други план суштина државе и државности, сложеност и узајамност веза и интереса грађана Србије и Црне Горе које, ипак, никад нису биле као везе и односи између било које двије суседне државе? Предстоје и парламентарни избори који ће према броју гласова који добију поједине политичке партије бити и значајан показатељ опредељења грађана Црне Горе око питања њеног државног статуса. Какво је ваше мишљење о свему на веденом?

- Видите, своју националну припадност не изводим и не везујем за државу; из архивских документа знам да су моји преци Паштровићи од старије били вјере православне и народности српске; дакле, по рођењу ми је то дато и не мислим да будем неко други. Југославија је била моја домовина и ја дубоко жалим за њом; тај осјећај

топове; уместо војника моје колеге и сарадници су биле већином библиотекарке. У Централној библиотеци на Цетињу активно сам се бавио библиографским истраживања и у дружењу са књигом постао добар зналац овог посла. Помогло ми је то да напишао и објавим 1966. године монографију „Будва, Свети Стефан, Петровац“, који финансира Банкада, са јеромонахом Димитријем Лакићем и проф. Љиљаном Зеновићем припремамо књигу Паштровске исправе - збирка манастира Прасквица; планирам и ново исправљено и проширене издање моје прве књиге о Будви.

Докле ће трајати моја неуморност и како пролази мој пензионерски дан? По природи сам човјек који воли живот и у њему тражи и налази благодети које га оплемењују, чине га срећним, дају му снагу и вољу за рад; много волим шетњу у природи, башта ми је друга кућа; рибање удицом посебно задовољство и одмор; волим да играм и шах; дан ми је испуњен и често кратак да свршим све послове које сам замислио. Све ово одвија се у складном породичном кругу: са супругом, са нашом дјецом и унућадима.

• И за прошlost нашег краја, извесно је, важи правило - што се више сазнаје, виши се колико се мало зна. Који су, ипак, периоди досад мање истражени и обраћени и мање доступни јавности. Да ли таквих „непознаница“ има и у новијој историји?

- Не мали је број вриједних публикација и прилога објављених у периодици у нашем крају;

посебно бих истакао научне студије о Паштровићима. Међутим, недостају етнолошка истра-

живљања племена: Маине, Брајићи и Побори.

Античка прошlost Будве захтијева посебну монографију и ја се надам да ће др Чедомир Марковић ускоро објавити резултате систематских истраживања Будванске некрополе и нових открића послије земљотреса 1979. године. За тај период, бogaћење научних сазнања могуће је само даљим археолошким испитивањима; то ће бити једна од обавеза будућег археолошког музеја. Средњи вијек је још увијек пун непознаница: први одговор на многа питања из тог периода можемо наћи једино кроз архивска истраживања првенствено у Државном архиву Венеције, у архивима Задра, Дубровника, Котора и путем објављивања збирки документа. То је дугорочан, високо стручан и мукотрпан посао који чека млађе стручњаке. Обавеза је историчара да критички преиспитају догађаје из наше нове историје: треба реално сагледати и оценијити улогу комунистичке партије у периоду између два рата у народноослободилачкој бори, у послератном периоду, посебно у вези са резолуцијом информбирао, утврдити разлоге настанка и развоја четничког покрета у нашој општини. Вријеме црно-бијелог приказивања прошlostи је за нама; правог помирења и оправдјаја нема док се не утврди историјска истине о злочинима над невиним жртвама на било којој страни.

• Када смо разговарали прије шест година ви сте у „Пријорским новинама“ нарочито истакли да не смијемо да заборавимо ко смо и што смо јер народ који нема своје коријене, који нема своју прошlost, нема ни будућност. У том смислу нагласили сте да нема пречег задатка од отварања археолошког и етнографског музеја. Доста се радио, покупавало, али, ипак, Будва у овом тренутку још нема музеј. Какав је ваш коментар?

- Са помпом смо испратили двије хиљадиту годину не са мањим слављем дочекали улазак у нови миленијум, потрошили за то велика средства а музеје отворили нијесмо.

• Шта би сте посебно истакли из свог досадашњег рада, на које дјело сте најпоноснији, до чега вам је нарочитостало у наредном периоду, за шта бисте посебно жељели да се што прије појави пред читаоцима?

Када човјек заје у године сјећања на минула времена навиру; нормално да покушава свести рачуне сам са собом; пита се, што је урадио, што није, по чему ће га људи памтити и споминати. Колико су траје вриједности мојих књига о заједију показаће вријеме, тај суд је пресудан и ја се њега не плашим. Завршићу библијском истином коју сам у животу поштовао: Боље је име добро, него богатство много.

Разговарао:

Васо М. СТАНИШИЋ

Актуелности

КОМУНАЛНО-СТАМБЕНО ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ „БУДВА“ УОЧИ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

● Одржавање чистоће не зависи само од комуналца. ● Висок ниво радне и шахнолошке дисциплине. ● Инвестиције дојрнијеле да се послови обављају квалифицирано и са мање примједби корисника услуга и грађана. ● Неопходно више нових контейнера и уређење контейнерских станица. ● Планира се реконструкција више зелених површина. ● Јавну расадницу треба одржавати програмски а не инспиративно шек кад се дојоди квад.

У претходној години остварен је висок ниво одржавања чистоће на јавним површинама што представља значајан успех комунално-стамбеног јавног предузећа „Будва“, а успешан тренд могуће је обезвиједити само ангажовањем и других субјеката који су одговорни за стање чистоће.

Овакав, наизглед уопштен, став директора КСЈП „Будва“ Рајка Бујковића, уз додатак да је Предузеће обезвиједило све што је за то неопходно - опрему, квалификовану и полукалификовану радну снагу - је и одговор на питање зашто је одржавање чистоће такво какво јесте и може ли бити боље у наредном периоду.

- Предузеће је изградило организациону структуру која обезвиједује успјешну реализацију постављених задатака, а ниво укупне хигијене града у наредном периоду зависиће од ангажовања финансијских средстава за уређивање контейнерских станица, набавку нових контейнера, рада комуналне инспекције и медијске подршке у рјешавању основних проблема везаних за поштовање уговорених и утврђених правила понашања - каже директор Бујковић о најважнијем дијелу пословања КСЈП „Будва“.

Кад се каже комунално предузеће помисли се одмах на одржавање чистоће (и обратно), али то није једина дјелатност што је и мање познато јер посао „комуналца“ није медијски атрактиван осим ако искрсне неки проблем око (не)чистоће. Осим одржавања чистоће на јавним површинама ту је и одржавање јавних зелених површина, јавне расvjete, локалних путева, депонија отпадног материјала, паркинга... Да би се све то квалитетно обављало извршene су бројне организационе и кадровске пројекте у предузећу везане за ефикасну организацију рада, број радника је смањен за 11 мада су пријемни и неки нови радници, било је дosta инвести-

ШТА СА КРУПНИМ ОТПАДОМ?

Посебне тешкоће за раднике КСЈП „Будва“ представља тзв. крупни отпад (грање, шиље, шут, покућство...) око контейнера. По општинској одлуци о комunalном реду забрањено је да се такав отпад оставља поред контейнера а њега, ипак, има што утиче на повећање трошка предузећа, поприма размјере које угрожавају редовно функционисање и утиче на формирање укупног утикаја чистоће и уређености града. Комунална инспекција и комунално предузеће, по ријечима директора Бујковића, морају наћи начина да се тај проблем превазиђе. Зато КСЈП предлаже да се

ЧИСТОЋА КОШТА

ционих улагања и, што је посебно важно, створена је конструтивна радна атмосфера у колективу која његује дух успјеха. Она се огледа у високом нивоу радне и технолошке дисциплине и конструтивног односа у рјешавању проблема.

Неопходне инвестиције

У претекле две године инвестицирали смо 1.400.000 ДЕМ у основна средства. Набављена су четири камиона за одвоз смећа, изграђен је стакленик за производњу сезонског цвијећа површине 190 m² са могућношћу производње 50.000 садница цвијећа у једном циклусу, изграђена прва фаза потпорног зида и прва фаза гараже за наш возни парк, бетониран плато површине 900 m², уведен систем радио-станица, изграђен објекат за смјештај 20 сезонских радника, набављено возило „паук“, набављено возило са хидрауличном платформом за одржавање јавне расvjete и сва друга неопходна опрема - истиче Бујковић значајне инвестиције активности у предузећу које су биле неопходне да би се послови обављали квалитетно и са мање примједби корисника услуга и грађана.

Као и одржавање чистоће и одржавање зелених површина у протеклој години било је задовољавајуће, а доста напора уложено је у припреми нових активности које треба реализовати током 2001. године. Урађен је, тако, Катастар зелених површина чија је функција инвентарисање постојећег стања. Он, затим, може бити укључен у правни систем општине бити у функцији заштите зелених површина, а може служити и у функцији планирања и уређења простора. Са становишта КСЈП „Будва“ има посебан значај у дијелу планирања одржавања јавних зелених површина и планирања изградње будућих зелених површина. Предузеће је, такође, од компетентне институције наручило и добило „Предлог активности за уступавање система зелених површина општине Будва у наредном периоду“, који се, по ријечима директора Бујковића, бави анализом постојећег стања и даје основне смјернице за будући развој зелених површина посматрајући их као један јединствен систем који треба да задовољи потребе грађана и туристичких.

- Израђени су бројни пројекти за реконструкцију постојећих зелених површина и изградњу нових, а ове го-

дине очекујемо значајан искорак на боље у одржавању зелених површина што ће допринијети љепешћем изгледу града - каже Бујковић наводећи да ће се тако извршити реконструкција свих зелених површина од семафора до центра града и у оквиру стамбених насеља. - Посебно је отежано одржавање зелених површина уз магистралу и заobilaznicu где је неопходно обезвиједити квали-

шини, иначе, обухвата 2351 стубно место, 2453 свјетильке и има укупну снагу од 433,3 kW. У наредном периоду, по ријечима директора КСЈП „Будва“, неопходно је извршити реконструкцију појединачних дјелова мреже јавне расvjete, изградити јединствен командни систем, обезвиједити заштиту већ изграђеног система јавне расvjete и, што је посебно битно, обезвиједити довољно средстава за програмирано одржавање јавне расvjete с обзиром на вијек трајања опреме и материјала. Досадашњи начин рада је замјена сијалица и друге опреме након уоченог кvara који је прихватљив из више разлога, а нарочито зато што је тако један број стубних места и свјетильки перманентно ван функције и што су трошкови замјене сијалица и других оправак појединачно знатно већи. За ову годину плаћајући је реконструкција јавне расvjete уз шеталиште од хотела „Парк“ до тунела ка Бечићима, затим дуж Бечићске плаže и шеталишта у Петровицу.

На крају и о средствима, ономе од чега битно зависи дјелатност КСЈП „Будва“. Буџетом Општине за одржавање градског грађевинског земљишта планирано је 1.270.000 ДЕМ или 47% више него у претходној години. Значајан дио ових средстава припада и

За усјајешну реализацију постavljenih zadataka:

Rajko Bujkovic

тетан систем за наводњавање.

Поштрити контролу

Враћајући се, ипак, на најважнију дјелатност предузећа, одржавање чистоће, директор Бујковић нарочито истиче да је у

Велике моћности производње

овој години неопходно обезвиједити уређивање контейнерских станица и то у смислу одређивања локација и њиховог грађевинског уређивања.

- Неопходно је набавити најмање 200 нових контейнера за одвоз смећа, а поред већ постојећих 200 бетонских корпи за ситни отпад треба поставити још 300 на подручју читаве општине - каже Рајко Бујковић истичући да је уз то неопходно обезвиједити досљедну примену Одлуке о комуналном реду и заштити јавних површина, посебно у дијелу који се односи на изношење смећа прекопавање улица и јавних зелених површина, изношење шута и постављање градилишних ограда и обезбеђење одговарајуће комуникације између градилишта и јавних површина.

Уз одржавање чистоће и зелених површина у надлежности КСЈП „Будва“ одредно је и јавна расvjeta. Да би се тај посао квалифично обављао, између осталих, извршено је нумерисање свих мјерних и стубних мјеста, изграђен одговарајући софтер, па је сада могуће пратити и оdrжавати јавну расvjetu на много више нивоу. Систем јавне расvjete у нашој оп-

штини, иначе, обухвата 2351 стубно место, 2453 свјетильке и има укупну снагу од 433,3 kW. У наредном периоду, по ријечима директора КСЈП „Будва“, неопходно је извршити реконструкцију појединачних дјелова мреже јавне расvjete, изградити јединствен командни систем, обезвиједити заштиту већ изграђеног система јавне расvjete и, што је посебно битно, обезвиједити довољно средстава за програмирано одржавање јавне расvjete уз шеталиште од хотела „Парк“ до тунела ка Бечићима, затим дуж Бечићске плаže и шеталишта у Петровицу.

На крају и о средствима, ономе од чега битно зависи дјелатност КСЈП „Будва“. Буџетом Општине за одржавање градског грађевинског земљишта планирано је 1.270.000 ДЕМ или 47% више него у претходној години. Значајан дио ових средстава припада и

Еколошки фонд

- Неопходно је формираје еколошког фонда који би био изван општинског буџета и у којем би се обезвиједивала средства за реализацију бројних активности из домена екологије - сматра Рајко Бујковић. - Прије свега за изградњу нових зелених површина, уређење простора за игру дјеце, изградњу шеталишних стаза, санацију штета које настају као последица еколошких инциденаца итд.

локалних путева, опремање депоније Топлиш...) Планирана средства својим радом у потпуности прате раст трошкова, тако да ће, по ријечима директора КСЈП „Будва“ Рајко Бујковића, реални ниво средстава обезвиједити одржавање градског грађевинског земљишта на нивоу из претходне године.

В.М. СТАНИШИЋ

ДОЛАЗЕ ЊЕМАЧКИ ГОСТИ

Према уговору који је Туристичко предузеће „Монтенегро-пројес“ из Будве, 6. марта пошипсало на Берлинској туристичкој берзи са њемачким шур-операшором „Еркарштар маркет“, у хошелима на Будванској ривијери као и на Црногорском приморју од јуна до септембра ове године боравиши више од двије хиљаде туристичке из Њемачке.

Њемачки организатор туристичких путовања је, након преговора протеклих мјесеци са хотелијерима у Будви и Херцег Новом, штампао брошуре и каталог у тиражу од 100 хиљада примјерака са програмом летовања на Црногорском приморју, са посебним акцентом на Будванску ривијеру.

Њемачки туристи, према закљученом уговору, имају организован авионски привреда Црне Горе и представља значајан почетак организованог туристичког промета из Њемачке према Црној Гори.

Немачки организатор

бити ангажовани авиони JAT-а који треба да обаве 17 летова до аеродрома Тиват са 100 до 150 путника.

За трансфер њемачких туриста бринуће се агенције „Монтенегро-експрес“ из Будве.

Ово је, иначе, први уговор који је ове године са партнерима из Њемачке потписала турристичка привреда Црне Горе. Иако је ово године са 250 кревета на 110 дана у Бечићима, Бара и Тивту.

Добру посјету словачких туриста Црној Гори најавио је и директор туристичке агенције „Таластурс“ из Бара Драгослав Бурзановић, нагласивши да ће посредством ове агенције овога лета боравити велики број словачких туриста у хотелима у Бечићима и Сутомору.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

ИЗ СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА

УРАН МИМО ПРЕДВИЂАЊА

На подручје Луштице пало је знатно више од стотину пројектила са ураном приликом НАТО напада на СРЈ у пролеће 1999. године. Контаминација подручје не захвата простор од 3.500 квадратних метара, како се првобитно мислило, већ двоструко више.

Ово тврди др Перко Вукотић, шеф експертске екипе која врши деконтаминацију рта Арза на полуострву Луштица.

- Постоји теке према пла-
ну, изводи се веома струч-
ни,

и

представник главног

представник

и

представник

Актуелности

РАЗВОЈ ТУРИЗМА НА БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XX ВИЈЕКА (2)

Свакако, најзначајнији хидрографски ресурс Црногорског приморја јесте Јадранско море, које је не само фасада преко које гледа и одржава везе са свијетом, него и капитал који доноси приход у најразличитијим вриједностима. Због тога је врло важно указати на његове особине, које су од величког значаја за туристичко привређивање на Будванској ривијери.

Средња годишња температура морске воде у приобаљу Будванске ривијере износи $18,5^{\circ}\text{C}$, с тим што је највећа у августу ($24,5^{\circ}\text{C}$), а најмања у фебруару ($12,2^{\circ}\text{C}$). Веома је битно што су средње мјесечне вриједности за период мај-октобар врло високе (крећу се изнад 19°C), тако да се у том периоду године море може користити у рекреативне сврхе и осјећати се у њему пријатно. Средње вриједности салинитета овог дијела, Јадранског мора су прилично високе и крећу се од 38,22 % до 38,57 %. „Провидност је велика и повећава се од обале према пучини; на отвореном мору износи и до 56 m, а у приобалном дијелу око 5 m. Морска вода има фину азурну плаву боју, несумњиво најљепши на Јадрану. Интензитет плаве боје се повећава с дубином, а и са салинитетом“.⁶⁾

У приобалном мору Будванске ривијере морске струје су relativno слабе док таласе-углавном-изазивају локални вјетрови, тако да они зависе од периода дувања вјетра, његове снаге и простора пред њим.

Треба рећи да су у љетњем периоду веома честе појаве „мирног мора“ (тзв. bonaça), које нарочито погодују купалишном туризму и развоју подводног риболова.

Остали хидрографски објекти општине Будва представљени су веома ријетким надземним и подземним токовима, па се стога на њиховим одликама не би задржавали, јер немају неки битнији утицај на развој туризма на овој ривијери.

Биографске вриједности

Биљни и животињски свет овог подручја, условљен - у првом реду - климом, веома је богат и разноврstan, али нема специфичности које би га издваљале од сусједних приморских крајева.

Бујна медитеранска вегетација у приобалном појасу будванске општине има - прије

свега - декоративну и естетску функцију, што је од великог значаја и за туристичка кретања. Посебну вриједност атрактивног вегетациског декора Будванске ривијере чине бројни засади маслина, као овде од искона аутохтоне воћарске културе. Процењује се да данас на територији општине Будва има око 45.000 маслинovих стабала. У богатству стотинских маслинovих засада постоји један изузетни примјерак - Веља маслина у Ивановићима, која је стара - што је до недавно мало коме било познато - више од 2000 година (према предању стабло потиче још „из доба Илира“). Иако је прије неколико година Веља маслина (чији пречник у коријеновом врату износи невјероватних 4 m), као својеврни споменик природе, заштићена законом, она још увијек чека на своју потпунију презентацију и туристичку валоризацију. Инспиран њеном раскошном љепотом и древним поријеклом, познати црногорски књижевник Чедо Вукović је о „Вељој маслини“ записао:

„Маслино древна, вијло приморкињо,
У грању ти дишу груди покољења,
У њедру ти бдију мир и хармонија,
У ранама снију вијорна стољећа“.

Фауна овог подручја је - такође - разноврсна, а нарочито живи свет мора, што може да послужи као добра основа за развој ловног, односно спортско-риболовног туризма. Међутим, с тим у вези треба рећи да је у посљедњим деценијама фауна будванског краја прилично осиромашла, што се - нажалост - нарочито односи на живи свет мора коме су претјерано кошарење и неконтролисана употреба експлозива нанијели огромну штету. Стога се као важан, императивни затјак намеће да се, ефикасном акцијом органа државне принуде, сузбије ова вишеструкотегативна и за развој туризма штетна појава.

АНТРОПОГЕНЕ ТУРИСТИЧКЕ ВРИЈЕДНОСТИ

Кадрови у туризму

Мало је дјелатности, попут туризма и угоститељства, које у тој мјери почивају на човјеку, његовом знању, образовању, култури, способностима и професионализму. Због тога су кадрови запослени у овим дјелатностима терцијар-

ног сектора од изузетног значаја за њихов успјешни и динамични развој. То је сасвим и разумљиво, јер се кроз угоститељско-туристичку активност задовољавају најпробирљивије жеље и потребе туриста, чији је основни циљ да своје љетовање проведе што пријатније и удобније, тј. да у свим ситуацијама док су на одмору будују квалитетно и предустројљиво услужени, што управо треба да им омогуће запослени у туризму. Према томе,

паралелно са успоном будванског туризма стасавали и његови стручни кадрови. Тако ће за још дugo вријеме остати упамћена екипа врсних будванских, свето-стефанских и петровачких угоститељских занатлија (кувара, послатичара, коњобара и др.), која се афирмисала крајем шездесетих, односно седамдесетих година овог вијека.

Међутим, угоститељски кадровски потенцијал који је тада створан касније није - на

дванског туризма (али не само будванског) и - уз то - реализовати један од најсложенијих и најсуптилнијих задатака наше туристичке привреде - њену власничку, управљачку и организациону трансформацију према савременим међународним стандардима и захтјевима, нарочито су потребни предустројнички орјентисани кадрови у туризму (менаџери и компетентна пословодства), који ће моћи ефикасно одговорити тим стратешким изазовима. Сасвим је извјесно да новоотворени Факултет за туризам у Котору треба управо да допринесе формирању таквог профила кадрова за нашу туристичко-угоститељску привреду у XXI вијеку.

Културно-историјско наслеђе

Ријетки су крајеви који-попут будванског - на тако малом простору обилују с толико драгоценог културног и историјског наслеђа. Може се, и то разлогом рећи, да овде готово у сваком камену мирују сјенке бурног и динамичног пута кроз историју.

Вријеме и начин настанка Будве, као главног градског центра на овом дијелу нашеј приморја, обавијени су копреном далеке прошlosti. О томе су сачуване како бројне легенде, тако и историјски докази, што ипак није довољно да би се поуздано утврдило када и ко је овде основао прво насеље. Али, и први историјски помен Будве, који датира из V вијека прије нове ере, сврстава је у ред најстаријих градских насеобина на цијeloј обали Јадрана.

Петсто или хиљаду година постојања неког града достојно је људског дивљења и поштовања. Међутим, у Будви и њеној околини може се као на длани пратити, чак двије и по хиљаде година цивилизацијског разvitka. Минуле епохе и проходили вјекови оставили су нам бројне биљеge старијих култура и цивилизација, насталих на обалама Медитерана. На њих се - с друге стране - надовезује богата ризница културне баштине која потиче из средњег вијека, као и из новог доба.

На будванском подручју наилазимо, чак, и на трагове материјалне културе аутохто-

них Илира. То су тзв. тумули-камене гомиле, у чијем центру се налазио гроб.

Приликом копања темеља за хотел „Аvala“ 1936. године открiven је значајни археолошки локалитет, један дио некрополе древне Будве, која потиче из античког доба. Пронађени гробови су свједочанство двију епоха: доњи старији слој античке некрополе припада илирско-грчком периоду, а датира из IV, III и II вијека прије нове ере. Иако је знатан број предмета приликом ископавања разбијен или однесен (златни накит и др.) сачувана је богата археолошка грађа, на основу које се може извршити реконструкција историје Будве из предсловенског доба.

У Петровцу (на локалитету Мириште) открivenа су два касна античка мозаика, који потичу из III и IV вијека нове ере. Треба рећи да су и на другим археолошким локалитетима на будванском приморју пронађени остатци старијих грађевина с фрагментима мозаика из античког периода (У Будванском пољу, Буљарици, старом граду Будва и др.).

Највећи број културно-историјских споменика на овом подручју датира из средњег вијека-седам вриједних манастирских комплекса (Подластва, Станајевићи, Подострог, Дуљево, Прасквица, Режевићи и Градиште), мноштво значајних цркава, фортификационих објеката и др.

Овакво богато и разноврсно културно-историјско наслеђе није, због људске небриге, недовољне ревитализације, истраженошти и презентације, у довољној мјери и на адекватни начин укључено у туристичку понуду Будванске ривијере. Стога је у будућем периоду неопходно „упоставити“ знатно чвршћу спречу и виши степен комплементарности на релацији градитељска баштина-туризам“ а све у циљу остваривања што већих економских ефеката од туристичког привређивања.

6) Душан Ј. Мартиновић: „Будванска ривијера“, Цетиње, 1973. стр. 54.

од образовно-туристичког и културног нивоа и профила кадрова у туристичко-угоститељској привреди зависи - у великој мјери - квалитет услуга које се пружају гостима.

У читавом послијератном развоју туризма Будванске ривијере осланја се на радној снази која се регрутова из домицилног становништва, као и из других крајева Црне Горе (у том контексту позната је миграција у правцу сјевер-југ). Иако су кадровској политици у туристичком сектору није никада посвећивала адекватна пажња (прилагило јој се екстезивно и стихијски), треба рећи да су

жалост - одржан, а још је мање унапријећен. Због погрешног приступа образовном процесу, неадекватног система награђивања и негативне кадровске селекције, током осамдесетих, а нарочито деведесетих година дошло је до осјетног осипања туристичко-угоститељског кадра, што се -несумњиво-неповољно одразило на квалитет комплексне туристичке услуге у свим њеним дјеловима.

С друге стране, у садашњим условима, на раскршћу два вијека, односно миленијума, када треба приоритетно реафирмисати у протеклој деценији, ратним догађањима, пољујани углед бу-

Актуелности

ТРАГОМ НЕЗАПАМЋЕНЕ ТРАГЕДИЈЕ У ВОДАМА ЈУЖНОГ ЈАДРАНА

ПЛАВА ГРОБНИЦА РИБАРА

Био је четвртак, 8. март, то пао и сув дан послије обилних падавина на јуту. Послијеподне. Коча „Стари рибар“ (специјални бродић за улов рибе, чије мреже „шетају“ по морском дну), налазила се у Азимуту 90, на 1,8 миља удаљена од рта Мендра, код увале Валданос, недалеко од Улциња. Трочлана посада коју су чинили браћа Драган (21) и Ненад Ђуковић (18) из Буљарице и натурализовани Петровчани Зоран Миливојевић (38), избеглица из Сарајева, била је тога дана на уобичајеном рибарском задатку. Возила је последњу туру за тај четвртак. Тачно у 16 часова и 40 минута „Стари рибар“ се нашао у димној печурци, а одмах потом је одјекнула страховита експлозија. Детонација се добро чула у Петровцу и Будви, а на више аутомобила у Бару упалили су се алармни уређаји.

Било је то, нажалост, посљедње путовање рибарице чији су власници Петровчани Шипко Зеновић и Ђуро Вучичевић.

Само који минут пошто је коча одлетјела у ваздух с посадом, рибарски брод „Стела“, који се налазио у непосредној близини, обавијестио је обалну станицу Бар Радио о несрећи. Аларм је одмах прослијен Лучкој капетанији у Бару, која је позвала у помоћ спасилачке екипе.

Припадници Лучке капетаније из Бара, Ратне морнарице ВЈ, МУП Црне Горе били су убрзо на лицу места, где су поред „Стеле“ затекли још двије рибарице: „Спиритон“ и „Марија Кристина“, које су еко-сандерима претраживале подручје. Убрзо је стигао и Мушкица Дујовић, истражни судија Вишег суда у Подгорици, који је видио оно што су нашле и спасилачке екипе на месту несреће: плинску боцу, неколико разбацаних дасака и повећу нафтну

мрљу.

И наредних дана је настављено трагање, али без успеха. Од рибара ни трага, премало је остало и од рибарице, лијепог дрвеног брода дужине 13,5 метара, који је дуго крстарио водама Јужног Јадрана. У недељу 11. марта, слика испред Валданоса, уобичајена за поморске трагаји: на десетине бродова, већих и мањих чамаца и рибарица стигли су са цвијећем и вијеницима на место несреће. Другим завијањем сирена одата је пошта стадалим рибарима.

Ово је сахрана моје несртне дјеце рекао је кроз јеца Саво Ђуковић. - Ту, наспрам Валданоса им је гробница. Плава гробница.

Данима су комшије, рођаци, пријатељи из разних крајева стизали у дом Ђуковића на крају буљаричке плаже, под сајим брдом Дубовицом. Одавали су пошту двојици младих људи, изузетно вриједних и поштених, које је су великим муком подизали отац и мајка, ученици их раду и поштењу. Од малих ногу су били на мору, рибари. Веома често с њима је био њихов отац Саво и трећи брат Предраг, Ненадов близанац. Он је тог кобног дана изостао, на сву срећу. Био је, наиме, ангажован на послу и погону елоксира-не браварије у Петровцу.

Зоран Миливојевић је, такође, био честит момак. У ове крајеве је стигао прије децензије из Сарајева, гдје је почeo рат. Поверио се рибању, спријатељио се с мјештанима. Већину насмијан заволио је море толико да се није одвајао од њега. Но, није му се дало да поживи. Избјегао је бомбе у Босни, али је налетио на једну коју је скривала плаветило Јадрана.

Узрок експлозије која је разнијела рибарицу из Петровца још увијек није

званично саопштено. Но, непосредно послије трагаји из дијела Команде РМ ВЈ у Бару су саопштили да се највероватније ради о пројектилу који је остао у водама Јужног Јадрана послије бомбардовања СРЈ у прољеће 1999. године. Брод „Стари рибар“ је, наиме, уништен на мјесту испод ваздушног коридора којим су НАТО летилице из Авијација кретале ка Косову. На обали, у ували Валданос је војно одмаралиште које је несумњиво било уцртанско у НАТО мапе, приликом ваздушне кампање на нашу земљу. Да су ове претпоставке уствари тачне, потврдио је и последњи контакт посаде „Старог рибара“ с колегама са оближњих рибарица. Нешто прије него што је одјекнула страховита експлозија, трагаји, пријатељи изразили су се да је „фанга“. То у поморском жаргону значи да је коча застала у мјесту јер су њене мреже зачашце велики терет, или су се, пак, заплеле у морском муљу. Највероватније је да су мреже покупиле неактивирани пројектили, да су рибари вукли витлом мрежу мислећи да је упитању већа риба, а до активирања је дошло када је бомба ударила у дно рибарице. Или, можда, који тренутак прије.

Страшна трагедија код Валданоса је и велика опомена рибарима на Јужном Јадрану. Заосталих пројектила из времена НАТО бомбардовања има и око Валданоса и око полуострова Луштица које је било мета бомбардовања. Неколико коча је, одјетјело у ваздух и на дјеловима Јадрана који припадају Хрватској и Италији. Такође су биле упитању заостале НАТО бомбе, које су активиране када су их мреже с кочијом покренуле с морског дна.

С.Ш.Г.

Култура и цијетност

Ерих Кош:

ИЗМЕЂУ РЕДОВА (14)

„У духу Европљана скривене су неупотребљене плоче грамофонске“ (Андре Малро). Нејасно је откуд му ова тврђа, а још мање које су то плоче које су остале неупотребљене, али по оном што нам сад чини Европска заједница рекло би се да су то неисвиране плоче мелодија Првог рата. И поред свег хуманизма на који се позивају.

„Наполеон није разговарао са будалама као што сам ја“ признао је Стендал у својим аутобиографским списима. И, сад, - toutes les proportions gardes - могао бих и ја рећи ни Јосип Броз Тито са мном.

„Само спољним животом бива унутрашњи живот подстицан, а не безосећајном спекулацијом која животу срж само суши.“ Гете (у писму Шмиту 1801)

„Изјутра смо најпаметнији, али и најзабринутији јер је и брига врста мудрости, мада истина пасивна. Глупост неће да даде бригу.“ Гете (Екерману 1824)

И господу богу је према Гетеовом исказу у „Фаусту“ од свих критичара, од свих који негирају, шаљивац, хумориста, најмање не сметају. И представницима власти такође.

„Свезајући нисам, али сам много чега свестан“ Гете: „Фауст“ - Мефисто

„Реч умире већ у перу“ Гете: „Фауст“

Модерна уметност укинула је појам лепога. Или га бар свела на оно што се једном времену или групи људи свиђа. А што може некима бити и ружно и код њих изазивати одбојност, недопадање и гађење. Па ипак за ведро јутро кажем да је лепо, а за тмуран кишовит дан да је ружан.

Нешто што сваки писац сатире вала да има на уму: онога кога критикујете чините познатим, популарним, на известан начин и славним. Александар Поп, чувени енглески песник са почетка XVIII века, учинио је својим сатирама да се сачувавају имена људи који би одавно били заборављени да их Поп није помињао у својим сатиричним писмама.

Глупи, неподношљиво глупи, они су људи који се сматрају паметним, јавно то показујући. То разуме се, не значи да су паметни они људи који су глупи или које таквим сматрају.

„Блажен је човјек који, немајући шта да каже, одустаје да речима потврђује ову чињеницу.“ Џорџ Елиот.

„Политичка партија је лудило множине у корист добити неколицине.“

„Ускогруди људи су попут ускогрлих бока. Што мање садржине има у њима то већу буку стварају празнечи се.“ Александар Поп

„Сваки човјеки жели да дugo живи, али нико не жели да буде стар.“ Џонатан Свифт

„Сатира јесте моје оружје, али сам ипак доволно обазрив да не бих, попут тркача амока, нападао свакога кога на путу сртнем.“ Александар Поп

„Почеци и завршети свих људских предузећа прљави су. Грађење куће, писање романа, рушење моста, а надајсве завршетак путовања“ каже Џон Голсворди. Ми бисмо могли да додамо: почетак и завршетак ратова, политичких режима и оснивача и разарање државе.

„Прва казна за лоше вођену нацију представља инфлацију новца, а друга је рат... Обе доносе привремени просперитет и обе трајну пропаст. Али обе једновремено представљају и склоните пољитичких и привредних опортуниста“ Хемингвеј:

Белешке о будућем рату

Смисао оваквих цитата исти је као исказ сведока у судницама.

„Ни једно велико интелектуално дело никад није постигнуто великим напором. Велика остварења могу да ураде само истакнути људи, а и они без напора“ Џон Раскин. Рекли бисмо без видљивог напора, односно, без напора који се види у дејству.

АНКЕТА: ШТА СТЕ РАДИЛИ ОВОГ МЈЕСЕЦА

Јован Ивановић, сликар:

ЗАДОВОЉСТВА У НАВИЦИ

Како је рекао Паскал, „Највећа задовољства не налазимо у новим стварима, већ у навици“. Сматрам да свакодневно скоро исто радим, али понекад са неким, за мене, новим малим лијепим моментима. Никада, ама баш никада, није ми досадно. У атеље улазим без одређеног времена. Исто тако никада не улазим плански са одређеним циљем што ћу сликати. У новије вријеме обично улазим око поднева и увече.. Послије једног одређеног временског периода настављам да сликам уља. Рад на платнима ми причињава велико задовољство и испуњава ме у потпуности, али послије завршене слике осјећам велико пражњење и пријатан замор. Тако то увијек бива од када сам почeo да сликам. Свака завршена слика не зове одмах другу већ мора да услиједи одређена временска пауза да би се започело нешто ново. Исто тако послије неког времена на тој завршеној слици примијетим и осјетим потребу да истој додам још нешто ново које по мени представља право задовољство. Дешава ми се шак да на некој старој /заборављеној/ слици, насталој прије пар година, да сликом неки нови детаљ. Најчешће у посљедњем вријеме радим и комбиноване технике и неке „моје Будве“. Често ми се додам да ућем у атеље и да се задржим дуже, а да ништа не сликам. У тој растереној атмосфери листам књиге из умјетности

и разне часописе. А исто тако знам да ућем у атеље слушају и то баш када сам нејасан у расположењу. Баш овог мјесеца размишљам о некој новој изложби. Правим неке мале забиљешке /скице/ на комјима је главни женски торзо. То ће бити мали формати у комбинованој техники. То је - што се тиче атељеа.

Иначе је од увијек мој интересовање култура, жена и кулинарство. Као што знаје човјек је најзадовољнији када може да нађе и види лијепо. Тога има највише у породици и природи. Увијек волим штетњу обалом где најчешће у плићаку и разнобојним каменчићима и свему што припада плићацима налазим једно најдахнуће за стварање. Колико у тој обали ужијавам тако исто мотив налазим у ноћним облакима који тако брзо промичу под мјесечином.

Овог мјесеца сам провео 3-4 дана у Београду. Као што обично бива моја прва посјета је била Калинића пијаци. Тамо је за мене свака тезга једна слика. Поврће, воће, чајеви, разне кулинарске „ћаконије“... Обилазак пијаце је за мене посебно ужијавање јер волим да и сам кулинарим. Баш неки дан сам правио бродет. За мене је то као рад на слици. Иако приближно ставим исте саставке, не успије ми увијек. Али овај овомјесечни ми је посебно успио.

Одувијек сам се дружио и дружим са једноставним људима различитих професија. Посебно са онима

који ми годе и не оптерећују ме. Изузетно ми присуство пријатног и лијепог свијета. Као што је рекао Борне „Човјек се може много чег одрећи, само не људи“. То друштво и нова познаност стално ми дају већу покретност да ућем у свој радни простор.

Када је читање у питању оно се углавном свodi на дневну штампу и часописе у којима већином тражим написе о култури, кулинарству, као и разне занимљивости из медицине, спорта / волим да решавам шаховске проблеме/

Оно што причињава посебно задовољство/а и када најесам расположен/ је музика. И то разноврсна. Моја посебна љубав је италијанска канцона, посебно моћни Павароти. Волим вечеринке са пријатељима на којима се обично опустим, понешто са ужијавањем запјевушим.

Осим пута у Београд и посебно успјелог бродета, овај мјесец не би се нарочито разликовао од других да није једног несвакидашњег догађаја који се за мене већ 40 година издава из осталих мјесеци - Сан Ремо. Мисли ми навиру на једну Ђинквети, Модуња, Клаудија Виллу, или Серђа Ендрига са „партира“ коју увије волим да пјевам. И ако ми посљедњих година овај фестивал све више личи на холивудски шоу бизнис, ипак га увијек са нестручњем очекујем. Желим, а и надам се, да ћемо опет слушати и гледати онај Сан Ремо.

РЕФОРМЕ У КУЛТУРИ

● У хоћелу „Мојрен“, од 5. до 10. марта, одржан ће први дио чешвонеадјелној семинара „Реформе и обука у култури“ ● Организатори били Министарство културе Црне Горе, Републички завод за међународну сарадњу, Бришански савјет, Француски културни центар и Инситишће за отворено друштво из Подгорице

Полазници семинара, 25 представника најзначајнијих културних институција у Црној Гори, разматрали су питања организације и функционисања институција културе у западним земљама да би та искуства и сазнања касније примјењи-

вали и код нас.

Предавачи су били експерти из Париза, Лондона и Београда.

Учесници семинара, како је договорено, провећи други дио рада, од 18. до 25. марта у институцијама културе у Француској, од 25.

марта до 1. априла у Великој Британији, а послије тога сумираће остварене резултате у завршној седмици семинара који ће се одржати од 8. до 15. априла у Будвам.

Р. П.

Петровић

У БОЈИ И СТИХУ

● У галерији „Марко К. Грејовић“ при спомен дому „Првена комуна“ у Пећорицама је отворена изложба слика чланова креативне групе „Медијеран“ из Подгорице

Изложба је организована поводом Дана жеље, а чини је 27 радова полазника школе радионице за цртање и сликање која већ шест година успјешно ради у Подгорици. Основач и организатор школе је академски сликар Тибор Булатовић. Радионица окупља и старе и младе који у њој налазе могућност да изразе своја осјећања и љубав за уметност и љепоту. На трошковим дружењима се и заједниче, а каже се и неки стих. Тако је било и на отварању изложбе. Своје стихове из збирке „Реквијем“ говорила је Весна Оборић, родом из Мостара, иначе љекар специјалиста опште медицине. Стихови пуни слика родног Мостара су нашли одраз и на њеним платнима пуним поезије, њежним и магличастим, као снови везани за родни крај. У стиху и у боји још живи мост, симбол Мостара

Л. ПАМУЧИНА

Култура и цијетност

ПРЕД ЧИТАОЦЕМ

У завршној фусноти своје књиге есеја Борис Јовановић, образложује есеј као књижевну форму, наглашава удио личних импресија и ставова, цитирајући чак исказ да есеј мора да буде врло личан. Извјестан краје личан доживљај нисам ни сама могла избјећи припремајући се да о овој књизи пишем. Повод је био и чињеница што сам о укупности књиге размишљала у можда помало необичном окружењу кога бих могла назвати особеним простором среће - у једној кафани на самој обали, на Бријегу од Будве или, како се то место звало у вријеме када се сиротиња ту гријала на сунцу склоњене од буре, на капоте (лежећи наравно на властитим капутима). Ако заборавите разорено заљеђе и хаос дивље градње, бетон и неукус Будве, ако у томе, кажем, успијете, онда сте на Медитерану. Истина, таквом се простору среће можете најти само с јесени, у зимским мјесецима и у рано пролеће. Многи су се, наиме, у овом граду побринули да Медитеран готово заборавите, али зими можда имате шансу. Тада сјеверозападњак може дувати само за вас, и море може димити брисано замасима вјетра, и таласи се могу распракавати у магличасту експлозију док вам за леђима остаје урушавање Града. Не помињем Медитеран слуčajno, већ зато што је то опсесивна тема размишљања Бориса Јовановића, рекла бих, чак, извор и ушће ове збирке есеја. Чини се да је управо Медитеран његов простор среће, простор цивилизацијских благодети, Медитеран је његова визија сретнијих времена и вођија у овом која су нам дата. И Медитеран би

ЖЕЉЕНО И МОГУЋЕ

Борис Јовановић Кастел: „Пергамент о сирениној йојрсај“
(Народна библиотека „Радосав Љумовић“, ПОДГОРИЦА, 2000)

требало да, уколико је то могуће, буде индиго који ће у нашем времену и трајању оставити траг оне жељене путање развоја.

Композиција Јовановићеве књиге, која је настала као серија различитих огледа, и чланака, нимало није случајна. Она се чак може сматрати веома промишљеном са становишта укупног смисла књиге, наслоњене „Пергамент од сирениног попрсај“. Отварају је и окончавају есеји у којима је Медитеран средиште, али тај круг има и своје мање, концентричне кружнице. Оквирни приступ је промишљање онога што доноси, или чиме можда пријети наредни миленијум, осбито у области црногорске културе. У предстојећем је времену потребно пронаћи ослонац, сигуран стожер и лук.

Компаративан примјер би, по ауторовом мишљењу, могла бити Ирска у својој самосвојности спрам Британског империја, а одредница наше културе требало би да буде Вјечни Медитеран са својим мултикултурним, етничким, религијским, уопште цивилизацијским разноликостима.

На његовим обалама увијек се оснива Град, а Кастел ту ријеч пише великим словом, као што сам и сама урадила помињући Будву. Тај Град може бити у његовим есејима Венеција, Александрија, Солун, Котор, изгубљени Агривијум или, пак, древна Дукља. Ти градови су заправо метафоре Медитерана, а тако озна-

чени град може бити и симбол мајке која, на обали очинског Медитерана, заштићује и ограничује. На Медитеранским обалама ни екуменизам не треба измишљати - он је напросто био концепт живота. Опасност су сада „прекоокеанске хијене“, маги ратова, етничких сукоба и бескрупулозног капитализма. Једино хуманистички концепт древног Медитерана могао би да каналише постмодернистички ток тако да се његове опасности избегну, а да се афирмише оно позитивно што постмодернизам може да значи.

Али, Црна Гора се у посљедњим десетљећима чини као да, у буци и бијесу другачијих и не-поморљивијих концепата, само сања Медитеран, али јој се Медитеран не догађа. А Медитеран су сањали и њему тежили најзначајнији владари и пјесници Црне Горе, понајвише, сматра Кастел, баш Његош.

Медитеран је за Кастела оно што су за Киша размишљања о Средњој Европи, и средњеевропском суду. Ни Киша не помињем случајно - есејом о Кишу започиње средишњи дио књиге који се бави читавим низом савремених аутора. Такође, Кастелова идеја и доживљај Медитерана нису одвећи удаљени, чак су сагласни са нечим што је Европа у својој укупности. То се управо види у есеју о шпанском пјеснику Луису Сернуди, пјеснику изразитог европцентризма. Важна је увијек одбојност према ксенофобичном и милитантном. Чак и неочекивано бављење аутора зе-

ном, у једном од посљедњих есеја, опет је на линији претходног, управо због константи које су у зену пресудне - живљење пуног живота, артизам, иронија и аванзовано човјекољубље. А то су управо она својства која би имала могућности да зауставе разрајући, деструктивни ход постмодернистичког времена.

Дакле, средишњи дио књиге сачињен је такође у два круга - први припада углавном савременој црногорској књижевности, а други се бави ауторима који су у извјесном смислу стожери оних вриједности које Кастел налази у савременој свјетској литератури и свјетској култури уопште. Ови кругови есеја доимају се упадљиво као избори по сродности, а о томе свједочи и чињеница да извјестан тематски оквир аутора о којима Јовановић пише представља тачку сусрета и сагласија. А то бисмо, када је о култури Црне Горе ријеч, катkad можда могли назвати дукљански тематски круг (кредом). Но то свакако не значи да Кастел остаје на анализи тематике. Он се све вријеме настоји бавити примарно естетским феноменом, наравно „премољеним“ кроз сасвим личан доживљај. На примјер када настоји да уочи деконструкцију и онеобичење већ оформљене поруке неког дјела. Привлачи га и атмосфера митова и легенди, историја у поезији и поезија у историји, њихово сажимање у метафизици реалног. Јовановић не жели ни било ћакав

третман завичаја, већ искључиво онај поетски „еманципован“. Кастел је спреман и на критику особито тамо где се пјесник отржи контроли и у поетском смислу застрањује у сладуљавости, афектирању, или пак конфузности. Најближа му је, чини се, поезија која успијева да све сажме на шкрти начин, лапидарном мишљују која је у стању да рањава. Најзад, аутор ће на једном мјесту веома експлицитно формулisati своје вијење поезије, на традицију. Па према томе и на традицију Медитерана, као Кастелове опсесивне теме. Истински, дакле, вриједна поезија не смије бити нити је смијемо „третирати као пуко надвисивање класичних мисли и израза, него као један континуирани ланац традиције у којој аутор, на времену прилагођен начин, трага за својим доживљајем свијета са којим се преплиће и у којем егзистира“.

Могуће је, такође, уочити и извјесну повлашћену структуру Јовановићевог есеја - у њему по правилу на почетку и/или на крају постоји извјесna обједињујућa мисао у виду цитата, одређена поента коју есејиста открива у опусу неког другог аутора, и у свом есеју успоставља сродности са дјелом писца којим се посебно бави. И, најзад, књига се окончава размишљањима о Медитерану, „пуку свијета“ и „јединственој планети“. Када је, пак, црногорска култура у питању, Јовановић подвлачи два своја циља. Први - да се тежи

и да се ствара свестрање и еманциповано вијење црногорске културе и окружења, и друго, важно уколико дођу и преплаве ове просторе, кавафијевски барбари, да на дукљанским обалама присвоје садржај њене културе, да се уз њега грију, као што се и ми оплемењујемо и гријемо уз Медитеран.

Прилика је и да се осврнемо и на избор најчешћих, наоко узетог, једноставно, из једног од есеја. Но, и он има своју симболику и разлог - алзију на Одисеја којега привлачи замамна пјесма, али јој успијева одољети везан за катарку збиље. „Пергамент од сиренине коже“ за право је спој жељеног и могућег, и сасвим особено трагање у просторима литерарног.

Доминантни, лични ауторов став несумњиви је знак да је Борис Јовановић и у есеју као форми чувао и сачувао своје пјесничко биће. Уосталом, и избори су, рекли смо, начињени по сродности.

Најзад, ниједан приказ можда не би требало да остане без извјесног критичког осврта. Наиме, у близини свакодневице, у мноштву захтјева које нам она намеће, већина нас који се бавимо писаним ријечју, искључиво зарад близине, посегне за ријечима које су страног поријекла, заборављајући да имамо и властите. То се особито догађа онда када стијешњени захтјевима медија довршавамо текст у којем несумњиво задржавамо одговорајући смисао, али га туђице круне и често му одузимају драж. Овај је, дакле, критичка опаска упућена и Кастелу, али и свима нама који пишемо и заборављамо да и језик којим говоримо, као и идеју Медитерана, треба сачувати и његовати.

Божена ЈЕЛУШИЋ

ПРАЗНА

Године 1910. Исидора, на једној дописници из Фиренце, пише Тихомиру Остојићу: "Зато је столица празна, јер сваки човек убије оно што највишеボљи. Зато нема никог, јер смо слабији од свега, а јачи од себе самих."

Није случајно упозоравао Тин Ујевић на капиталну чињеницу да у умјетничком стваралаштву постоји и траје, старо правило: обновити се или умријети. Када сам први пут у галерији "Луизијана", недалеко од Копенхагена, видио експонате са натписом Niki de Saint Phalle, прије тридесетак година, размишљао сам о томе колико су елементи стрипа, дјецијих цртежа-маштарија, сновићења, гротески или колажа отвориле нове просторе у тумачењу свијета и живота. Наравно, европско модерно сликарство, поготово оно двадесетих година, распојасано експресионизмом и надреализмом, отворило је те просторе за нову визуелизацију, али чувена "Афричка љепотица" која се и сад налази у Палати Шајо као експонат "естетике ружног" помјерила је дотада мјерила европске традиције ка новим, ослобођеним пространствима ублочавања визуелних сензација. Унутарње постаје равноправно са спољашњим, невидљиво са видљивим. А познато са непознатим.

Рука Паула Клеа сликала је руком дјетета најсуптилније облике поистовјеђујући сан и јаву, а у нашој средини, београдској, на примијер, Иван Табаковић и сликара, а поглавито у колажима, мијешајући познато и непознато, видљиво и невидљиво, гради нове облике преобликоване у нову предметност. И реалност. Ту унутарњу јаву, ублочену сликара, објектима, цр-

тежима и инсталацијама, могућно је видјети у стваралаштву Мирјане Петровић.

Дакако да је ова сликарка учени сликарства на сарајевској ликовној академији код професора Тадића прошла различите фазе али су видљиви и данас експресионистички колористички ватромети њених земљака као што је Јован Бијелић, или поентилистички пиктурални елементи Шпире Боцарића па све до карикатуралних поузда Милете Ђоровића, сликара који су сликали оно познато, видљиво, али управо изложбама у Београду "Сликама из планетарне траке", "Камелеони" и скupине "Лоши момци, лоше дјевојке", коју сам видио у импровизованом атељеу на Новом Београду, Мирјана Петровић исписала, и слика, тако да оно невидљиво постаје видљиво, а оно само њој видљиво постаје управо ликовним средствима уобличено њеном руком видљиво и за друге.

Највећма, слике Мирјане Петровић јесу бројни. На њима су видљиви они ликови из бајке које држкошћу ствараоца постмодерне провенијенције само подсећају на ликове из бајки стварајући сасвим нови ред ствари који се обликује маштаријама и играријама сликаркине руке хтијући, свакако, да "свијет није оно што мишља-сте", како би рекао Његош.

Свијет је онакав каквим га види сликар сопствених бајака.

Ту врсту самоповјерења коју даје само умјетничко стварање могућно је тумачити самом природом бајке, њеном поруком у многоструким видовима, како каже Бруно Бетхолд, "да је борба поред огромних тешкоћа у животу

неизбежна, да чини суштински дио људског постојања - али да човјек, уколико не уступне, већ се непоколебљиво суочава с неочекиваним и често неправедним тешкоћама и тегобима, савладава све препреке и на крају излази као побједник". Тиме, средствима бајковитог тумачења свијета и живота, модерни човјек стварајући нове бајке, превлађује оно претварање лимитираних мишљења да човјекова тамна страна не постоји.

А та тамна страна човјекова спојица је многе судбине, па и судбину Мирјане Петровић. Послије рата у Босни постаје изbjeglica, ижљебљена из времена, како је говорио Шекспир Хамлет, осјећајући апатридску судбину, судбину припадника малог народа у сопственој домовини.

Све оне унутарње тјескобе настале ратом у Босни, и грађанским, и националистичким и вјерским, отвориле су нове духовне и душевне провалије у животима људи, појединачна. А те провалије су данас такозвана "објективна стварност" у којој људи живе свој свакодневни живот. И опстају.

На крају XX вијека припадник малог народа српског, у оној је врсти недоумице која доводи до трагичног осјећања свијета и живота. Наиме, овај вијек је, с једне стране вијек највећег технолошког успона човјечанства највиших друштвених промјена од Октобарске револуције, Првог и Другог свјетског рата па све до новог свјетског поретка који постаје неминовна, насиљна рецептура за тзв. демократизацију свијета. С друге стране, овај вијек је истовремено и вијек најснажнијег и најбрutalnijeg totalitarijzma, звао се он фашизам или стаљinizam. И је-

Култура и цијетност

ЖИВОТ ВАРЉИВОГ СТАТУСА

Велизар Бошковић: „ЗАШТО ЈЕДОСМО ЖАБУ“ - Независно издање Слободана Машића, Београд, 2000.

Главни јунак ове Бошковићеве књиге је илузија. Она је привлачна док траје њен сјај. Али чим почне да тамни, човек се хвата за алке нових илузија, које ће такође доживјети исту судбину неизблежене трошивости. Као она пријашња.

Спознати илузију, личну и друштвену, значи одбацити застарјеле идеје које су њена легура. Велизар Бошковић у роману „Зашто једосмо жабу“ врши вивисекцију тога одбацивања. У илузију је уграђено много тога што је овојеков човјека привлачило „црвеној идеји“. Није било једноставно ослободити се њеног магнетизма. Не бар тако брзо. Прихватање илузија најчешће се чини у афективном ентузијазму, који - зnamо - има опојна дејства. Отрежњење долази касније - кад опијум престане дјеловати.

Жаба је у роману симбол човјекове заблуде, а они који су је „јели“ мислили су да је у питању „пробрано“ јело у сваком смислу. Ако се човјек предаје идеји на дужи рок, а тако је са нама било, она постаје дио генског механизма. Нека врста дубоке прирасlostи за прехиљени живот.

Како је роман биографског карактера, аутор није могао да се креће сферама измишљеног догађања. Она су остала на окупу пишчеве пажње, само што им је дата визура необичне стваралачке трансформације. Ријеч је о књизи коју можемо назвати и колаж романом, с обзиром да је сачињена од различитих изражавних својстава - монолога, преписке, ретроспективних сегмената, хроничарских сторија и слично.

Аутор је вјешто владао сложеном грађом романа, давши могућност јунацима да без зазора отварају своја тиштајућа срца. Заблуда је шестар проширила на скоро све актере

драме. То је допринијело динамизацији романа за који можемо рећи да се држава наглашених драматичких чворишта, будући да се путем њих најефикасније исказује тамна слика животних дешавања.

А дешавања трају од када је наратор почeo да разазнаје обрисе живота - од раног живота до ових искушеничких дана, који су му дали подстицај да романсијерски „преслиша“ вријеме дугогодишње Голготе, не чинећи поштеду ни себи ни другима.

Зато Бошковићеву књигу можемо назвати храбром у најпунijем смислу ријечи. Храброст постаје импресивна кад знамо да је аутор у њој живо и контемплацијски омањиво исказао доживљај својих екстаза, обухвативши разлазе са онима са којима је био чврсто породично или на други начин везан. У питању је смио подухват, јер имплицира разголићене душе на објема странама - своје и некада близких истомишљеника. Дакако, у роману се осјећају болни еха тога отуђења, иначе изванредно дата у фрагментима која се односе на преписку Вељка и Хамида, некада пајташа по срци.

Нараторев живот казује да ослобађање од илузија води човјека самоизгнанству и самоћи. Иако се нашао у свеопштем метеју, дјелећи његове погубности, наратор је у суштини самотар којег младост опсејење и од туте лијечи. Младост је сама по себи лијепа. Таквом је чине успомене које се у ројевима јављају као премоћ на недостатностима живота. У њима се разгоријева спиритуални племен чежње, а ње има подаста у овој књизи.

Заблуда, без обзира на опсег и јакост, ипак је у сјенци пасторалних одсјаја чежње. Као да је наратор жели потиснути из

свијести, али она нађе начин да и у помрачјима засјају проведрењем. Као у изванредној проспекцији приче „Зимска штетња“.

А шта је са жабом?

Како се живот креће по систему клатна, жаба је синоним опомене да најављивано добро није било добро. Идеолошко помрачење га је прекрило. Свијест многих везана је за потку прошlosti, а наратор нас својом причом подсећа, посредством жабе, на презент и футур као на закономјерне животне одреднице. Истина, срећних времена има. Она су то условно. Па и Декарт који је знао шта је душа, освједочио се да биће живи само у мутном и збрканом трајању. Жаба по неком чудном правилу мора ускочити у то трајање. Кад нема рибе, она се сама за удицу хвата!

Времену је дато да умножава доживљаје и да идејом и сензибилитетом условљава промјене које су основна суштина живота. Идеја која заокупља Бошковићеву јунака била је програмирана као вјечна срећа. Као таква морала се урушити. Ако нешто није диктирano природношћу, обично води урушењу, макар се радио и о вишим циљевима, који у суштини представљају алиби за грешност!

Те више циљеве аутор дискретно извргава руглу кроз писма брату, чије је видике свијета заклонила успјешна каријера, да нешто осјећаја за бргите и мишљења других. Уопште узвеши, писма као вид умјетничке евокације исијавају у роману живе и узбудљиве емотивне изливе, ваљда зато што се њима непосредније захвата природа насталих неспоразума са личностима других животних ујеврења. То може да ради писац инвентивног духа и фине одњеговане реторичке фразе, у којој је

лирска нота у складном са односу са критичком нотом. Та критичка нота најчешће се остварује кроз дијалог који спада у значајније пишчеве креативне врлине. Схвативши предност дијалога и његову дејствену функцију, Бошковић га је издвојио користио, ујерен да помоћу њега брже долази до главног предмета приче.

Прича „Мртва свадба“ продукт је дубоке оничичке спознаје овог крхког свијета, где правих мјера нема или их има мало. Бар кад се трагизам рата укотви у судбине најближих особа. Иако је писац причу извјакао на подлоги сна, она се доима као снажна визија видовитости, у којој се мртви са обје стране идеолошког пола (партизани и четници) вјенчавају са својим несрћама. Прича ономатопејише Каинов синдром братоубиства!

Шта чини писац са својим јунацима? Баџа их немилице у жрвању живота, сматрајући да тек тада имају свијест о себи и времену. Они окрећу поглед ка даљинама прошlosti, оживљавајући тако предмет који је даљина затамнила. Нећемо рећи да то вријеме има опчињујућу моћ, али како је уткано у живот свих нас, наратор га је удахнуо пуним плућима. И бацио нам га у лице као животну погрду!

Погрдно припада више историји него врлини. Оно има жестоке ударе и непредвидive последице. Зато их литература ставља у фокус стваралачке радозналности. Ни Бошковић се није двоумио код избора теме. Тамнила живота брже мобилишу опсесије и буде флуиде јунакових осјећања, па их и са те тачке гледишта можемо посматрати пре-судним у доцаравању ликове и атмосфере романа. Иако се овде ради о периоду мира, рат и његови рефлекси остали су у љу-

Позна несаница би себе да успава, али сан бежжи од прича предсаница

ПРЕДСАНИЦЕ

ГОЛУБИЦА

Неко је некад бројио кроз џеснаце, из мора у море, па уз и низ ријеке - га отварају незнано, зар.

Са дружином Аргона ћуда је пловио Јасон у митском лају, између сијена које се сударају и мрве све што нађе. Но, бродари пусте ћолубицу да пролећи, па златоруни снови забрзају за њом, чим се сијене развоје.

Истим штатом ноћас - га ћолубицом између сијена - весла моја ријеч на чуну од харпије (што бродише раго сам пловио себи и дјеци). Али, ријечи што као да није право - она харпије плови на равном листу и бјелином прегасна.

Овако или онако - кажем себи - ријеч зајлови као извидница прије сваке пловибде. Пролећи шта ћолубица између ћрна и цвијета - неће дубоко, прије то као да чује свој љас, прије то као да што утлега себе на харпији без шаласа.

Зар бисерна пловибда између мутних обала?
Голубица с Нојева ковчега.
Голубица с лаје Арго.

Голубица на чуну од харпије.

Тего Вуковић

дима као понори ужаса. Писац феномен расапа душе помно посматра, без обзира на удаљеност поједињих временских јединица. Удаљеност се може приближити само уз чудесну усрдсрећеност, а Бошковић се може похвалити таквим стваралачким гестом.

Много тога пакленичког најахало је на свијест и памћење и требало је вишију везати за кључне ствари наратореве проширене биографије, која обилује дубоким искушењима. Писац је, бар што се тиче тога захтјева, био на своме терену. Владајући се суверено, задржавајући се више на оним тачкама перцепције које обухватају дубље постресе одсликаних јунака. Боривоје Макић је један од таквих. Њега је писац силуетирао као бундију који је често и у сукобу са собом. Обично су такви људи јаке унутрашње енергије, али се не пружају прилика да због ње доби-

ју примјетније грађанско уважење. Он подсећа на звијезду репатицу, која оставља светлећу линију са собом, али не осветљава небо! Посебно истичем чврсту композицијску кохерентност романа, разврstanog у 43 приповједна фрагмента, који се срећно допуњују провокативним кореспондентним материјалом, а и начином како је изложен. Изложен је маниром искусног писца, који зна своје јунаке да „проведе“ кроз ковитлаце живота, обезбеђујући им пуну психолошку заснованост.

Бошковићева књига „Зашто једосмо жабу“ спада међу најинтригантнија прозна штива на најшиjem просторима. Да ју је написао Миодраг Булатовић била би са помпом дочекана. Њој није потребна помпа него право читање. Правим читањем сазнаћемо њене дубоке и неоспорне вриједности.

Жарко ЂУРОВИЋ

СТОЛИЦА

дан и други систем усавршили су на жалост убијање људи у концетрационим логорима и гулазима тако да се технолошко-индустријски развој човјечанства усавршио у фабрикама смрти и масовном убијању људи, а Први и Други свјетски рат су унишили више људских јединица него сви ратови који се памте.

Шта остаје припаднику малог народа већ да размишља о незахвалној судбини свога народа који, воленс-ноленс, све мање одлучује о својој судбини. Велики народи и велики системи одлучују о свему, па и о начину живота појединача. Нама преостаје отпор који треба да сачува оне високе цивилизацијске вриједности које су својствене нашем народу, његови митови, жудња за слободом и самобитношћу морају се бранити по сваку цијену прилагођавајући се свему ономе што нас окружује. И што нас сналази, и одређује, као колективна и индивидуална судбина.

Један вид одbrane, или самоодbrane, јесте и у предвиђању будућности. Изван рационалних категорија, овај облик колективне свијести покушава да васпостави мостове ка будућности, од онога што је сада ка онome што ће доћи. Ванредан примјер тога уобличавања видовитости и предвиђања имамо у нас у пјесми Филипа Вишњића „Почетак буње на дахије“ и у тумачењу природних појава и предвиђању људске судbine.

Мирјана Петровић је изабрала да твори бајке. А те бајке причују о стрепњама, о страховима, о неизвесностима оних бића која васпостављају нове, не предвидљиве односе са животом. У овом добу кад су

поред свих нас падале бомбе, када је доминација технологије супериорна, бајке и саме постaju радикалне у својим опредељењима између добра и зла. Шилер је сматрао да се „дубља значења крију у бајкама које је чуо у дjetinjstvu него“ у истинама којима га је научио живот. Творити данас бајке значи тумачити живот изнова.

Мирјана Петровић слика бајке и тумачи свој и наш живот у посљедњој деценији XX вијека. Она покушава да тумачи судбину.

„Судбина, то је онај вечни мотив“ - пише Исидора године 1957. одговарајући на анкету: „Шта је модерно и где га видите?“ - на којем ради човек - уметник откад се за човека зна. И тај вечни мотив остаје. Модерни уметник тек сада има срдачно да прими, и да веже своју савременост са „вечним враћањем“, јер је у томе судбина.

Мирјана Петровић наставља да твори бајке у великој скupини која носи назив „Лоши момци, лоше девојке“. У том изломљеном свијету Велики вођа је оно трајно узне-мирење које неинивидуализован бића трајно узне-мирења. А та бића са назнаком фануе у паничном су бијегу у простору који их омеђује. У њима није одвећ тешко препознати ону ситуацију коју Исидора Секулић именује као преосетљивост коју носи у себи припадник малог народа, „од владара до чобанина - певача, на свакој тачки дрхти и кида се нешто између две равнотеже, једне која пролази, а друге која настаје“. Простор у којем обитавају „Лоши момци, лоше девојке“ личи на нека разбијена огледала, окрњена и раздробљена. И када тај простор има у двије, и три плоче које се наслађују једна на другу он и даље личи на збијено, утцано и уплаћено игралиште сновије-

ња. А када се у њему појаве рупе и прозори или врата која воде изван, напоље, у дубину, угледајете зид. Тај зид дефинитивно опкољава просторе Мирјане Петровић.

Ни постмодерна, којој припада ово стваралаштво, ниј

Култура и уметност

ИЗЛОЖБЕ

ЕПСКА И ХЕРОЈСКА
ТЕМАТИКА

• ПЕРО ПОЧЕК : МОТИВИ ИЗ "ГОРСКОГ ВИЈЕНЦА"

Поводом обиљежавања „Дани Стефана М. Јубишића”, крајем фебруара је, у галеријском простору Јубишиног Спомен дома у Будви, организована изложба слика Пера Почека, истакнутог родоначелника црногорске модерне уметности. Избор од осамнаест слика из тематског циклуса „Горски вијенац”, из фонда народног музеја Црне Горе на Цетињу (Његовеш музей у Биљарди), представља прилику да се још једном подсећимо на почетке модерног ликовног стваралаштва у Црној Гори кроз сагледавање ове специфичне ликовне тематске целине из богатог опуса сликарка који је, као ријетко која уметничка личност, са необичном даровитошћу успио да нас на непосредан начин уведе у све ондашње релевантне и нарочито актуелне европске ликовне токове.

Перо Почек је рођен на Цетињу 1878. године. Као црногорски стипендиста студира сликарство код професора Морелија и Паличија у Напуљу, где и завршава Уметничку академију 1903. године. Непосредно по завршетку студија, враћа се у Црну Гору, на родно Цетиње, где постаје дворски сликар. Већ као млад уметник, са успјехом је излагао, било самостално или групно, у многим европским центрима: Софији (1906), Риму (1907), Лондону (1907), Загребу (1908), Лиону (1917), Женеви (1918). На групним изложбама излагао је заједно са Урошем Прерићем, Марком Муратом и Иваном Мештровићем, а такође, и са другим великанима уметничког

стварања који су обиљежили нашу ликовну историју. Својим дјелом учествује на Изложби балканских земаља у Лондону (1910) и Интернационалној уметничкој изложби 1901. год у Риму где су његови радови оцijенили, како се касније најглашавају у „Гласу Црногорца”, „као узор не само наше, него и словенске уметности”, а, такође и „... да су били цвијет наше изложбе, да су зајглажили особиту похвалу, а млади уметник најграђен златном медаљом...“. Почек је документовао не само свој неоспоран дар, већ је представио своју отаџбину Црну Гору као културну земљу и на пољу сликарске уметности”. Прву самосталну изложбу у Црној Гори организује на Цетињу, у децембру, 1907. године, у сали Министарства војног. Послије I свјетског рата, поново одлази у Италију, у Рим, где се трајно настањује и где, кроз медитерански преплат Италије и Црне Горе, наставља да ствара и заокружује своје изразито плодан сликарски опус. Умро је у Риму 1963. године.

Своју ликовну поетику Перо Почек у почетку базира на атрибутима академског реализма што нарочито прати и његово тематско опређење за портрет („Аутопортрет“, „Портрет Максима Горког“), да би у сликама са национално-историјском тематиком постепено почeo да расвjetљава палету („Гусле“, „Прелаз српске војске преко Дрина“) под битним утицајем пленеристичких струјања која ће се у нашој уметности, често као за-

касњели репери, преплитати са романтичарским и реалистичким тенденцијама. У фази повратака у Црну Гору, послиje завршених студија, све више ће код Почека расти интересовање за свјетлост и свјетлосне ефekte. Пејзаж ће као тематска инспирација све чешће потискивати остале мотиве, нарочито када је ријеч о пејзажу окупаном медитеранским сунцем чије специфичности дубоко осјећа и у Италији, у Црној Гори. Ослобађајући боју од линије, Почек треперавим потезом разбира форму пројимајући је колористичким спојевима који сугеришу необично успјеле свјетлосне ефekte којима ће се све чвршће везивати за импресионистичке сликарске тенденције (цикли „Помпеји“, „Панорама Напуља“, „Зора“, „Ловенска капела“, „Поглед на Боку Которску“). Нарочиту пажњу Почек клања атмосferi, оном тајанственом флуиду који посебно зрачи са сваке слике овог уметника било да је ријеч о пејзажу портрету или темама из националне историје. Као мајstor особеног сензибилитета када је ријеч о колориту, остајe до kraja свог стваралачkog пута повремено се уklapajući u новине гестуалног експресионизма („Rocca di Papa“ I i II).

Почеково унутарње биће је, нарочито у годинама које је проводио далеко од завичаја, константно заносила и опсиједала родна Црна Гора и то, посред њених природних љепота, и њена славна историја, посебно књижевно изражена у Његовешевом „Горском вијен-

цу“. Како у предговору каталога будванске изложбе истиче историчар уметности Јильјан Зековић, Почек је своју рану потребу да ликовно искаче епску и херојску тематику, каква је тематика „Горског вијенца“, повјерио писму Лазару Томановићу, написаном у Риму, 1920 године: „Као сликар и још прије као млад омладинац, ја сам се увијек одавао својој интимној и скоро завјетној мисли илустрирати Gorski vijenac, будући да је он једна лична и истом пруживљена стварна историја нашег класичног доба. Разумије се да је моја сврха слиједити изближе Пјесникову машту...“

Управо двадесетих година прошлог вијека, Почек остварује своју давнашњу амбицију и у 30 слика наративним приступом илуструје најзначајније призоре из славног „Горског вијенца“. Вјешто се упуштајући у комплексан проблем визуализације књижевног текста, уметник успјева да у споју имагинације пројекте театralnoшћu и карактеристичним националним фолклорним елементима са једне стране и ликовним поступком са друге, испољи сликарски темперамент усмјерен ка интуитивно слободном и брзом третману и линије, и бојe, и покрета, и свјетла, и сјенки, у корист пиктуралности оплемењене изванредним осјећањем за материју, звучни колорит и атмосферу у којој се јединствено, почековски, о јаву саплићу сан и визија.

Луција ЂУРАШКОВИЋ

ПРЕД ПОЧЕТАК НОВЕ ЛИКОВНЕ СЕЗОНЕ
У МОДЕРНОЈ ГАЛЕРИЈИБОГАТА
ИЗЛАГАЧКА
ДЈЕЛАТНОСТ

• Презентацијама признатих имена савременој југословенској сликарству и скулптури Модерна галерија настојаје да и шоком 2001. године пружи љубитељима умјетности увиг у занимљива ликовна крећања, пружавајући се прије свега квалишта који је њен основни мошто шоком свих година њеног дјеловања

Према устаљеној и добро познатој прaksi и током ове године модерна галерија наставља сарадњу са београдским Народним музејом и што је свакако, још једна потврда успјеха, значаја и улоге коју она има у ликовном животу наше земље. Програм Галерије за период март-декембар 2001. године обухвата би шест изложби у матичним просторијама, рачунајући на могућност преузимања неке занимљиве изложбе из републике или са стране.

Изложба којом Галерија започиње излагачку дјелатност биће реализована са галеријом „Јосип Бепо Бенковић“ из Херцег Новог која у свом фонду поједује Легат сликарке Милене Шотре. Будванска публика имаће прилике да погледа око тридесет уља на платну, пастела и акварела насталих као сликарски записи ове уметнице са њених путовања по различitim земљама Европе и сјевјета.

Вјештину сликања М. Шотре је усавршавала између два рата, најпре код Петра Добрбића у Београду, а затим код Андреја Лота у Паризу и Александра Архипенка у Њујорку. Ово ће бити прилика да биде упознамо стваралаштво сликарке која до сада није представљена на адекватан начин, како то несумњиво заслужује.

Током маја биће представљене скulpture, акварели и темпере црногорског уметника, иначе професора Факултета ликовних уметности на Цетињу, Миливоја Бабовића.

Као и предходних година у јуну би се представио један успјешни уметник из друге средине - Владимира Дуњића из Београда који иза свог досадашњег рада има низ признања и запажених ликовних критика из пера истакнутих историчара уметности и књижевника. Дуњић је Факултете ликовних уметности завршио у Београду у класи Младена Србиновића. Члан је УЛУС-а од 1982. године, а излагао је на више самосталних изложби у земљи и иностранству. Посебно је запажено његово представљање на истакнутој Модерној галерији у Ваљеву 1999. године. Када су се многи питали шта је Дуњићев свет на сликама критика је одговорила: „Тишина, сред које имате утицај не да се звуци на чују, него да се виде, завеса на прозору се помера, али од ветра нема гласа, птице лете, али то су птице сенке. У Дуњићевом свету има нечега што је давно заборављено као људска потреба, нечега што модерни, технолошки свет проглашава за архијерес - то је доколица“.

У оквиру мајске туритичке презентације Будве у Прагу, Модерна галерија припрема изложбу од двадесет радова уметника који су као инспирацију на својим платнима имали Будву и Свети Стефан. Драгана ИВАНОВИЋ

IN MEMORIAM

РАДОВАН ПЕЈОВИЋ - РИЈЕЧКИ

Недавно је преминуо Радован Пејовић-Ријечки, необична уметничка личност, за Будву магично везан, а самим тим и привучен да већи дио свог узбурканог живота проведе и смири управо у њој. Рођен у Додошима 1946. године, средње ликовно образовање стиче у Уметничкој школи у Херцег-Новом, одакле креће на пут уметника - бродоломника константно опчињеног водом и свјетлом над родним Скадарским језером, његовом чудесном флором и фауном, мистиком обалског живота и његовим трагом у баковитим народним предањима. Своју прву самосталну изложбу организује у Београду 1968. у Дому синдиката, а затим исте године самостално излаже и у Уметничком павиљону у Титограду. Почеком седамде-

са и настањује у Будви где, истински, битно мањим интензитетом, наставља да ствара.

Ликовно се опредељује као стилско усмјерење којим доминира поетска фантастика архетипски утемељена у крајолику и животу завичаја, Ријечки се сналазећи у замкама живота, враћа се у зави-

ну форму изражену суптилним, неусиљеним и емотивно истањачним цртежом. Катkad гротескно, а катkad у сфери психолошки продубљених опсервација ослобођених на изворишту несвесног, он компонује садржину интезивним колоритом који површински провоцира визуелни доживљај испуњен константним трагањем...

Остаће да памтимо Ријечког, као боема опсједнутог Далијем, робустног саговорника и замишљеног прозлазника, расположивог патњом и немирима у тражењу неког болег, племенитијег свијета који је сам, често недовољан и тужан, једино успијева да пронађе у суптилној фантазији оригинално израженој на својим сликама, цртежима и у скulpturi.

Л. ЂУРАШКОВИЋ

Култура и цијетност

ТРАГОВИ ВРЕМЕНА

НИ ДРАМА НИ ДИКА

Уз јоновљено издање Милутиновићеве „Дике црногорске“

Чудак међу пјесницима и пјесник међу чудацима, Симеон илити Симо Милутиновић био је по свему изузетна појава у српској књижевности прве половине деветнаестог стотића. Немирног духа, својеглав, особене нарави, избрз и врлетан, уман и зауман, свој не тако мали пјеснички дар и голем стваралачки дух и немир проферирају дosta јефтино и брзо пао у заборав. То што свој дар и заиста велики преглачачки замах није правилно и боље искористио и усмјерио вријеме му није опростило.

Судионик и хроничар обадије српске војне, романтичарски загледан у Црну Гору, слободњак и пустолов, дошао је у ситуацију да буде пртјеран и из Црне Горе и из Србије. Враћао се Сима поново и једној и другој, орао дубоке бразде из којих јеницајло сјеме осредњег квалитета. За свога релативно кратког вијека Милутиновић је много путовао, образовао се и самообразован, промјенио десетине занимљица и стигао да створи по обиму велико књижевно дело, чији квалитет је на много нижем нивоу. Зато се и могло десити да се његова најважнија књижевна дјела појаве у поновљеном, а нека и у првом издању тек дакас, послије више од вије-ка и по.

Таква судбина пратила је и његову „драму“ „Дике црногорске“, штампану на Цетињу 1835. године, а чије се поновљено издање појавило ових дана. И добро је што се појавило. Добро је што су поново штампане „Сербијанка“ и „Пјеванија...“ и по први пут драма „Смрт војвода Карапоља“. Милутиновић је то својим свеукупним књижевним радом и дјеловањем у књижевности и култури заслужио. И више од тога без обзира на бројне мањкавости које прате његово књижевно дело.

Може се слободно рећи да је „Дике црногорске“ по први пут међу читаоцима јер су од првог издања сачувани само ријетки примјери. Поновљено издање штампано је савременом ортографијом, без

оних силних танких и „претилих“ јерова, али то није много поправило квалитет овог Милутиновићевог драмског спјева, који има све недостатке других важнијих његових дјела. Само се заумни Сима могао усудити да пише драму не познајући ни основне драмске законитости и то на тему тровјеке историје народа, коју, узгред речено, није ваљано познавао. Неких мана овог дјела био је свјестан и сам Милутиновић. У обраћању читаоцу, на почетку спјева, Милутиновић истиче: „И, ако то не буде од какве ползе, хоће зар на забаву и милину бити“; даље се извињава за своје „слабашно дарованије и оскудно ми, с овога начина писања, музама познанство. Дрзну сам се, и признајем“. Лично мислим да се Милутиновић јесте дрзнуо и да нарочито ползе и милионе читалац не може имати. Милутиновић је исто тако био свјестан да није написао драму за позориште, али је био убијећен да је написао драму за читање: „... нашав га да јест драма, ма позориште јој тек хоризонт и актуери - само умови читатеља, а садржјен тровјека историја народа једнога“, каже Милутиновић у посвети овог дјела. Међутим, добро би било да је Милутиновић написао и драму за читање!

Што се језика тиче, давно је уочено да је језик понајтељ болести цјелокупне Милутиновићеве поезије, па и „Дике црногорске“. Ваљда да би био што оригиналнији и избегао подражавање на народну, Милутиновић и у „Дики“ свјесно бежи у некакву њему омиљену рускословенску „грдну мјешавину“ као да му је био циљ: што мутније и неразумљивије - то боље. Недосљедан је и кад је упитању стил и метрика, ту су и лоше кованице, локализми... Његош, који је Милутиновићево књижевно дело високо цијенио, ми мислимо и прецијено, није био одушевљен „Диком црногорском“, што није ни мало чудно.

Чак се у једном писму Гагићу просто наругао

овом Симином дјелу.“ Овај Дика није дики слика“.

Осврнућемо се овде и на једну опаску професора Павла Поповића, која се могла прочитати у штампи. Наиме, Поповић је својевремено рекао, с обзиром да се „Дике црногорске“ завршила појавом владике Данила и наводном истрагом потурица, да је „Горски вијенац“ завршни, пети чин „Дике црногорске“, само шири и разрађенији. Неупућени читаоци би могли стећи утисак који би ишао на штету „Горског вијенаца“, а у корист „Дике црногорске“, ако се то уопште може тако рећи. Међутим, упоређивајући ова два дела није упутно јер „Горски вијенац“ је нешто друго, сасвим друго. Он је протоком времена све више растао да би израстао у националну бастион, у националну књижевну творњаву која врхуни и свевремени. Он је постао права духовна баштина једнога народа и то она најплоднија без обзира што и у њему има, ту и тамо, мање успјелих мјеста. Док се Милутиновић у „Дики“ само окрзнуо о тему истраге, Његош је на тој истој теми подигао највећи чинjeniciји споменик борби за слободу, јер је имао способност и силину духа да да општу синтезу вјековне борбе за слободу и људско достојање. Милутиновић је то није посједовао. А што се тиче самог облика „Горског вијенаца“, Поповић каже: „Ако облик „Горског вијенаца“ није по-зајмљен из грчке драме, он је из Милутиновићеве „Дике црногорске“... Прије држим да „Вијенац“ дугује свој облик грчкој драми, него „Дике црногорској“. Уостalom, дјела која обрађују исте теме морају се додиривати макар и формално. И за Његошев „Глас каменштака“, односно „Свободијаду“, могло би се рећи да је наставак „Дике црногорске“ јер почиње управо тамо где се „Дика“ завршава и обрађује двовјеку историју Црне Горе, а зна се да је „Глас каменштака“ написан прије објављивања „Дике црногорске“.

Комнен БУЛАТОВИЋ

ДУХОВНО НАСЉЕЂЕ

ХРИШЋАНСКИ ПОСТ И САВРЕМЕНИ ЧОВЈЕК

Хришћански пост води поријекло од самог Господа Исуса Христа. У Православној Цркви постоје четири велика поста: Божићни, Васкршњи, Петровски и Великогосподњи и једнодневни постови сваке сриједе и петка, осим трапавских седмица. Свето Писмо свједочи да је Христос постио, као и то да су апостоли и први хришћани постили и тако је, кроз двијехиљадогодишњу историју хришћанства, остало до данас.

Према Светом Писму, Христос је постио у пустињи четрдесет дана и тада се пред њим три пута појавио кулач (јаво). Три искушења која су биле пред Христом јесу она иста која су била пред првим људима, Адамом и Евом (похота очију - плод је лијеп за гледање, похота плоти - укусан је за јело и гордост живљења - бићете као Бог) и која стоје пред сваким људским бићем. Прва и једина заповијест коју је Бог дао Адаму и Еви у Рају јесте управо била заповијест о посту, то јест - о уздржању. Адам и Ева су ову заповијест прекршили, док је Христос постом и молитвом, а по сили своје богочовјечанске личноћи, искушење побиједио.

Суштина хришћанског поста није само у тјелесном уздржању (уздржању од мрсне хране, како се то често данас мисли и практикује), већ у духовном уздржању и узрастанију, јачању душе над тјелесним, јер сваки гријех се зачиње у духу. Духовни пост подразумијева уздржање од лоших мисли, ријечи и дјела који највише прљају душу, као и умножавање молитве Богу уз дјела доброчинства и милосрђа која помажу развијање хришћанској људијевачке врлине.

Савремени човјек је склон да се клања пролазности и пролазним стварима. Чини се да је човјек данашњице уљуљкан компфором и благодетима цивилизације заборавио сврху и разлог свог постовања. Ако томе при-

клучимо и отворене богојавачке системе онда ћемо доћи до једног друштва које је достигло најнижу тачку свог постојања (у коме су морал, култура, просвјета и економија у потпуности девољиријали). Природна посљедица тога је пораст криминала и наркоманије, као и осталих девијантних појава, а самим тим и разарање породице. Савремену породицу карактеришу: развод, прељуба, дегенерисани породични односи, па и чедоморство (Када једно друштво легализује чедоморство онда се спустило на најнижи степен друштвене љествице).

Савремени човјек, удаљен од Бога и од поста, неријетко је сребрљубив, окренут ка стицању материјалног богатства, горди на своје људско знање и празне филозофије. Није ни чудо што су се управо у нашем добу појавили термини „отуђеност“ и „сувиши човјек“. У оваквом друштву поставља се питање идентитета људског бића. За хришћане извор идентитета јесте Христова богочовјечанска личност. Претјерана брига за материјално и тјелесно човјека приземљује, унижава и везује за пролазно. Зато се често и дешива да овакав човјек обоготовава неку личност, новац или било какву другу пролазну и неважну ствар, заборављајући на своју душу, те тако врло лако и долази до замјене појмова: истине и лажи. Лаж и обмана често бивају проглашени за истину. Налазећи свој идентитет у лажи, човјек у ствари губи (умјесто да остварује своју личност развијањем јеванђеоских врлина, на шта је позван, савремени човјек је, опхрван својим приземним потребама и пролазним задовољствима, разграђује.)

Управо ове чињенице и јесу разлог да се вратимо посту.

Духовни и тјелесни живот човјека су нераскидиво повезани, стога чинећи неки тјелесни гријех ми

прљамо и своју душу, као што је често случај да узрок неке тјелесне болести буде душевног поријекла. Циљ хришћанског поста јесте да ојача човјекову вољу над тјелесним нағонима и страстима. Кроз њега се вјежбамо у уздржању како тјелесном (уздржавању од хране, претјераног пића и других слабости) тако и у духовном (уздржавању од злих помисли и дјела). Пост нам открива величину људског духа и смиса наше постојања. Но, открива нам и наше слабости и мане и враћа нас Богу, као милосрдном онду који нас на сваком моменту живота чува и поткрепљује. Открива нам истину да је човјек већи од творевине и уздиже душу ка Богу. Омекшава срце јер нас подстиче на праштање и љубав према ближњима, рађајући поштовање. Пост преобрађава људску душу и припрема је за сусрет са Богом - богопознање. Чисти душу и тјело и враћа нас светињи хљеба. Зато је савременом човјеку потребно више него икад прије да се врати посту, да би се тиме вратио и правилном односу према својим ближњима, свијету и здравој употреби цјелокупне творевине. Јудска душа нам се отвара као најдрагоценји дар на свијету и, упућујући нас на поштовање светиње живота, пост нам помаже да савладамо наш егоизам, изађемо из отуђености овога свијета и с љубављујемо њега посветимо једни другима продубљујући своје духовно искуство. Кроз пост се учимо да је човјеку залуд своје душу свога изгуби. Због тога би они хришћани који пост своде само на тјелесно уздржање требали да се одвикну од тога и да се више посвете молитви. Јер, православни пост није дјетета, већ начин живота.

Миља РАДОВИЋ,
дипл. теол.

Занимљивости из археологије

Формирање римских провинција у Европи доводи не само до територијалног ширења већ и до економског процвату римског царства. Једна од грана привреде која преузима примат је сточарство. Говеђе месо и кравље млијеко чинили су значајни дио исхране, а кожа се користила за израду одjeће и обуће. Развој сточарства допринио је и наглом развоју косторезачког заната, с обзиром да су говеђе кости коришћене као основна сировина у овом занату. У многим градовима царства ничу занатске радионице које се баве искључиво овим занатом. Једна од познатијих радионица је „Занатска четврт“ из Сирмијума чији су производи депортовани до најудаљенијих области. Кост прије финалне обраде мора да се припреми

Необично занатство

на посебан начин. Најприје се кува у води да би се одстранила срж и масноћа и да би с постигао извјештани степен еластичности, затим слиједи процес парења на високој температури. Овако припремљена кост постаје спремна за финалну обраду, може да се савија и моделује у калупу, лако се реже и реzbари, без бодљи да се сломи или напукне. У зависности од способности мајстора, обрађена кост може да има висок уметнички степен.

Технологија израде предмета од кости је веома слична изради предмета од дрвета. Коришћен је истоветан алат, а и ток израде подразумијева исти поступак - сјечење, резање, бру-

шава пластично обликованим шишарком је констатован на римској некрополи у Будви.

У раноцарском периоду, I - II вијек јављају се игле са главом у облику руке. Овај тип игала имао је изразито магијски, култни карактер, штитиле су ону која је носи од болести и других несрећа. Шака са јабуком представљала је симбол среће, плодности и љубави. Игле са главом у облику Венере јављају се још у хеленистичком периоду и рађене су по узору на монументалну пластику. Овај тип игала је био веома распрострањен и омиљен, жене су га радо носиле, јер је Венера даривала власницима вјечну младост и срећу, а и имала

је статус Најљепше. Често су жене из царских породица служиле и као модел за попрсја - овај тип игала је веома битан за археолога, јер се на основу иконографских карактеристика царског портрета дакле може извршавати датовање.

Украсне игле са главом у облику животиње су такође биле веома заступљене кроз цију римски период. Коштансне игле чије су главе украсљаване фигурама пса и зеца су највише заступљене. Симболика пса је сложена, он је чувар и водич душе послије смрти, заштитник лова, а јавља се и као атрибут везан за поједину божанствену. Игле са представом зеца штитиле су власницу од болести и имале су улогу у култу плодности.

<p

Фельтон

ГРБАЛЬ У ОСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ 1941-1945 (13)

ИНТЕНЗИВНА ПОЛИТИЧКА АКТИВНОСТ

Пише: Јован ВУЈАДИНОВИЋ

Послије престанка борбених дејстава борци Грбашког батаљона су се повукли према својим селима. Сјутрадан обављена је сахрана погинулих. Озбиљан проблем је представљао и доста рањених бораца јер није било организоване санитетске службе. У неким тежим случајевима коришћена је помоћ љекара, пријатеља НОП-а из Котора, али је претежно примјењиван традиционални начин санирања рана.

санирања рана.
У Грбаль се такође по-
вукао и један дио бораца
Которског и Тиватског
батаљона. Мјесто оку-
пљавања је била Трешњи-
ца. То су у току 16. сеп-
тембра пристигли и ин-
тернирци са Мамуле ко-
ји нијесу ни навраћали
до својих кућа.

Поред партизана из сва-
три батаљона, на Тре-
шњици је био на окупу и
скоро цио састав поли-
тичко-партијског актива
из Которског среза. Та
околност је искоришће-
на да се одржи политич-
ко савјетовање ради
утврђивања најважнијих
задатака у новонасталој
ситуацији. Савјетовањем
је руководио Мато Пе-
тровић. На савјетовању
је учествовао и Јефто
Шћепановић, делегат ПК
КПЈ за Црну Гору и Бо-
ку.

У оцјени протеклих до-
гања посебно је истак-
нута широка подршка
народа у организовању
отпора окупаторским
снагама. Оцијењено је да
на локалном простору,
тј. на подручју Боке, не
постоје услови за веће
оружане акције и задр-
жавање бројнијих пар-
тизанских формација,
због чега треба што ви-
ше бораца упућивати у
оперативне јединице, у
бригаде НОВ. Такође је
одлучено да се за поли-
тички рад на терену и за
извођење диверзантских
акција, задржи један
број позадинаца, углав-
ном чланова КПЈ.

читавој Боки. Поред до-
маћих политичких акти-
виста, био је тада у Гр-
бљу често присутан и је-
дан број чланова окруж-
ног и покрајинског ру-
ководства КП и СКОЈ-а
који су одатле, због гео-
графске позиције Грбља
успешно комуницирали
са организацијама на
читавом подручју Ко-
торског среза.

Најчешће коришћен
облик политичког оку-
пљања биле су опште
конференције, које су се
често одржавале по се-
лима. Пошто је до тада у
Грбљу било мало могућ-
ности да се оном дијелу
становништва које није
било чвршиће повезано

Одмах се пришло реализацији закључчака. Пошто се на Трешњици већ окупило 60-70 бораца, од чега их је око пога било из Грбља, истог дана, 17. септембра, када је одржано савјетовање, формирана је јединица за одлазак у састав бригада које су већ биле стигле у Црну Гору. Иако је ова јединица по бројном саставу одговарала чети, ради истицања њеног значаја, словила је као батаљон. За команданта је одређен Стево Јовановић, политички комесар је био Саво Ђ. Ђестински, а за

Било чврше повезано са Покретом, ваљано и суштински објасне карактер и циљеви НОБ-а тежило се да се на конференцијама, поред присталица НОП-а, окупи што више људи. У томе се делимично успијевало иако је контрапропаганда, укључујући и мјере принуде, настојала да у што већој мјери ограничи утицај „комунистичке политике“ на народ. Због тога у Грбљу у неким селима није било могуће остварити шири контакт активиста НОП-а са сељанима, а у неким селима затвореност је била потпунна.

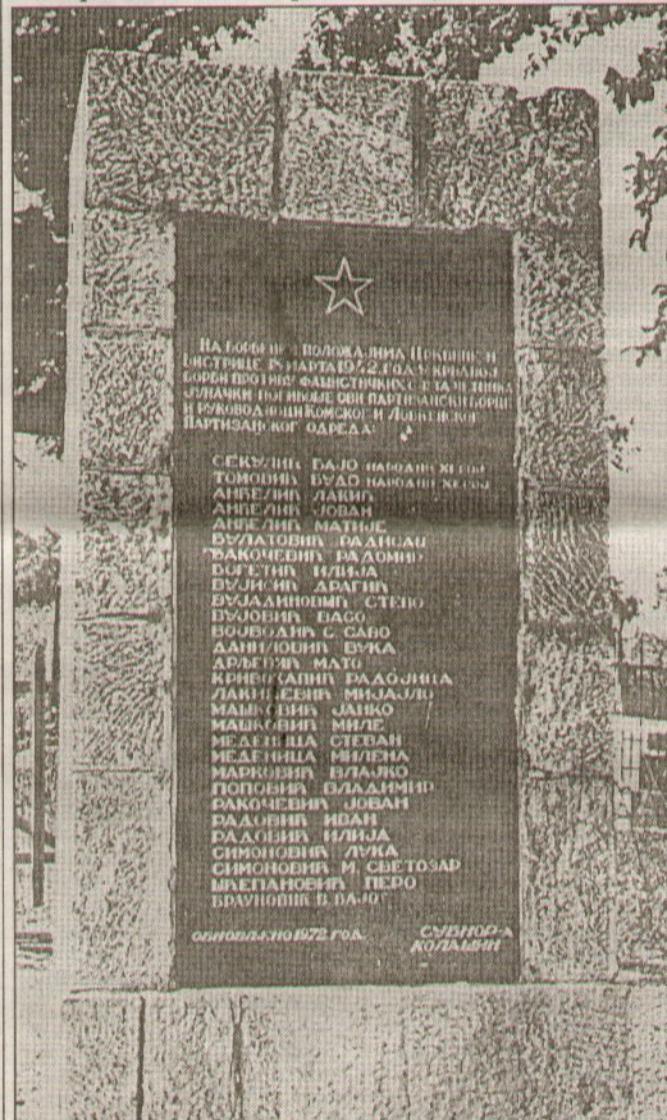
Саво Б. Ђетковић, а замјеник комесара Војо Бринић. Батаљон је преко братишића, где се задржао један дан, отишао на Паштровску гору ради комплетирања састава одакле је требало да настави даљи марш. На Паштровској гори су се већ налазили партизани из будванске партизанске и Паштровића

присталица НОП-а бис мали ангажовани су по- јединци који су били по- вјереници за та села Средином октобра одржана је проширења сједница Општинског НОО и том приликом је попуњен његов састав. За селекретара је изабран Иво Рађеновић јер је раније серетар Саво Јакетковић отишао у Бригаду.

Општински комитет, чији је секретар била Јоке Бећир. Састав чланства СКОЈ-а претежно су чинили мушкарци, који су скоро сви били у партизанским јединицама, које су тада биле на терену Гребља.

Одласком партизана, за дуже вријеме, била је озбиљно ослабљена организација СКОЈ-а јер је остала без највећег дијелови уланства.

ла чланства.
У погледу посебног
окупљања и организова-
ња жена, иако није било
велике масовности учи-
њен је озбиљан напре-

Сиомен Ђача на Прквинама поштијулим борцима марша 1942. године на којој су имена Гргљана Илије Богојевића и Стевана Вујадиновића.

јентисана омладина. Ту су били сеоски одбори који су добијали устаље не садржаје рада. У селима где није дошло до оснивања одбора, омладина се окупљала на својим посебним конференцијама и са ентузијазмом прихватила извршење разних обавеза. Но, у рад омладине биле је доста манифестија свечарског, што је дијелом био одраз опште расположења које се испољавало послије капитулације Италије.

Чланством су попуњени активи СКОЈ-а који су били формирани пре капитулације Италије али је основано и неколико нових. Укупно, у Грбљу је било пет активава (Ластва и Пријевор, Братешићи и Горовићи, Сутвара и Наљежићи, Побрђе, Врановићи и Љешевићи, Кубаси и Петоселица), са око 30 чланова. Формиран је

Општински комитет, чији је секретар била Јоке Бећир. Састав чланства СКОЈ-а претежно су чинили мушкарци, који су скоро сви били у партизанским јединицама, које су тада биле на терену Грбља.

утицај на даљи развој НОП-а у Боки. Први секретар Окружног комитета Никола Гажевић је у својим сјећањима (Формирање Окружног комитета КПЈ за Боку Которску и његова дјелатност крајем 1943. године) између осталог написао: "...Покрајински комитет, имајући у виду крупне задатке који стоје пред КПЈ у Црној Гори и Боки, а да би партијску организацију у Боки повезали и учинили још ефикаснијом, активнијом и идејно-политички способнијом, на састанку одржаном 10. и 13. октобра у Горњем Пољу - код Никшића донио је одлуку о формирању Окружног комитета КПЈ и Окружног комитета СКОЈ-а за Боку, те два средска комитета КПЈ и СКОЈ, за срезове Котор и Херцег Нови... Покрајински комитет је за секретара Окружног комитета за Боку одредио Николу Гажевића". (Гажевић је до тада био члан Окружног комитета КПЈ Цетиња).

Послије консултација са кадровском саставу нових руководстава у по-крајинском и Окружном комитету Џетиње, Гажевић је стигао 20. октобра у Грбаљ, на Трешницу. Ту је одмах и конституиран Окружни комитет саставу: Никола Гажевић, секретар, Мато Петровић, Рако Радуловић и Босе Пејовић, чланови. Према сјећању Гажевића, на том првом састанку Окружни комитет је, послије анализе политичке ситуације, поставио задатке: 1. формирати руководства КПЈ и СКОЈ на организационо средитељство и учврстити партијске и скојевске организације; 2. развити политички рад у народу, при чему правилно тумачи циљеве НОВ-а и разобличавати четничку издају, 3. активирати рад НОО и формирати нове, где још не постоје, 4. вршити мобилизацију људства за јединице НОВ и партизанске одреде, 5. појачати рад међу омладином и женама и оснивати одговарајуће организације.

Непосредно послије сједнице Окружног комитета формиран је Окружни комитет СКОЈ-а Српска руководства КП и СКОЈ-а за обсреза. Окружни комитет СКОЈ-а су чинили: Боско Пејовић, секретар, чланови Видо Ђуричић, Јован вић, Мироје Јовановић и Михаило Ивановић. Срески комитет КП Котор су ушли: Нико Анђеловић, секретар, и чланови Комитета: Анто Вукашиновић, Стево Јовановић и Војо Бринић. Секретар Среског комитета СКОЈ-а Котор је био Војо Бринић.

Приликом формирање српских партијских скојевских руководствова одређена су и подручја

на којима ће дјеловати. За спрску руководства Котор то је било подручје општина Будва, Греббље, Тиват, Кртоли, Лушица и Котор до Пераста. Треба истаћи да такве територијалне подјеле раније није било јер је читава Бока са Паштровићима чинила један срез и у периоду аустријске владавине и за вријеме Краљевине Југославије. Ова подјела, настала у ратним условима, била је подређена потребама тог времена, тј. што ефикаснијем дјеловању свих видова организовања становнитвина у Ослободилачком рату.

Већ 25. октобра, на Тре-
шњици је одржана Прва
конференција Народне
омладине Боке. То је
уједно био и први шири
политички скуп за чита-
во подручје Боке. На
Конференцији је учес-
твовало око 60 делегата
из свих општина Боке.
Предсједавао је Видо Ђу-
ричковић који је имао
уводно излагање. По-
здравну ријеч у име КПЈ
имао је Никола Гежевић.
У раду Конференције
учествовао је Радомир
Коматина, члан Покра-
јинског комитета СКОЈ-
а, као и већи број члано-
ва окружног и спреких
политичких руководста-
ва. Скуп је имао прете-
жно манифестациони ка-
рактер. Била је то смо-
тра младих активиста на
којој се са пуно заноса
говорило о постигнутим
результатима, али и са
пренаглашеним оптими-
змом процењивале даље
могућности масовног
учешћа омладине Боке у
народноослободилачкој
борби.

Послије Конференције је настало спонтано народно весеље на којему је, поред делегата, учествовао и велики број младих људи из читавог Грбља. Омладина Трешњица је успјешно обавила улогу домаћина, бринући се о добром пријему и смјештају свих учесника са стране.

Скуп је одржан у Лукав-

Скуп је одржан у лукавицима, мјесту доста удаљеном од насеља, али подгодном и за спортска надметања, што је и организовано послије савјетовања. На скупу је било око 40 учесника, а присуствовао је и Радомир Коматина, члан ПК СКОЈ-а. Поред разматрања актуелних питања и закључка да треба унијети више организованог рада у дјеловању омладине укључујући формирање општинског руководства - изабрани су делегати за Први конгрес Антифашистичке омладине Црне Горе и Боке. Конгрес је одржан 25. новембра у Колашину. Из Грбља су за Конгрес делегирани: Гојко Ђуровић, Јоке Бећир, Јован Вујадиновић и Радомир Вукшић.

Из стручног угла

МЕДИЦИНА: ЧЛАНЦИ СА ИНТЕРНЕТА

ЋЕЛАВОСТ

Сваки пациент који долази са проблемом губљења косе представља увијек изазов за љекара јер патофизиологија ћелавости може бити врло комплексна. Др Maria Hordinsky предлаже на самом почетку лијечења, узимање добре историје болести која треба да буде фокусирана на: пациентове уобичајене мјере његе косе, дистрибуцију ћелавости, бруни губљења косе, употребљаване лијекове (укључујући предозирање и алтернативне лијекове), исхрану и измене у исхрани, пратеће симптоме на косматом дијелу главе (болови, печење, штапање), породичну анамнезу, а код жена и податке о менструалном циклусу и репродукцији. Важно је уочити да ли је губљење власи примарно на скалпу, да ли су и обреве, трепавице, пазушне длачице или длачице на тијелу захваћене, каква је густина длачица на другим дијеловима тијела, посебно на лицу и екстремитетима што је посебно значајно код женских пациентата код којих се често, уз проријеђену обрасlost скапа може пронаћи повећана длачавост лица, груди или унутрашњих страна бедара, акне вулгарис или други знаци андрогености.

Проблеми губитка косе у ширем смислу могу бити подијељени у двије велике категорије: ОЖИЉАЧНЕ АЛОПЕЦИЈЕ (губитак косе уздружен са сталним повређивањем фоликула длаха) и НЕОЖИЉАЧНЕ АЛОПЕЦИЈЕ (alopecia androgenes), мушки или женски тип ћелавости, ТЕЛОГЕН ЕФЛУВИЈУМ (telogen effluvium), АЛОПЕЦИЈУ АРЕАТУ (alopecia areata).

Све три врсте неожиљачне аlopеције на почетку се карактеришу једноставно повећаним опадањем косе. Код пацијента са андрогенетском аlopецијом губљење косе може бити постепено, код телоген ефлувијума главну улогу игра уобичајени циклус косе и неколико стотина телоген-влакана може опасти, а код аlopеције ареате постоји типично опадање косе у праменовима са власишта или било које длачицама покривене површине.

Губљење косе код мушкираца и жена који болују од андрогенетске аlopеције се незнано разликује. Жене губе густину косе на средње чеоном или чеоном дијелу власишта и могу задржати фронталну линiju косе и то тако да се процес благошири на широком пољу (тип I ћелавости), јакошири на широком подручју (тип II ћелавости) и да се на више подручја проређује коса, али у чеоном дијелу (тип III ћелавости). Код мушки ћелављења густина косе се смањује на обе слепоочнице и на врху главе почетно. Како процес ћелављења напредује, мост косе између фронтално-слепочних подручја и врху главе све више ишчезава. Такође и ниво хормона (testosterone и dihydrotestosterone-DHT). У захваћеној кожи оболе-

лих жена је друкчији него код оболелих мушкираца. Ниво DHT-а је увећан у захваћеном скалпу у односу на ниво овог хормона у незахваћеној кожи скалпа, више код мушкираца него код жена са андрогенетском аlopецијом.

Код телоген ефлувијума постоји по цијелој коси распространjen губитак густине косе. Тест повлачења косе може бити позитиван.

Аlopеција ареата је лака за дијагностиковаше са карактеристичним подручјима потпуно голе коже скалпа, мада постоји неколико варијанти које могу отежати дијагнозу.

Етиологија ћелавости: лијекови, промјене у исхрани, нека друга оболења, стрес, неадекватна њега косе и скалпа уз примјену иритирајућих средстава, период послије порођаја (постпартални телоген ефлувијум), генетска предиспозиција итд.

При лабораторијској обради треба провјерити функцију тиреоидне жлијезде и присуство било какве слабокрвности, евентуално одредити DHEAS и ниво слободног тестостерона да би се искључили малигни тумори надбubrežne жлијезде или јајника, а могу се урадити и серумски феритин, тотални капацитет везивања гвожђа, гвожђе у серуму, хем профил.

МОГУЋНОСТИ ТРЕТИРАЊА: код андрогенетске аlopеције жена уз праменове косе, камуфлажу, пуштање косе користе се и електромагнетски дјелићи длахе (за промјену боје коже скалпа код свјетлопутних жена). Трансплантијација косе и локална примјена 2% Minohidil losiona („Rogaine“) који се може наносити dab-o-matic апликатором (као ролл-он апликатор дезорданса), као спреј или капаљком, што је најбоље. Андрогенетска аlopеција код мушкираца се може, сем различитим начинима камуфлаже и хируршки третирасти, а постоје и три медицинска терапијска поступка одобрена од стране FDA („Food and Drug Administration“): орални Финастерид („Propecia“), локални 5% Minohidil и локални 2% Minohidil. Код телоген ефлувијума ефикасност локалног Minohidila није доказана али је позната дјелотворност уздружене са скраћивањем фазе мirovanja kose (telogen) и враћањем многих фоликула у фазу раста циклуса косе (anagen). Како је аlopеција ареата скраћена као имуношкотки условљено оболење, употребљавају се локални или интрализациони стероиди. Такође се може употребити 2% или 5% Minohidil раствор или Anthralin или комбинована терапија. Када болест постане интензивнија, третман укључује и имуносупресиве.

Без обзира на врсту ћелавости и врсту употребљеног лијека, потребно је минимум 3-6 мјесеци да би се примителије промјене, па пациенте треба упозорити да буду стручњиви.

Др. Оливера
СИМИЋ-КОВАЧЕВИЋ

ПРЕПОРУКА ВАШЕГ СТОМАТОЛОГА

НАВИКЕ ОД ПРВОГ ДАНА

Здравље уста и зуба дјете-
та зависи од навика које он
стиче од првог дана.

Природна исхрана - доје-
ње, најквалитетнији је на-
чин исхране, не само због
састава и имуношкотких
својстава мајчиног млијека,
већ и због самог акта сиса-
ња који развија мишће за
живакање и доњу вилцу.
Уколико мајка нема млије-
ка треба давати најквали-
тетније вјештачко млијеко,
право кашичицом, касније
бочицом са анатомском
цупцем малог отвора како
би се имитирао акт сисања.
Бочицу са цупцем држати у
устима само док траје оброк,
никако током цијеле ноћи.
Уколико се уопште употребљавају цупце вара-
лице, треба да буду анатом-
ског облика и никако не
смију да се умачу у слатке
материје (мед, шећер, густи
сокови) како би се изbjeglo
стварање најтежег облика
квара зуба - такозвани цир-
куларни карис јер се пре-
велика и стална количина
шећера под дејством бактерија
из уста претвара у киселине,
а оне разарају не-
зрлу глеђ првих млијечних
зуба. Прокувана вода за пи-

не не треба да буде заслађе-
на из сличних разлога. Тре-
ба постепено прећи на чвр-
сту и природну храну са
низијем зуба (шест до осам
мјесеци).

Слаткише давати уз оброк
са обавезним прањем зуба.
Прве млијечне зубе мајка
чиши послиje оброка ватом
или газом намоченом у про-
кувану воду. Послиje ница-
ња свих млијечних зуба
мајка - први учитељ, запо-
чиње прање зуба четкицом,
а касније и пастом да би
дијете потом почело да пре-
зубе самостално уз кон-
тролу родитеља. Четкица треба
да је мала, меканих и син-
тетичких влакана, а паста
дјечија са флуором. Зубе
треба прати редовно, опти-
мало три пута, најмање два
пута, послиje оброка, са
свих страна и најмање два
минута (за појединости
обратите се дјечјем стома-
тологу). Очекује се да током
времена прање зуба буде
све дуже и квалитетније.

Мало дијете од 1-3 године
Млијечни зуби, као што је
напријед наведено, почињу
да ничу око 6-8-ог мјесеца
и до треће године ваше ди-
јете имаће комплетан низ

од 20 зуба. Од правилне ис-
хране и његе зависи здрав-
ље ћелокупног организма.
Обратите пажњу да исхра-
на дјетета буде разноврсна
и састављена од меса, млије-
ка, млијечних производа,

слаткиши и шећери су не-
пријатељи зуба ваше дјете.

Замијените их, што је могу-
ће чешће, воћем. Ако дјете-
ту ипак дајете слатку хра-
ну, дајте је уз главни оброк,
а између оброка у текућем
облику (nezaslađeni voćni sok), а не у чврстом и ље-
пљивом облику (кекси, чо-
коладе, бомбоне, еурокре-
мови).

Прање зуба послиje упо-
требе слаткиша неутрали-
ше њихов штетни утицај.
Настојте да ваше дијете
прима свакодневни флуор
таблете јер ће на тај начин
зуби бити отпорнији на
квар. Од 2-4 године треба
да узима по двије таблете
од 0,25 мг дневно и то жва-
ђују их сат времена прије
ручка.

У првој години је вријеме
за прву посјету зубној ам-
буланти, а касније су по-
требне контроле сваких 6
мјесеци. Тражите савјете
дјечјег стоматолога о пра-
вилном начину прања зуба
и како да дијете одвикнете
од штетних навика, уколико
их упражњаваја (сисање
цупце, прста, језика или
других предмета).

Др. Милош МАРКОВИЋ

МЕТЕОРОЛОГИЈА

ВИСОКЕ ДНЕВНЕ ТЕМПЕРАТУРЕ

● ПЕРИОД 15. ФЕБРУАРА - 14. МАРТА НА ПОДРУЧЈУ БУДВЕ

Карактеристика периода фебруар-март су високе дневне температуре ваздуха за ово доба године и јаке кише током почетка марта. Дневне температуре ваздуха су у континуитету биле изнад одговарајућих климатских нормала (први цртеж) изузев током 25. фебруара - 3. марта, када су дневне температуре биле znatno испод својих нормала. Март мјесец је поznат по наглим временским промјенама. Нешто слично било је и сада када се температура на подручју Будве спустила преко ноћи и до 4°C, затим, за пар дана, дистрибуција је 18°C у подневним часовима. Овакве осцилације су могуће нарочито у прелазним годишњим добима када се смјењују продори хладног ваздуха са сјевера и изузетно топлог ваздуха из сјеверне Африке.

Током последњих 50 година најтоплији март (праva половина) је био 7. марта 1975. године када је измерена температура од рекордних 22,6°C. Најхладнији март је био 5. марта 1987. године када се температура спустила до екстремних минус 3,4°C.

Током прве половине марта, иако су температуре биле изнад климатских, није дошло до достигања рекордних вриједности. Садашња највећа измјерена температура је 18°C. Током прве половине марта за 50 година, 8% дана има температуру од 18°C и више. Занимљиво је да је сваки дан, из прве половине марта, за протеклих 50 година имао бар једном негативну температуру. Из прве половине марта за 50 година (око 750 дана) њих свега 4% су достизали температуру испод нуле или нулу. Ове године оваквих дана није било.

На подручју Будве је веома изражен ефекат адеквијације пустинског ваздуха из сјеверне Африке. Овакве атмосферске ситуације карактеришу релативно високе температуре ваздуха, нарочито

и замућеност атмосфере честицама пустинског пјеска. Након оваквих си-
туација долази до прљавих -
жутих киша. Прљава жута
киша, којом је огромна ко-
личина пустинског пјеска испрана из атмосфере, пада-
ла је 3. марта ове године. У
тим данима температура ваз-
духа током ноћи се није
спустила испод 14°C. Овакве
ситуације су веома ријетке и
веома тешко имају највећији
зарубежни болесници. За
пола вијека, током прве поло-
вине марта, само једном се
десило да се температура пре-
ко ноћи не спусти испод 14°C,
а то је било ноћу између 3. и
4. марта 1966. године.

На другом цртежу дат је индекс одступања средњих температура за прву половину марта за 50 година
(каква је била прва половина марта у педесет година и сада)

нас за подручје Будве. Током последњих 7 година узастоп-
но је прва половина марта топла (индекс изнад нуле -
позитиван) што није био случај за 53 године. У последњих 17 година прва половина марта је само два пута (или у дњеље године) била хладна и у 15 година топлија од климатске нормале.

Почетак марта су означиле и интензивне кише које су условиле суфицид-вишак у количини воде путем кише за ово доба године. Прва половина марта климатски дате је око 60 лит./m² док је сада та количина износила 140 лит./m² што одговара укупно мјесечној климатској количини за март. Прва половина марта за пола вијека је само два пута била кишија од садашње. Рекордна количина, за прву половину

марта, износи 213 лит./m². Био је то март 1962. године, затим март 1951. године када је пало нешто мање 156 лит./m². У једном кишном дану почетком марта, ове године, пало је 50 лит./m².

Да се ради о интензивним падавинама говори и чиње-
ница да је за 50 година током прве половине марта свега у 8 дана дневна количина падавина достигла 50 лит./m² и више. На основу педесетогоди-
шњих мјеђења на подручју Будве само 1% дана у марта имају дневну количину падавина од 50 лит./m² и више.

Садашњи март (праva половина), након пет година, има нормалан суфицид падавина, а први пут, сада, након 16 година имају как суфицид.

Бранко МИЦЕВ

дипл. мет.

Из стручног угла

ПОЉОПРИВРЕДА

СУЗБИЈАЊЕ
КОРОВСКИХ БИЉАКА

Сузбијање коровских биљака је веома сложен посао и обухвата разнолике мјере и поступке које имају за циљ да смање популацију коровских биљака. То се не може једном и заувијек ријешити, с обзиром на биолошка и еколошка својства корова стечена вјечном борбом са природном стихијом као и мјерама које човјек предузима да их уништи. Стoga, борба против корова мора да има интегрални карактер. Мора да се састоји од комплекса различитих мјера и начина и мора да буде саобрађена како гајеним биљкама и условима средине тако и биолошким и еколошким одликама коровских биљака. Сузбијање коровских биљака треба да се обавља на ширем простору и да обухвата производне и непроизводне површине.

Мјере које се примјењују у сузбијању корова подјељене су у две категорије и то:

- индиректне (превентивне) мјере

- директне мјере

Прва категорија обухвата све оне мјере и поступке које се изводе изван обрадивих површина, а имају за циљ да спријече доспјевање сјемена и вегетативних органа на обрадиве површине. Ове мјере обухватају сјетву чистог сјемена, чишћењем разних отпадака у пољопривреди, неговање и употреба загорелог стајњака и компоста, уништавање корова на сусједним непроизводним површинама и сл.

Директне мјере сузбијања корова изводе се на обрадивим површинама и имају за циљ да непосредно униште корове на њима. Ове мјере обухватају физичке, агротехничке, биолошке и хемијске мјере сузбијања коровских биљака.

Физичке мјере обухватају примјену пламена, прегрејане водене паре, електричне струје, микроталасног зрачења, натапање површине водом и др. Ове мјере, нијесу нашле ширу примјену у пољопривредној пракси.

Агротехничке мјере спадају у групу мјера којима дјелује човјек и чијом се примјеном утиче на услове биљне производње. Ове мјере се изводе директно на ораницама, воћњацима, виноградима, баштама, ливадама и др. Оне обухватају основну обраду земље (јесење и пролећно орање) и допунску обраду (култивирање, окопавање, примјену плодореда, заравање стајњака и др.). Све агротехничке мјере морају да створе повољне услове за гајење биљака а неповољне за корове, и треба да се изводе благовремено и у повољним агротехничким условима.

Биолошке мјере усмјерене су на проучавање могућности уништавања корова коришћењем њихових природних непријатеља. Као и културне биљке и корови имају своје болести (вирусе,

бактерије и гљиве) и штеточине (инсекте, гриње, пауке, глодаре и др). Зато корова узрочницима болести и множењем штеточина може се постићи успјех у њиховом сузбијању испод прага штетности. Последњих година ујесто живих организама користе се микробиолошки препарati за уништавање коровских биљака.

Биолошке мјере имају велики значај и перспективу, али за сада су углавном лоциране у научним институтима у оквиру експеримената.

Хемијске мјере сузбијања корова имају најширу примјену. Оне се заснивају на примјени хербицида тј. хемијских једињења органског и неорганског поријекла. Хербициди могу бити тотални (неселективни) и селективни.

Тотални хербициди уништавају све биљке. Примјењују се ван културе као што су: простори у насељима, економска дворишта, простори око саобраћаја, канала и др.

Селективни хербициди служе за уништавање коровских биљака док на гајене биљке не дјелују.

Према начину дјеловања хербициди могу бити: контактног и транслокационог (системичног) дјеловања.

Контактни хербициди дјелују при непосредном додиру на зелене дјелове биљке и то само на мјесту контакта што доводи до угинућа биљних дјелova, у периоду од неколико дана.

Транслокациони хербициди једном се усвајају преко листа, а своје дјеловање испољавају у другим дјеловима биљке, деблу, коријену а потом настаје сушење цијеле биљке. Од значаја су за сузбијање пиревине, дивљег сирка, дивље купине и сл. Неки од ових хербицида (силвициди) су за уништавање комплекса шума. Арборициди уништавају дрвеће и шиље и могу се користити и за појединачна стабла као и за веће површине.

Хербициди се могу применити прије сјетве или садње култура као и после ницања и у току вегетације гајених биљака.

Избор хербицида, вријеме примјене, начин пријене, мјешање хербицида, врсте корова, врсте културних биљака које се штите и др. треба да буду под контролом и по упутству стручњака за заштиту биља. Ово због тога што се ради о средствима отровним за човјека, животиње, корисне биљке и уопште за животну средину. Нестручна и неконтролисана примјена хербицида доводи до контаминације земљишта, воде, рибљака, пољопривредних производа као и нагомилавање хербицида у спољној средини што несумњиво оставља трајне негативне последице у еколошкој одређеног подручја.

Јован МЕДИГОВИЋ,
дипл. инг.

СВЕ О СОБНОМ ЦВИЈЕЋУ

АГЛАОНЕМА

Aglaonema crispum (Araceae)

Највећа вриједност аглоонеме је њено сребрнасто прошарапано лишће густог раста, које својим изгледом уноси у просторије дашак егзотике. Осим тога, врло је скромна - није јој потребно нарочито свијетло мјесто, а добро подноси и гријану просторију.

Аглоонема припада породици козлаца (Araceae). Њена прадомовина су тропске прашуме Малајског архипелага, зато није никакво чудо што добро подноси топлину и чак захијева високу влажност ваздуха. Кроз густи лиснати покров тропских прашума не успијева да прорде директна сунчева светлост, него само распуштено освјетљење. Правило за избор мјesta његовања аглоонема је - свијетло, али полујесено-вртно. Ако затреба, биљка се мора заштитити од директног сунца. Постављена правилно, развије бујно сребрнасто лишће, прошарапано зеленилом.

Листови су копљасти на 5 до 20 cm дугим петељкама. Врста „сребрна краљица“ (Silver Queen) је свијетлосребрнастих листова с тамно-зеленом обрубом. Доња године развија бројне изданке, па цијела биљка постаје, временом, типичне цвјетове козлаца са лагано повијеним вршним листом. Из њих

се развијају црвенкасте, округле бобице.

Залијевање и гнојидба

Од априла до септембра чешће залијевајте устапом водом собне температуре, а једном седмично прихрањујте ћубривом без калцијума. Зими прихрањујте само једном мјесечно, а залијевајте само толико да се земља потпуно не исуши.

Свјетлост
и температура

Аглоонеми је потребна топлина, како љети тако и зими. Добро ће поднijети топлу собну температуру, али је, у том случају, прскајте чешће. Код температуре испод 20°C убрзо настају оштећења на листовима и коријену. Најбоље ће успјевати на свијетлом мјесту, без директног сунца.

Земља и пресађивање

Младе биљке пресађујте сваке године, а старије сваке две. Плитка посуда боље погодује ширењу корена (ризома). Мјешавини земље за саксијске биљке додајте крупнији шљунак и мало иловаче. Размножава се вршним резницама и дијељењем.

Припремила
Нина АСАНОВИЋ

ТОРТА
СА ШУНКОМ

Умутити 4 жуманџета са 4 кашике киселе павлаке док се жуманџа не претворе у пјену. Додати 40 гр маслаца и 4 кашике брашна. Калуп за торту добро подмазати, посuti брашном, ставити тијесто у калуп, па га метнути да се пеку. Печено тијесто охладити, па га, затим, пресјећи на половину и надјевати. Надјев: 100 гр шунке и 100 гр сланине од шунке ситно исјећи, па помијешати са 1 жуманџетом и мало киселе павлаке. Овако спремљеним надјевом премазати доњу кору, па преко ставити другу половину торте. Допећи торту у пећници око 15 минута, па је, печену, посuti струганим сиром и топлу сложити као предјело.

СОЧИВО (ЛЕЋА)

Очистити 1/2 кг сочива, опрати га топлом водом, налити хладном, па ставити да се кува. Кад сочivo прорви, просути му прву воду, налити га другом и додати 2-3 главице ситно исјећеног црног лука, 1 ситно исјећану шаргарепу и 1 осредњи, ољуштен и ситно исјећен кромпир, да се са сочивом заједно кувају. Кад је сочivo мекано, додати 2 кашичице "вегете", мало бибера и маслиновог уља, па га запржити. У шерпу ставити мало масноће, па кад се угрије пропржити кашичу бра-

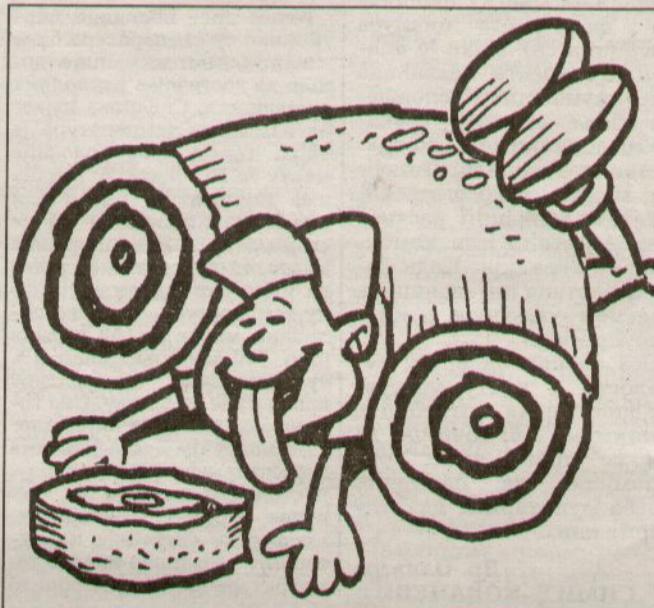
шна. Кад брашно порумени, додати 2 чешње исјећеног бијelog лука и мало алеве паприке. Усuti ову запршку у лонац у коме се кува сочivo, па све пустити да прорви на лаганој ватри. Служити топло.

ПАПРИКАШ ОД БОРАНИЈЕ

Ситно исјећати 3-4 главице црног лука, па га ставити у шерпу, на масти, да се пржи. Кад лук порумени, додати 1/2 кг јагњећег меса исјећеног на ситне коцке, да се и оно с луком пржи. Месо пржити све док не буде мекано. Додати мало алеве паприке, соли, "вегете" и добро промијешати.

ПОСНА ПИТА
СА КОПРИВОМ

Очистити 750 гр младих коприва, па их кратко

Дезерт

Четири веће обланде лијепо преполовити тако да се добије 8 кора. Ушпиновати 500 гр шећера са великим чашом воде као за слатко. Одмах додати 750 гр ситно исјећеног ратлuka, скинути са ватре, па добро мијешати док се ратлук не истопи. У ушпиновани шећер и ратлук додајте непрскану истрагану кору од једног лимуна и једне поморанџе и 150 гр мљевених ораха. Све то добро измијешати, па врућим надјевом премазати обланде ређајући их једну на другу. Премазати, такође, и горњу кору обланде па је посuti са 80 гр мљевених ораха. Припремљену торту оставити да се охлади и стегне. При служењу сјећи торту на коцке.

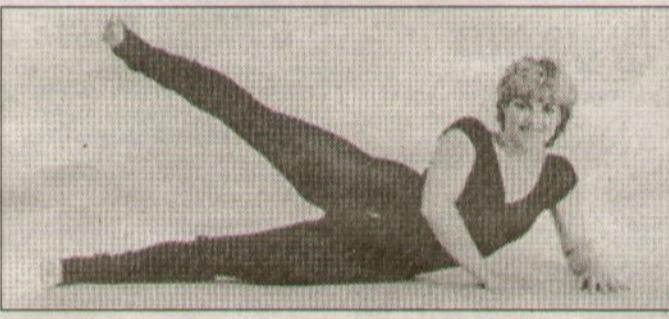
Приредила Л. Ђ.

Лејота жење

АЕРОБИК

ВЈЕЖБЕ
ЗА НОГЕ

Почетни положај: сва ћелија је на боковима, а ноге су исправљене и чврсто заштитијуће.

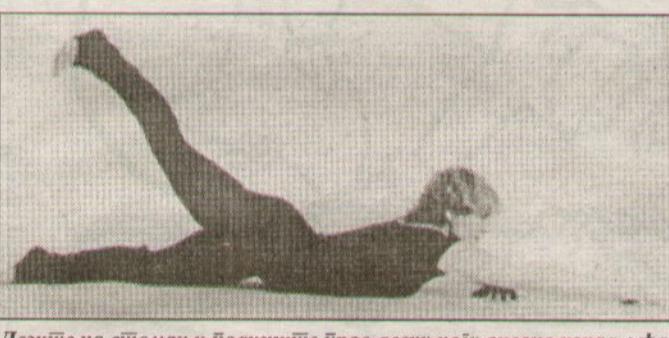
Подижемо десну ногу мало изнад висине кукова (50 јутса). Поновишши и са лијевом ногом.

Десну ногу сасвим одвајамо од лијеве по правим углом (50 јутса). Испуштиши и са лијевом ногом.

Савијаји десну ногу у колјену и враћајши у првобитан положај (50 јутса). Испуштиши и са лијевом ногом.

Лезије на стомак и подижши њуру десну ногу високо изнад леђа (50 јутса), па опади и лијеву.

ЕСЕНЦИЈАЛНА УЉА

Есенцијална уља можете наћи у свим апотекама. Није скупа, а веома су корисна за свакодневну његу коже, за чишћење и подмлађивање.

БАДЕМОВО УЉЕ

Ублажава надражаје, регулише влагу, подстиче прокрвљавање, затеже кожу, добро се подноси. Идејно је за његу и чишћење.

СУСАМОВО УЉЕ

Његује и смирује кожу, подстиче прокрвљавање. Одлично је и против токсина. Добро је за уљане купке и масажу. Кашику, двије било којег есенцијалног уља сипати у каду једном недељно или послије туширања тијело

МОДНЕ РЕВИЈЕ

У оквиру Мартовског бала, 3.3.2001. године, у хотелу „Камелија“ у Тивту одржана је модна ревија Гордане и Биљане Кнежевић, власница бутика „Prestige“ из Будве. Ауторке ревије су од раније познате поклоницима моде по уникатној одјећи опремљеној ришеље везом. Представиле су се ауторском колекцијом матурских хаљина рађених од најфинијих италијанских тканина које су носиле шарманте манекенке модног студија „DA QUI“ из Тивта: Власта, Дора, Милица, Микица и Дијана. Ревија је започета ријечима славне креаторке Коко Шанел:

„...Ако је жена обучена елегантно, сви гледају одјећу, али ако је жена обучена савршено, сви гледају жену!“

Савршена је бурним аплаузом којим су поздрављене ауторке Гордана и Биљана Кнежевић, као и манекенке.

Текст и фотографије:
К. ШЕПЕЉ

И ЕЛЕГАНТНО
И САВРШЕНО

Гордана и Биљана Кнежевић са манекенкама

НЕПРИЈАТЕЉИ И ПРИЈАТЕЉИ КОЖЕ

Прије него што кожи пружитеовољно влаге, освежите је и захраните, морате прекинути са лошим животним навикама које највише уништавају лијеп и његов изглед. У првом реду морате избегавати алкохол и кафу, оставити цигарете, заборавити на брзу храну и претјерано сунчјење и наравно приуштити себиовољно сна.

Алкохол и кофеин (или теин у чају) дјелују као дијуретици, односно течност из организма претјерано се излучује. Уколико претјерате са конзумирањем, уз појаву бора, могуће је и перутање коже. Алкохол такође појачава појаву популација црвених капилара (купероза).

Због мало сна кожа вам може постати сива, наборана или сува. Зато, за почетак, најбоље ћете је освежити добрым сном.

Пушење је штетно за читав организам, а будући да уништава витамин Ц, остављаје трагове на вашем лицу.

Такозвана брза храна садржи више калорија него што их је организму потребно, а премало осталих састојака као што су витамињи и минерали који су предуслов лијепог и младачког изгледа.

И пети непријатељ лијепе коже је сунчјење. Наиме, сунчеви зраци трајно уништавају везивна ткива коже која почине претјерано и прерано старити.

Међутим, постоје и бројни пријатељи коже, а ми ћемо вам открити оне нај-

битније. Први је, као што и сами знаете, вода. Зато уносите у организам много течности ради његовог нормалног функционисања, али и ради лијепог изгледа ваше коже.

Кожи лица и тијела посебну свјежину и еластичност обезбиједије за то намијењени спрејеви (овлаžивачи). Они су углавном на бази воде, па уколико немате прилике

да их набавите, налијте негазирану минералну воду у бочицу са пумпцијом и више пута на дан прескајте кожу.

Јутарње туширање ће вас пробудити, али и кожи пружити додатну виталност јер је појачати циркулацију. Купке могу опустити, успавати или подићи расположење.

За додатну и миришу његу исушене коже набавите спрејеве, гелове, уља или мирисне водице са доцдима екстраката билаја који ће подизати расположење, али и његовати кожу.

И, наравно, морате се правилно и здраво хранити. Значи, пуно воћа, поврћа, довољне количине житарица.....

Припремила:
Ана КОСТОВИЋ

ЖЕНА И МАЧКА

С мачком је и тру зајодела, па љедаје занесени: бијела рука и шаја бијела мичу се у ћолусјени.

Жена је скрила њуру јачке у рукавица црних зијев ахатине ноктије убиљачке, ошире и сјајне ко бриље сијев.

Tag и друга с лукавсјивом ђочне, па скрива канце крволовочне, али ко зна ће гријема ћијех...

У салону двије дивље мачке и његов звонки, зрачни смијех. Сјаје чејшир' фосфорне ћачке.

Превео:
Данило Киши

Пол ВЕРЛЕН

КАКО ЈЕ ОБИЉЕЖЕН 8. МАРТ

Различит програм

- Празник жена у вршићу „Љубица Јовановић - Маше“ обиљежен у свакој групи посебно.
- Малишани и њихови васијашчи имали слободу да осмисле и реализују својим онако како су то заједнички замислили и жељели. • Први пуш и јаслице имале свој програм.
- Наиме, медицинске сесије и васијашчи првотимили лушкарску претпоставу „Вук и седам јарина“, а неколико најсјељијих малишана рецитовали јајсме

Остале групе, према ријечима директорице Вртића Весне Димитријевић, имале су различит програм који се састојао од групних и појединачних наступа, пленских тачака, рецитала, скрчева и наградних игара за мame. Свако дијете је узело учешће у приредби. Поклоне за наградне игре дјеца су уз помоћ васпитача унајмје направила. То су утлавном били предмети од

глине и пластилина, испечени и обојени. Наградне игре су биле осмишљене као питање на које су одговарали родитељи, а дјеци имала улогу жирија. Након програма у свакој групи је направљена и мала журка где су маме послужене колачима и соковима, дружећи се са дјецом и васпитачима уз игру и музику.

Након 8. марта настављени су забавни садржаји за

ПОЕТСКО ВЕЧЕ

- У ОШ „Стефан М. Љубиша“ 7. марша одржано поетско вече посвећено женама.

Чланови књижевног клуба ове школе говорили су најљепше записи о женама и стихове најпознатијих пјесника. Такође, ученици школе „Стефан М. Љубиша“ читали су и своје пјесме посвећене мајци, женама,

љубави. Вече су уљепшали пригодном музиком и ученици ШОМО.

Гост вечери била је мр. Божана Јелушић, професор књижевности у СШ „Данило Киш“, а повод гостовања је награда Октобрих. Вече

са професорицом Јелушић ученици су замислили као дијалог. Они су постављали питања, а она им је причала о свом дјељиштву, школовању, првој љубави, послу, односу са ћајима и, наравно, љубави према књижевности.

ЗА ЖЕНЕ БУДВЕ

- У СШ „Данило Киш“ 8. марша одржана привредба за све жене Будве, а у организацији Клуба младих Црвеног крста.

У програму су учествовали ученици ШОМО, пленски студио, балетски студио и чланови литерарне и драм-

ске секције школе.

Један дио вечери био је посвећен и раду професора књижевности и овогоди-

шњем добитнику награде Октобрих Божени Јелушић.

А.К.

ЗАНИМЉИВОСТИ

ПАТИКЕ

Незамјенљив дуо имиџа једног тинејџера су свакако патике. Осим што су удобне и практичне, патике су и врло модерне не само код младих, већ су и у женској моди данашњице. Носе се уз све и у свим приликама од необавезне шетње, преко посјете дискотекама до ексклузивних излазака.

Све до краја шездесетих патике су се заиста обувале само на спортским теренима, да би од седамдесетих наовамо настала и растао boom ношења и у другим приликама. Тада је и почела прва битка међу највећим производијама (Nike, Reebok, Converse, Adidas i Puma), али и зачела мода ношења патика уз класичну гардеробу. Данас се носе јер су шик и класично одјећи дају пожељан, неформалан тон. Док су некад израђиване од тканине и коже, њихови данашњи материјали имају звучна имена: горотекс, неопрен, кевлар, hytrel... Цијене паре пристојних патика крећу се између 80 и 200 дем, с тиме да неки ријетки примјерци достижу астономске цијене. На примјер, у Јапану је пар Air Max (Nike) из 1995. године продан за невјероватних 2000 долара.

Обућа за различите спортиве у цијелом свијету има одличну проју (продате су 1,75 милијарди пари у вриједности од 22 милијарде долара годишње), с тиме да Nike

контролише 40 посто свјетског тржишта. На улаз на велику изложбу патика у Сан Франциску чекало се сатима, што показује не само да се радо носе, него да се дојживљавају као умјетнички предмет.

Непрестано такмичење између производијача патика урдило је и кориштењем и проналажењем све савршенијих материјала, а отако су велике модне куће, као Prada, Dona Karan и друге, у своје колекције уврстиле и патике, жене су постале највећи купци. Какве ли ће патике бити у тренду у будућности? Патике

са уgraђеним видеокамерама, еколошке, мирисне и слично. Ипак, све док не стигну у трговине, носићемо обичне у свим, па и у најсвечанијим приликама.

Просјечна особа направи дневно 8000 корака, па током живота пређе преко 200000 километара. Патике помажу да кретање буде лагано и складно, а управо су лако и елегантна слогања најновије кампање спорске обуће, што уједињује new age (ново доба) i new fashion (нова мода).

А. КОСТОВИЋ

ШТА ЈЕ СУНЦЕ

Сунце је најљепши цвијет неба,
драј за свачије око.
Да ћа неко не убере,
кад му затреба -
сјоји високо.

Сунце је највећи поклањач љубави,
без жеље
да му се ишића врати.
Чим узмоће,
кад му се придоће -
све поизлази.

Сунце има најбоље срце,
засијело,
и највећи је добротвор на свијету.
Свemu поклони
златно одијело,
а боје и мирисе сваком цвијету.

ОД АПРИЛА ДО АПРИЛА

Од априла до априла
дојоде се сјевари мноће:
окрају дуће сукње,
издуже се краћке ноће.

Од априла до априла
дојоде се сјевари чудне:
неке ријечи пуно важне
шак постлану узaluđene.

Од априла до априла
дојоде се сјевари разне:
рађају се пријатељстви
и љубави непролазне!

Душан ЂУРИШИЋ

Школа за основно музичко образовање

БУДВАНИМА ПРЕДСТОЈИ РЕПУБЛИЧКО ТАКМИЧЕЊЕ

- Четврнаесет ученика Школе за основно музичко образовање из Будве биће учесници 28. фестивала младих музичара Црне Горе који се одржава крајем марта у Коштуру.

Ученици ће се такмичити у предкатегорији, првој, другој и трећој категорији на клавиру, флаути и гитари. То су Анђела Узелац, Кристина Ђурић, Вања Седлак, Каћа Зеновић, Ивана Богетић, Марија Виола, Марина Дракуловић, Ивана Вујовић, Никола Јоксимовић,

Данијела Медиговић, Душан Николић и, у саставу

камерног трија гитара, Филип Баљевић, Лука Ђукић и Милош Никчевић.

У питању су најталентованији ученици ове школе у класама наставника Мирјана Пајовић, Ане Брајак, Игора Зеновића, Габријеле

Аксамит, Радмила Тришки и Винка Новака.

Треба истаћи да из ових ученика и њихових успјеха стоји веома напоран рад, али и то да су због неусловности морали ићи у Котор и Петровац да вјежбају на правом концертном клавијуту.

А.

ИЗ ОШ „СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША“

ГОСТ ИЗ ПОДГОРИЦЕ

Недавно су у ОШ „Стефан Митров Љубиша“ млади заљубљеници писане ријечи основали Књижевни клуб. У оквиру планираних активности ове године (књижевне вечери ученичких радова, гостовања клубова школа из сусједних општина, вечери са дјецијим писцима, осмомартовске вечери посвећене жени, квиз-такмичења на тему „Колико познајемо дјело писца по избору“).

Књижевни клуб је 27. фебруара 2001. године организовао вече поезије пјесника

вршиоца Стефана Алексића, ученика седмог разреда ОШ „Максим Горки“ из Подгорице. Повод је био излазак из штампе његове друге збирке писама „Звјездано небо“. Вече је пројађено музичким тачкама ученика Школе за основно музичко образовање из Будве, а приказ Стефанове збирке дала је професор Милена Радовић - Савић.

Ученици Књижевног клуба су, за узврат, Стефану даровали дио свог поетског стваралаштва.

З.Ј.

МАЈКА КОЈА С НАМА РАСТЕ

Мајка првачи! Како што?
Сјешиће се сама како вам је било
када сте учи сабирање и слова
и како га најтићеши циље са крова.

Мајка шинејер! Каква ли је она?
Рећи ћу вам: што је мајка
која с нама преброђи
сваки љубавни угар трома.

Мајка друѓарица! Умије, зар, и што?
Да, што су мајке
које нас увијек прате
И у добру и у злу,
оне су увијек уз нас,
оне су увијек шију.

Андријана Никић VI
ОШ „Стефан Митров
Љубиша“, Будва

ЛУШАМ ЈА РАДОМ

Тражим сјас.
Узмиште ме
Молим вас!

НЕМОЋ

Кад лекцију не знам,
У незнану ја лувом,
Tag оборим ја лаву,
И мрдучкам увом.
Митар МИТРОВИЋ

Лијепо је...

...кад прије спавања и послије јела обавезно опереш зубе

Шарена страна

ОЗОНСКЕ РУПЕ

- Чуо сам, јадо мој, за неке озонске рупе.

- Ма нијесу озонске, него законске.

- Знам ја за законске. Њих има много. Оне су крај нас свуда у законима, па су нам закони потпуно шупљи ка Швајцарски сир. А да није рупа у сиру, јадо мој, какав би тај сир изгледа. Био био да ијеш репу. Но ти вељу, то су озонске. Баш озонске. Чита сам у новинама.

- А јеси ли их виђа?

- Виђа их нијесам. Но кад бих лага. Али цијело љето ти на сунце излазио нијесам, а о купању и да не зборим. Ако не рачунам туши каду. Ној сам штета али не по мјесечини, него само кад је небо шукмурasto.

- А реци ми, јадо мој, јесу ли те озонске рупе опасне. Може ли се кроз њих пропаст и паднути на неки други свијет?

- Кајку да су много опасне. Али се кроз њих не може

пропаст, но ако шеташ по облацима. Од њих се кажу, добија рак и још нешто грје.

- Можда морска звијезда?

- Ма каква морска звијезда, јадо мој, није ти то море. Ти рупе су ти горе на небу. За њих раније нико није чуја, осим Бога. Боже ми помози!

- Вала, кад уштедим коју црквицу купићу карту за авиона, па правац Подгорица. Успут ћу цијело вријеме да буљим у небо, не бих ли видио ћу коју рупу.

- То можеш, али не вјерјем да ћеш их виђат. Оне су много високо. Ка одоле до Париза, и још мало даље.

- Мора да је то много далеко, јадо мој.

- Па сигурно да јесте. Да је то толико далеко, ја би се први пут опет и скочио падобраном кроз озонску рупу. И то сам, самцијат, без ичије помоћи, наглавачке. Не бих се, вала, боја. Али ми је мало непријатно да се љети ку-

пам кад чујем за те озонске рупе. Све ми се чини да ћу пропаст кроз неку морску рупу и да ћу се налокат воде. И то слане.

- Богами се није пријатно налокат слане воде ни пашчуту, а камо ли нама јуначима!

- Него, можда би било најбоље да купимо по један двоглед, па да позавдан гледамо у небо не би ли ће видјели коју озонску рупу. И онако ништа не радимо. Замолићемо ове неште подгузијере да нам изнесу фотографе на врх солитера, па ћemo буљит у небо. И ко први види озонску рупу његова је. Слажеш ли се?

- Богоми се слажем. Ко је први виђу, његова је. А послије ћemo је подијелити.

- А сад да идемо дома, па кад сјутра рано устанемо око подне или послије уре, право на солитер. На поса!

Митар МИТРОВИЋ

АФОРИЗМИ

•Они који су нас довели на ивицу немају право да нас враћају маријом.

•Код нас је све обезвријеђено, па и ратни злочинци.

•Да нам није сопствених глава, торбе би нам одавно биле празне.

•У Црној Гори једни имају црногорску свијест, други српску, трећи немају никакву, а највише је онесвијешћених.

•На Балкану живе Словени и Хеј, Словени.

•Разлика између приземних Црногорца и небеских Срба је од земље до неба.

•На путу ка небу Срби су застали у облацима.

•Црногорци стално истичу историју, а Срби им подмећу географију.

•Нама су ватромети највиши дometi.

•Између житних и бојних поља Црногорци су изабрали бојне пољане.

•Он је био перје у односу на осталу живину.

•Црногорци нуде дистанцу, а Срби хоће прса у прса.

•Какви кучкини синови-оно нијесу ни кучкине шћери!

•Какво, бре, подземље-ово је сутерен!

•Ако не можемо с гуслама у Европу, можемо с дудуком.

Комијен БУЛАТОВИЋ

ТАМО ДОЉЕ

Остао сам вам дужан да вам објасним појам ТАМО ДОЉЕ. Тамо доље чине куће у камену, куће на камену. Све тако редом уз обалу и мало подаље. Не одвећ. Двоспратнице, најчешће. Пљуцнем са терасе и направим таласе. Брига ме није. Бројим таласе до мили волје. Не само ја, таман пљуцнем, пљуцјају и други. Пљуцкају, пљуцкају. Море се запјени, јарца се према пучини и назад, све до сјеверионика. Пљуцкају се, право да вам кажем, и коштице од рогача и мандарина, и поморанди, питомог шипка и чатруна, па и мараске и ко ће сву ту сласт и мирисе набројати. У тој

љепоти себи и другима миришем. Све се бојиш, ниси заслужио. Јер прихваташ да си смртник само. Друго је пљување. То је нешто друго. Мора се разликовати пљување од пљуцкања. Има и тога. Они који су прешли са пљуцкања на пљување занијели су се. Пљували богами дуго, дуго на друге па почели и по себи. Прво ситно кроз зубе. Штрпци, штри! Па све крупније. Видели и други. Видјели једни од других. Крупно пљување напаљо. И знаете шта се догодило: ситопили се. Начисто. Сви до једног.

Никница БАНИЋ

•Док нам Европа тражи излаз ми тражимо улаз.

• Увијек смо између двије ватре тако да нам никад није хладно.

• Иако нам је пасуљ национално јело никако да се опасујимо.

• Знам шта је рекао, једино не знам шта

ПОВРАТАК ЗАБОРАВЉЕНИМ ВРИЈЕДНОСТИМА

Прије неку годину, када су будвански домаћини предложили Милораду Павићу, првом лауреату књижевне награде „Стефан Митров Љубиша”, једном од најбогљих и најпревођенијих српских писаца, да посети манастир Дуљево, високо у брдима изнад Светог Стефана, познати књижевник није ни слутио какво га лијепо изненађење чека. У подножју опјеване планине, на надморској висини од 450 метара, у древном манастиру који је окружен густом храстовом шумом, велики романсијер је имао необичан сусрет с историјом. Није крио одушевљење стоећи испод фреске која је откривена приликом недавне обнове цркве Светог Стефана и манастирског конака који су страдали у разорном земљотресу 1970. године. Вејшти конзерватори цетињског Завода веома су стручно завршили санацију ванредног дјела старијих мајстора које је стало 1348. године. Фреска на којој су ликови Светог Димитрија и цара Душана, засијала је у пуном сјају.

Путници, они који су мало пажљивији, могли су до сада да у, иначе ријетким туристичким водичима, прочитају само неколико реченица о овом споменику културе. Да се налази изнад села Куљаче уз такође недавно пробијени пут који одваја од нашег најпознатијег љетовалишта, да је манастир према предању некада је подигао Стеван Првовјенич 1226. године. Уз цркву посвећену Успењу Богородице, цар Душан је 1351. - исте оне године када је Паштровићима подарио племство - саградио мању. Манастир је обновљен највише захваљуји вриједном итуману Мардарију (Шишовићу) - који је оживио манастирско имање и обновио цркве и конак. Туристи најчешће посјећују ову светињу.

Послије обнове засијао је у пуном сјају и туристима доступан, манастир Праксвица, по многима један од највиједнијих на цијелом Приморју. Налази се уз сави магистрални пут изнад некадашњег љетњиковца Карађорђевића у Милочеру. Саграђен је 1050. године и вјековима је био не само вјерски него и национални, просвјетни и политички центар који се супротстављао исламизацији, али и настојао је Млетачке републике, помагане од стране римске курије да загосподари Паштровићима. У сјајном живопису истичу се фреске Богородице и Христа, ликови Светог Саве и других Немањића. Међу бројним покренутим вриједностима су рукописно јеванђеље оковано сребром из 1600. године, које

је Паштровићима поклонио владика Данило, сребрни крст украшен коралима и драгим камењем из 12. вијека, а у конаку манастира је и чувени камени сто Баљше Трећег за којим је засиједао Паштровски суд.

Манастир Градиште у Буљарици код Петроваца подигнут је 1116. године и поред многих вриједности ту су драгуљи - фреске. Ту је и она која представља раритет у фрескосликарству: светац са магарећим ушима. И овај манастир је недавно посве обновљен од тешких разарања која је претрпio у земљотресу прве 22 године.

И опет недавно, на путу који спаја Праксвицу и Дуљево „васкрснуо“ је још један немањићки храм. Открiven је, наиме, манастир Светог Димитрија у селу Војнићи, боље рећи његови остаци. Пети манастир „Паштровске свете горе“. Једна манастирска црква је захваљуји мјештанима, донаторима и цетињском Заводу обновљена, радови на обнови друге су у току, а биће изграђен на мјесту где се некада налазио и манастирски конак.

С велиkim закашњењем, али испак на вријеме, скваћена је вриједност онога што је данас најоригиналнија у нашем представљању културној Европи. Књиге рукописне, а касније и штампане, с једне и фреске с друге стране, су најважнија културна феномена на овим просторима. По томе нас препознају, то је онај дио општег културног напора везаног за средњи вијек, када је наша култура равноправно с другима, иступила на континенталну позорницу. И књига и фреске су били заборављени. Срећом вратамо им се. Као у Паштровићима где опет сијају храмови ненадмашне љепоте и вриједности.

АФОРИЗМИ

је хтио да каже.

• Једино голи и боси немају прљави веш.

• Ја њему све по споразуму он мени све по списку.

Драгослав ЖИВКОВИЋ-ДРЖ

Гаџија Буљевић

штап: BRANISLAV NIKOLIĆ Braneli

КЊАЗ МИЛОШ
БУКОВИЧКА БАЊА – АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода
Сокови

Пића других производача

Продајни центар у Ластви грбаљској
 тел. 086/51 - 297, тел./факс 52-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
 тел. 086/52-378

BANEX
 производња, експорт-импорт, инжењеринг,
 туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски батаљон 10,
 тел./факс 086/52-790, тел. 51-764

AQUAMARK

VAŠA FIRMA
 NA INTERNETU -
 USLOV ZA
 MODERNO POSLOVANJE
 I SAVREMENE KOMUNIKACIJE

Internet **cg**

069 061 219

ЕЛМОС

БУДВА

тел. 086/ 52-762, 52-280, 52-285
 факс 086/ 51-320

ОДБОЈКА - МИНИ ЛИГА ПРВЕНСТВА ЈУГОСЛАВИЈЕ (1. - 6. МЈЕСТО)
„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „ИТИСОН“ 3:0 (25:23, 25:17, 25:16)

Будва, 2. марта. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца 1200. Судије: Лазић и Гриб (Београд).

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић.

„ИТИСОН“: Мачужић, Стефановић, Радић, Гавранчић, Чоловић, Марић, Радовић, Наковски, Новитовић, Јањушевић, Фончев, Аврамовић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „БУДУЋНОСТ“ 3:1 (25:22, 21:25, 25:19)

Будва, 9. марта. Дворана Медитеранског спортског центра. Судије: Јовановић и Јовичић (Београд).

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Мијовић, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

„БУДУЋНОСТ“: Тошковић, Славков, Васовић, Радуновић, Пртењача, Чајић, Ђукић, Милић, Живковић, Поповић, Чарашев, Драгаш.

„ВОЈВОДИНА“ - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 3:1 (25:20, 25:16, 25:27, 25:20)

Нови Сад, 16. марта. Мала дворана спортивког центра „Војводина“. Гледалаца 1000. Судије: Јанковић (Ниш) и Вилимановић (Краљево).

„ВОЈВОДИНА“: Младеновић, Милошевић, Иванковић, Ролић, Петковић, Галешев, Ђако, Радић, Мијић, Марковић, Копања.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Мијовић, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић, Матковић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „ПАРТИЗАН“ 3:1 (25:19, 22:25, 28:26, 25:11)

Будва, 21. марта. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца 1200. Судије: Драгутин и Владимира Ђук (Београд).

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Мијовић, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Затрић, Маровић.

„ПАРТИЗАН“: Младеновић, Јовић, Ракић, Росић, Бакалов, Митровић, Ђорђевић, Попов, Вујовић, Баланџић, Цировски, Златић.

„МИЛИЦИОНАР“ - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 3:2 (25:20, 25:27, 25:21, 22:25, 15:11)

Београд, 24. марта. Хала спортива на Новом Београду. Гледалаца око 300. Судије: Велимановић (Краљево) и Манојловић (Београд).

„МИЛИЦИОНАР“: Ерцег, Ивковић, Борчић, Глувајић, Милетић, Рогановић, Карић, Николић, И. Илић, Кнежевић, Маџаревић, М. Илић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Мраковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Мијовић, Затрић, Маровић.

ТАБЕЛА ПОСЛИЈЕ 5. КОЛА

1. „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“	23	19	4	60:20
2. „ВОЈВОДИНА“	23	14	9	54:37
3. „МИЛИЦИОНАР“	23	14	9	52:36
4. „БУДУЋНОСТ“	23	13	10	48:39
5. „ПАРТИЗАН“	23	11	12	48:44
6. „ИТИСОН“	23	10	13	38:48

РУКОМЕТ - ДРУГА ЛИГА, ЗАПАД

„МОРНАР“ - „БУДВА“ 39:32 (17:10)

Бар, 5. марта. Дворана ОШ „Југославија“. Гледалаца 150. Судије Луковац и Вешовић (Подгорица). Седмерици: „Морнар“ 8-7, „Будва“ 3-1. Искључења: „Морнар“ 2, „Будва“ 2 минута.

„МОРНАР“: Ђоновић, Јоветић 3, Јакшић 7, Вујовић 1, Радовић 7, Поповић 12 (7), Тошић 4, Клименко 2, В. Ивановић, Мијошевић, З. Ивановић 2, Јеленић, Симић, Рогановић 1.

„БУДВА“: Стојановић, Вукадиновић 7 (1), Колоштро 2, Мијошевић 5, Кртолица, Мијошевић 3, Стевовић, Кнежевић, Чукић, Половић, Мартиновић 1, Милановић, Сукновић 3, Влаховић.

„БУДВА“ - „СЛОГА“ 26:23 (17:8)

Будва, 12. марта - Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца 600. Судије: Вучковић и Ракочевић (Подгорица). Искључења: „Будва“ 6, „Слога“ 10 минута. Седмерици: „Будва“ 5-4, „Слога“ 4-4.

„БУДВА“: Радуловић, Вукадиновић 5, Колоштро 8, Мијошевић 8 (4), Ж. Стојановић 1, Мијошевић, Стевовић, Кнежевић, Чукић, Половић, Мартиновић, С. Стојановић, Сукновић 3, Влаховић.

„СЛОГА“: Маслач, Алексић 2, Томашевић, Гавриловић 5 (3), Стојић 3, Ранкић, Димитријевић, Бабић, Маркићевић 10 (1), Лазовић 1, Зечевић 2, Филиповић.

„БУДВА“ - „ЛОВЂЕН ЦЕПЕЛИН“ 25:22 (10:9)

Будва, 25. марта. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца 800. Судије: Обрадовић и Ђенапановић (Подгорица). Седмерици: „Будва“ 5-4, „Ловћен-Цепелин“ 3-3. Искључења: „Будва“ 14, „Ловћен-Цепелин“ 12 минута.

„БУВА“: Радуловић, Вукадиновић 6 (4), Ивановић 4, Калоштро 6, Мијошевић 2, Ж. Стојановић, Мијошевић 1, Стевовић, Кнежевић, Чукић, Половић, Мартиновић 4, С. Стојановић, Сукновић 2.

„ЛОВЂЕН ЦЕПЕЛИН“: Ђаћић, Ракочевић 4, Пејовић 3, Д. Јанковић, Радовић, Каписода 1, Марковић 4 (3), Ивановић 6, Бехаревић 1, М. Вујовић 2, Ђаконовић, Калуђеровић 2, И. Вујовић 1, Н. Јанковић.

ВАТЕРПОЛО

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ ОСТАЛА У ПРВОЈ ЛИГИ

Ватерполисти „Будванске ривијере“ и наредне сезоне такмичиће се у првој савезној лиги пошто су обје утакмице плеј аута против екипе „Црвена звезда“ - 25. мај из Београда добили техничким резултатом 5:0. Утакмице нијесу

одигране јер су Београђани сuspendовани због неизмирених обавеза према Ватерполу савезу Југославије. Уместо званичних одиграна је пријатељска утакмица ове двије екипе коју је „Будванска ривијера“ добила 13:8.

ПРИЗНАЊЕ ОДБОЈКАШУ „БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ“ МИЛАН МАРКОВИЋ ПОЗВАН У РЕПРЕЗЕНТАЦИЈУ ЈУГОСЛАВИЈЕ

На ујем списку југословенске одбојкашке репрезентације која ће се привремено за свјетску лигу међу 18 играча нашао се и Милан Марковић из „Будванске ривијере“. Одлука савезног селектора Зорана Гајића да у тим који је прошле године освојило златну олимпијску медаљу позве и средњег блокера „Будванске ривијере“ дошла је и као награда за изванредне игре Марковића у овогодишњем првенству. На списку селектора Гајића је и Илија Николић, донедавно играч „Будванске ривијере“, а сада француске „Нице“.

У шаму олимпијских џођеџника: Милан Марковић

ЈУНИОРСКО ПРВЕНСТВО ЦРНЕ ГорЕ У ОДБОЈЦИ

НАЈБОЉА „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“

У Бару је од 2. до 4. марта одржано првенство Црне Горе за јуниоре на коме су учествовали млади одбојкаши „Будванске ривијере“, „Будућности“ из Подгорице, „Ибра“ из Рожаја и домаћина „Луке Бар“. Највише успеха имала је „Будванска ривијера“ која је побиједила све противнике: „Луку Бар“ 3:2 (25:12, 18:25, 22:25, 25:17, 15:12), „Будућност“ 3:0 (25:20, 25:15, 25:16) и „Ибар“ 3:0 (25:17, 25:16, 25:15).

Играче „Будванске ривијере“ нијесу заобишли ни појединачна признања - Небојша Јановић је проглашен за најбољег играча, а Милош Марковић за најбољег техничара на јуниорском првенству Црне Горе у одбојци.

КОШАРКА - ПРВА „Б“ САВЕЗНА ЛИГА

„МОГРЕН“-„ПРИМОРКА“ 97:93

(21:21, 24:17, 39:29, 13:26)

Будва, 4. марта. Дворана Медитеранског центра. Гледалаца: 1000. Судије: Ранисављевић (Београд) и Ранковић (Панчево). Тројке: „Могрен“ 10 (Ивановић 3, Јанић, Пејић и Грдинић по 2, Боричић 1), „Приморка“ 7 (Пешић 3, Шаптаховић 2, Марчић и Ђулафић по 1).

„МОГРЕН“: Ивановић 27, Јовановић 3, Симоновић 4, Тодић, Тмушић 12, Пејић 9, Рајковић, Николић 3, Боричић 7, Грдинић 18, Никић, Јанић 14.

„ПРИМОРКА“: Томашевић 10, Шаптаховић 8, Вујачић 2, Марчић 20, Будимић 4, Рондовић, Пешић 22, Поповић, Раичковић 10, Вујновић 8, Митровић, Ђулафић 9.

„БЕОГРАД“-„МОГРЕН“ 92:86

(26:23, 19:22, 15:15, 32:26)

Београд, 11. марта. Дворана „Пионир“. Гледалаца: 200. Судије: Јокић (Подгорица) и Глишић (Београд).

„БЕОГРАД“: Осмокоровић 10 (5-3), Тишић 32 (9-7), Ранисављевић 3 (2-1), Николић 16 (2-1), Воркапић 2, Лавринић 22, Лазић 5 (4-3), Милојевић 5 (4-3), Радивојевић 2, Пауновић 4 (7-4), М. Николић.

„МОГРЕН“: Ивановић 19 (10-9), Јовановић, Симоновић 5 (4-3), Тодић 11 (3-1), Тмушић 8, Пејић, Рајковић, Николић 3 (3-3), Боричић 9 (11-4), Грдинић 16 (2-1), Никић, Јанић 15 (4-3).

„МОГРЕН“-„СПАРТАК“ 78:84

(19:24, 17:19, 23:20, 19:21)

Будва, 18. марта. Дворана Медитеранског спортивског центра. Гледалаца 800. Судије: Вуковић (Нови Сад) и Манојловић (Ужице). Тројке: „Могрен“ 5 (Пејић 2, Николић, Тодић и Јанић по 1), „Спартак“ 6 (Ронлевић 2, Мухадиновић, Матић, Ђелица и Шупут по 1). Слободна бацања: „Могрен“ 32-23, „Спартак“ 21-18. Прекршаји: „Могрен“ 21, „Спартак“ 28.

„МОГРЕН“: Ивановић, Јовановић 4 (2-2), Симоновић, Годић 13, Тмушић 13 (8-7), Пејић 12 (6-6), Рајковић, Николић 16 (2-1), Зеновић, Грдинић 3 (6-1), Никић, Јанић 6 (8-6).

„СПАРТАК“: Ђелица 17 (4-4), Богишић 6 (2-2), Шупут 20 (6-5), Матић 9 (2-2), Видаковић, Ђећ

Информатор

Радио

Приморске
новинеПриморске
новине
се читају
само један данПриморске
новинесе читају
целог месеца

читајте

Приморске
новинеПриморске
новине

су ваше новине!

РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

АУТОБУСКА СТАНИЦА „МЕРКУР“ БУДВА

(Радио вријеме 5.30 - 22.30, телефони: 456-000)

БУДВА - ЦЕТИЋЕ - ПОДГ-
ОРИЦА: 5.30, 6.30, 7.00, 7.10,
8.00, 8.10, 9.15, 9.30, 10.10,
11.00, 11.15, 12.15, 12.40,
13.30, 14.10, 14.40, 15.10,
15.40, 16.20, 17.00, 17.20,
17.50, 18.00, 18.30, 19.20,
20.15, 21.00, 21.30
БУДВА - ПЕТРОВАЦ - БАР:
6.45, 8.10, 8.30, 11.15, 12.15,
14.20, 16.20, 16.50, 17.50,
19.45.
БУДВА - ХЕРЦЕГ - НОВИ
(преко Котора и Рисна): 6.15,
7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15,
11.30, 12.20, 13.00, 13.50,
14.20, 15.15, 17.00, 18.10,
20.20,
БУДВА - ХЕРЦЕГ НОВИ
(преко Тивта и трајекта):
5.00, 6.00, 7.30, 18.30, 19.10,
20.00
БУДВА - КОТОР: 5.00, 6.15,
7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15,
11.00, 11.30, 12.15, 13.00,
13.50, 14.20, 15.15, 17.00,
18.10, 19.20, 20.20, 22.15
БУДВА - ТИВАТ: 5.00, 6.00,
7.10, 7.30, 8.15, 9.30, 10.15,
11.00, 12.15, 13.00, 13.50,
14.20, 15.15, 17.00, 18.10,
18.30, 18.45, 19.20, 20.00,
22.15
БУДВА - НИКШИЋ: 8.00 и
12.40
БУДВА - БЕРАНЕ: 6.35 (Св-
ако другојутро), 7.10, 14.10,
14.30, 18.00, 20.10, 21.30.

БУДВА - АНДРИЈЕВИЦА:
7.10

БУДВА - ПЛАВ: 12.15

БУДВА - ПЉЕВЉА: 12.15

БУДВА - РОЖАЈЕ: 14.10

БУДВА - БЕОГРАД: 5.30,

17.00, 18.00, 18.40, 19.20,

20.15, 21.00, 21.30

БУДВА - НИШ: 6.35 (свако
другојутро), 14.30, 18.00

БУДВА - ЛЕСКОВАЦ: 14.30

БУДВА - КРАЉЕВО - КРА-
ГУЈЕВАЦ: 20.10 и 21.30

БУДВА - УЖИЦЕ - ЧАЧАК:

- ГОРЊИ МИЛНОВАЦ:

5.30, 17.00, 18.00, 18.40,

19.20, 20.15, 21.00

БУДВА - НОВИ САД - СУ-
БОТИЦА: 19.20, 21.00БУДВА - ВРБАС: 19.20 и
21.00

БУДВА - САРАЈЕВО: 8.10,

20.40 (свако другојече),

22.30 (свако другојече)

БУДВА - БАЊА ЛУКА (МО-
СТАР - ЈАЦЕ): 18.55 (преко
Федерације)

БУДВА - БИЈЕЉИНА: 18.55

(сваког уторка, четвртка и
недеље)БУДВА - ДОБОЈ: 20.00 (сваког
понедељка, петка и недеље)БУДВА - ДЕБЕЛИ БРИЈЕГ -
ДУБРОВНИК - ЗАГРЕВ:

11.20

БУДВА - СПЛИТ: 10.00 (сваке
среде)

РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

ЖЕЉЕЗНИЧКА СТАНИЦА БАР

(28. 6.) Телефон: 085/312-210

Београд: 10.35 (брзи),
14.00 (пословни) 21.25 (брзи),
22.35 (ауто воз), Нови
Београд-Нови Сад-Суботица:
19.50 (брзи са директним
колима за Ниш до
16.6. и од 25.9.), Подгорица:
5.25 (локал), 6.25 (локал),
9.13 (локал), саобраћа од
10.6. до 1.9.), 10.35 (брзи),

11.45 (локал), 14.00 (по-
словни), 14.30 (локал), 16.30
(локал), 18.30 (локал), 19.50
(брзи), 20.40 (брзи), саобра-
ћа од 17.6. до 24.9.), 21.25
(брзи), Бијело Поље: 5.25
(локал), 10.35 (брзи), 14.00
(пословни), 16.30 (локал),
19.50 (брзи), 21.25 (брзи)
часова.

АВИОНИ - РЕД ЛЕТЕЊА

ТИВАТ-БЕОГРАД: понедељак:
9.20 и 16.20, уторак
8.30 и 16.20, србједа: 9.20 и
16.20, четвртак 10.25 и 16.20,
петак 11.00 и 16.20, субота
9.20 и 16.20, недеља 9.20 и
16.20.

БЕОГРАД-ТИВАТ: понедељак,
7.20 и 14.15, уторак 6.30 и
14.15, србједа 7.20 и 14.15,
четвртак 8.25 и 14.15, петак
9.20 и 14.15, субота 7.20 и
14.15, недеља 7.20 и 14.15.

БРОДОВИ - РЕД ПЛОВИДБЕ

„ЛАБУРНУМ“: Полазак из
Бара уторком, петком и недељом
у 22.00, повратак из Барија
понедељком и суботом у
22.00, четвртком у 23.00.

„АЛБА“ (теретни): Поласци
из Бара понедељком и четвртком
у 22.00, повратак из Барија
средом и петком у 22.00.

„ЕСПРЕСО ВЕНЕЦИЈА“:

Полазак из Бара четвртком
у 18.00, повратак из Анконе
средом у 18.00.

РО-РО „ЕГИЗИЈА“: Полазак
из Бара недељом у 21.00,

повратак из Анконе суботом
у 13.00.

„ХОРНВИМ“: Полазак из
Бара четвртком у 22.00, по-
вратак из Барија петком у

22.00.

METRO

сваког дана од 9.30 - 21.30

 велики избор робе
из програма:

- аудио
- видео
- антенско-сателитски
- телефонија
- подни и зидни
носачи
- тв (свих димензија)
- аудио и видео
- осветљења:
- тунгстрам

 велики избор
игара:

- сони плјеј стејши
- пи си
- празни цд ромови
- празни мини
дискови
- тдк аудио касете
- телешоп:
- магична крпа
- бриско
- астониш програм

Топлишки пут б.б.
85310 БудваТел: 086-51-490
069-025-497JUGOSLOVENSKO AKCIJONARSKO TURISTIČKO DRUŠTVO
MONTENEGRO EXPRESS - BUDVA

Fax: 086/51-637 * Tel: 086/51-388, 51-116 * Telex: 61130 * Žiro račun: 50710-601-4-5262 SPP BUDVA

BODIKO - COMPANY

- Proizvodnja armaturnih mreža
- Proizvodnja fert gredica
- Proizvodnja građevinskog materijala
- Izgradnja i prodaja poslovnih objekata

U okviru BODIKO-COMPANY, preduzeća za proizvodnju, inženiring, trgovinu, ugostiteljstvo i transport
posluju specijalizovana preduzeća DIMPEX - Budva i KOSMAC - Budva

Управа - Будва, Јадрански пут бб
tel. 086 53 909, 53 910, 44 575
Стовариšte - Lastva Grbaljska 53 752
Производња - Lastva Grbaljska 53 753

ПРОГРАМ
РАДИО БУДВЕ

ПОНЕДЈЕЉАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести,
12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 In & Out/емисија о модним
трендовима/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05
Пословни огласи, 15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00,
16.00 Најава програма, 16.15 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30
Лични огласи, 17.40 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/
контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава
програма, 20.05 Контакт програм, 21.00 Energie/ House Top 10, музичка еми-
сија/, 22.00 Музичка носталгија /музичка емисија/, /Rock balade/, 23.00 На-
градна игра

УТОРАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести,
12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Контакт програм, 14.30 По-
словни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи,
15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма,
16.05 Мозаик /емисија посвећена културним забавама/, здравству,
школству/, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30
Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огла-
си, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00 /контакт програм, наградна игра, гост у
студију, музика..., 20.00 Најава програма, 20.30 British Top 20, 22.00 from 1/3
песма једног извођача уз кратку биографију/, 23.00 Контакт програм

СРИЈЕДА

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести,
12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Разговори о вјери, 14.30
Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи,
15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма,
16.05 Спортска сриједа, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни
огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Вијести,
19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00 /контакт програм,
наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава програма, 21.00 TAROT
/Марија Ружановић отвара TAROT/, 22.00 YU Хит Парда Топ 10/Top листа
домаће актуелне музике/, 23.00 Контакт програм, наградна игра

ЧЕТВРТАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести,
12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Виртуелни свјет/ емисија
о компјутерима/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести,
15.05 Пословни огласи, 15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-
20